

Rapport

26/06/2025

Evaluatie van het capaciteitstarief op laagspanning

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	6
1.1 Beoordelingskader.....	7
2 Impact op het distributienet en de netbeheerders	10
2.1 Impact op het distributienet	10
2.2 Impact op de netbeheerders.....	14
3 Impact op de netgebruikers	16
3.1 Analyse per netgebruiker	16
3.1.1 Algemene resultaten	17
3.1.2 Resultaten per afnamecategorie	18
3.1.3 Andere resultaten.....	20
3.2 Prijsvergelijking met de andere gewesten en buurlanden.....	21
3.3 Energietransitie	23
3.3.1 Zonnepanelen.....	23
3.3.2 Warmtepompen	24
3.3.3 Flexibiliteit	26
3.3.3.1 Impact op dynamische prijscontracten.....	26
3.3.3.2 Impact op balanceringsdiensten van Elia	29
3.3.3.3 Conclusie.....	30
4 Perceptie en communicatie.....	31
4.1 Marktmonitor	31
4.1.1 Gezinnen.....	32
4.1.1.1 Kennis over het capaciteitstarief	32
4.1.1.2 Mening over het capaciteitstarief.....	33
4.1.1.3 Impact van het capaciteitstarief op de elektriciteitsfactuur	33
4.1.1.4 Gedragaanpassingen ten gevolge van het capaciteitstarief.....	34
4.1.2 Bedrijven	35
4.1.2.1 Kennis over het capaciteitstarief	35
4.1.2.2 Mening over de nieuwe nettarieven	36
4.1.2.3 Impact van de nieuwe nettarieven op de elektriciteitsfactuur	36
4.1.2.4 Gedragaanpassingen ten gevolge van de nieuwe nettarieven	36
4.1.3 Conclusie	37
4.2 Vragen en klachten.....	38
4.3 Prijsvergelijkers	40

5	Conclusie	42
	Bijlage 1: Impactanalyses per netgebruikerstype	44
	Bijlage 2: Impactanalyse netgebruikers met zonnepanelen	70
1.	<i>Opzet van de oefening</i>	<i>70</i>
2.	<i>Gebruikte gegevens</i>	<i>71</i>
3.	<i>Impact zelfverbruik</i>	<i>71</i>
	Bijlage 3: Impactanalyse netgebruikers met flexibiliteit	73
1.	<i>Impact op dynamische prijscontracten</i>	<i>73</i>

Samenvatting

Op 1 januari 2023 werden de nettarieven voor elektriciteit in Vlaanderen hervormd. Sindsdien betalen, naast grote bedrijven, ook gezinnen en kleine bedrijven aangesloten op het laagspanningsnet een capaciteitstarief. Dat is een noodzakelijke stap naar een meer efficiënt en toekomstbestendig netgebruik, maar om dat doel effectief te bereiken is een breed draagvlak nodig.

Aan de invoering van het capaciteitstarief bij gezinnen en kleine bedrijven ging een lange en grondige voorbereiding vooraf, met verschillende publieke consultaties en informatiecampagnes. Sinds de invoering volgen we de impact van het capaciteitstarief op. Dit rapport vormt een eerste terugblik. Aan de hand van een breed beoordelingskader evalueren we de impact van de invoering van het capaciteitstarief op het distributienet, de distributienetbeheerders en de distributienetgebruikers. We brengen ook de perceptie van het capaciteitstarief in kaart.

Op basis van een studie door de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025) concluderen we dat het capaciteitstarief netgebruikers effectief en merkbaar aanzet om hun elektriciteitsafname te spreiden en hun maandpieken onder controle te houden. Het capaciteitstarief blijkt zo een doeltreffende maatregel die effectief bijdraagt tot rationeel netgebruik. Het zijn vooral netgebruikers met hoge maandpieken, in het bijzonder netgebruikers met een elektrische wagen, die hun afnamegedrag blijvend aanpassen aan het capaciteitstarief. Zij verminderen hun piek met gemiddeld 5%. Dat vertaalt zich in een vergelijkbare daling van de belasting op de distributienetten. We verwachten dat de effectiviteit van het capaciteitstarief nog verder zal evolueren. Netgebruikers die nu of in de toekomst een elektrische wagen of warmtepomp aankopen, kunnen bij die aankoop rekening houden met het capaciteitstarief en zullen daardoor vaker kiezen voor een slimme aansturing.

De hervormde nettarieven zijn kostendekkend. De invoering van het capaciteitstarief heeft geen invloed gehad op de stabiliteit van de inkomsten van de netbeheerders of de nettarieven die de netgebruikers betalen. Dat blijkt uit een analyse van de regulatoire saldi inzake volumeverschillen voor het jaar 2023. Die liggen in lijn met de saldi in eerdere jaren.

Het capaciteitstarief is een budgetneutrale maatregel en heeft voor het merendeel van de netgebruikers slechts een beperkte impact op de nettarieven die zij betalen. Dat concluderen we op basis van een steekproefanalyse van 135.000 netgebruikers. Wel zijn er verschillen tussen verschillende afnamecategorieën. Kleine afnemers betalen in regel iets meer dan voordien. Dat komt door de minimumbijdrage die ervoor zorgt dat alle netgebruikers minstens een redelijke bijdrage betalen in de kosten die zij veroorzaken. Het maximumtarief beperkt de maximale stijging van de nettarieven wel. Voor netgebruikers met een gemiddelde afname zien we een evenwicht tussen netgebruikers die meer versus minder betalen. Grote afnemers doen typisch een voordeel met het capaciteitstarief. Zij benutten de capaciteit die zij van het net vragen beter dan kleine afnemers. Deze vaststellingen zijn in lijn met de verwachte impactberekeningen die we toonden in het traject voorafgaand aan de beslissing over de invoering van het capaciteitstarief. In onze analyse nemen we ook de socio-economische achtergrond en huisvesting van de netgebruikers in beschouwing, maar stellen op dat vlak geen disproportionele impact vast. Op basis van onze jaarlijkse prijsvergelijkende studie met de andere Belgische energieregulators kunnen we verder besluiten dat de invoering van het capaciteitstarief geen negatieve impact heeft gehad op de positie

van de elektriciteitsfactuur van gezinnen en kleine bedrijven ten opzichte van de andere gewesten en buurlanden.

Met verschillende analyses tonen we aan dat het capaciteitstarief geen belemmering vormt voor de energietransitie. Het capaciteitstarief maakt zelfverbruik bij netgebruikers met zonnepanelen minder interessant, maar ook met het capaciteitstarief blijven zonnepanelen een zinvolle investering. Het capaciteitstarief doet de operationele kosten van warmtepompen dalen en verhoogt daardoor hun rentabiliteit. Zo faciliteert het capaciteitstarief de elektrificatie van verwarming. We merken op dat zowel de rentabiliteit van zonnepanelen als warmtepompen afhankelijk is van heel wat verschillende factoren, waaronder ook de andere componenten van de elektriciteitsfactuur. De impact van het capaciteitstarief op de levering van flexibiliteit verschilt naargelang de vorm. We concluderen dat het capaciteitstarief netgebruikers niet belet om in te spelen op dynamische prijzen, maar hen mogelijk wel beperkt kan afremmen om maximaal af te nemen tijdens uren met lage prijzen. Op de deelname aan FCR heeft het capaciteitstarief weinig impact. Bij aFRR is er een grotere impact, maar FSPs kunnen hier rekening mee houden in hun biedingen enerzijds en de vergoeding van de netgebruiker voor zijn geleverde flexibiliteit anderzijds. Het capaciteitstarief streeft een ander doel na dan dynamische contracten en balanceringsdiensten. Dat het capaciteitstarief de levering van flexibiliteit op sommige momenten zou beperken, is in dat opzicht niet onlogisch. Met het capaciteitstarief houden we netgebruikers alert om, ook bij het leveren van flexibiliteit, het distributienet efficiënt te gebruiken en geen hogere pieken te veroorzaken dan nodig. In een context met steeds meer regelbare toepassingen op het distributienet en nog verder ontwikkelende markten en technologieën lijkt zo'n algemene prikkel geen onredelijke voorzichtigheid.

Ondanks een uitgebreide voorbereiding en brede communicatie naar gezinnen en kleine bedrijven, kende het capaciteitstarief niet de meest eenvoudige start. De resultaten in onze jaarlijkse marktmonitor i.v.m. de kennis en mening over het capaciteitstarief reflecteren dat deels. De vragen die de Vlaamse Nutsregulator ontvangt over het capaciteitstarief, zijn al vrij snel na de invoering sterk gedaald en komen meestal voort uit misvattingen over het capaciteitstarief. Vertrouwd geraken met het capaciteitstarief en ons gedrag aanpassen vraagt dan ook tijd. We volgen dit verder op.

1 Inleiding

Op 1 januari 2023 werden de nettarieven voor elektriciteit in Vlaanderen hervormd. Sindsdien betalen, naast grote bedrijven, ook gezinnen en kleine bedrijven aangesloten op het laagspanningsnet een capaciteitstarief. Dat betekent dat de nettarieven op onze elektriciteitsfactuur niet langer alleen afhankelijk zijn van de hoeveelheid elektriciteit die we afnemen, maar ook van hoe zwaar we het distributienet belasten. Het capaciteitstarief zorgt ervoor dat de kosten voor de aanleg en het onderhoud van het distributienet correct weerspiegeld worden en evenwichtig verdeeld worden tussen alle netgebruikers. Tegelijkertijd bereiden we ons met het capaciteitstarief voor op de toekomst. We verwarmen en verplaatsen ons steeds meer elektrisch. Om te vermijden dat het distributienet overbelast geraakt en ervoor te zorgen dat minder grote investeringen nodig zijn, moeten we ons bewust zijn van ons netgebruik en onze elektriciteitsafname meer spreiden. Het capaciteitstarief is een belangrijke maatregel die ons daarbij kan helpen en zo houden we de nettarieven voor iedereen onder controle.

Het capaciteitstarief is dus een noodzakelijke stap naar een meer efficiënt en toekomstbestendig netgebruik, maar om dat doel effectief te bereiken is een breed draagvlak nodig. Aan de invoering van het capaciteitstarief bij gezinnen en kleine bedrijven ging een lange en grondige voorbereiding vooraf, met verschillende publieke consultaties en informatiecampaagnes. Sinds de invoering volgen we de impact van het capaciteitstarief op. Dit rapport vormt een eerste terugblik.

We evalueren in dit rapport het capaciteitstarief voor gezinnen en kleine bedrijven aan de hand van een breed beoordelingskader. Daarbij baseren we ons op resultaten uit verschillende eerdere studies en rapporten en vullen die aan met bijkomende analyses. We onderzoeken en kwantificeren de impact van de invoering van het capaciteitstarief op het distributienet, de distributienetbeheerders en de distributienetgebruikers. De impact op netgebruikers met zonnepanelen, een warmtepomp en/of flexibiliteit bespreken we in meer detail. We gaan ook na of de invoering van het capaciteitstarief een invloed heeft gehad op de positie van onze elektriciteitsfactuur ten opzichte van andere gewesten en buurlanden. Verder delen we resultaten over hoe netgebruikers het capaciteitstarief percipiëren, welke vragen zij daarover hebben en welke informatie prijsvergelijkers op dat vlak aanbieden.

Dit rapport is een eerste aanzet binnen een langer evaluatietraject. Het capaciteitstarief is een maatregel die een effect op lange termijn beoogt. Vertrouwd geraken met het capaciteitstarief en ons gedrag aanpassen vraagt tijd. Ook wordt de digitale meter nog volop uitgerold. Netgebruikers die nu een warmtepomp of elektrische wagen kopen, kunnen rekening houden met de mogelijkheden van het capaciteitstarief voor hun elektriciteitsfactuur. De volledige impact voor het distributienet zal daarom pas in de komende jaren en decennia duidelijk worden.

Parallel met de evaluatie van het capaciteitstarief loopt het onderzoek naar tijdsafhankelijke of Time of Use (ToU) nettarieven. Een ToU-prikkel kan de kostenreflectiviteit van de nettarieven mogelijk verder verhogen en, aanvullend op de algemene prikkel om ons verbruik te spreiden, bijkomend stimuleren om ons verbruik te verschuiven van piek- naar daluren. Conform de tariefmethodologie 2025-2028¹ onderzoeken de distributienetbeheerders of het opportuun en technisch mogelijk is om tijdsafhankelijke nettarieven voor elektriciteit in te voeren. Tegen 1 augustus 2025 verwacht de Vlaamse Nutsregulator een rapport met de bevindingen uit dit onderzoek en een marktgedragen implementatievoorstel. We zullen dat rapport beoordelen en

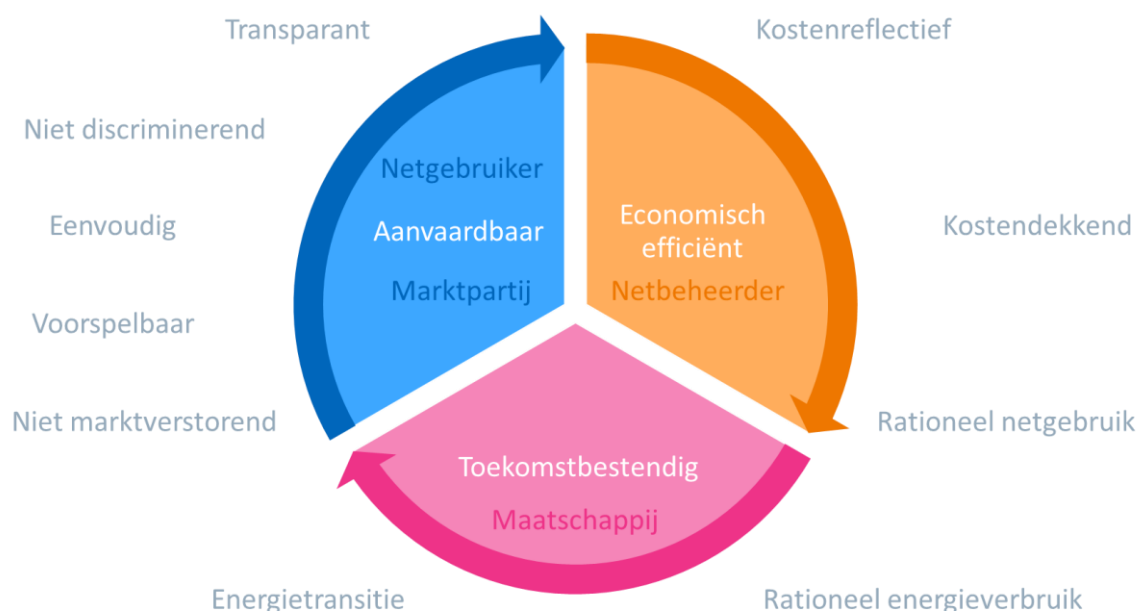
¹ Zie randnummer 184

onze conclusies nadien aan alle belanghebbenden voorleggen. Hierna komt dit afzonderlijk traject niet verder aan bod.

Grote bedrijven aangesloten op het middenspanningsnet betalen al langer een capaciteitstarief. Enkel de manier waarop dat wordt aangerekend veranderde begin 2023. Met het oog op de recent door Fluvius aangekondigde problematiek van lokale congestie op het middenspanningsnet² worden allerlei mogelijke maatregelen in kaart gebracht. Een evaluatie en eventuele bijsturing van de nettarieven voor grote bedrijven zou tot die maatregelen kunnen behoren, maar maakt geen onderdeel uit van dit rapport.

1.1 Beoordelingskader

We evalueren het capaciteitstarief aan de hand van tien principes die we schematisch in Figuur 1 weergeven.

Figuur 1: Beoordelingskader

Het beoordelingskader omvat acht principes die de interactie tussen netbeheerders, netgebruikers en andere marktpartijen voor ogen hebben.

- **Kostenreflectiviteit:** De nettarieven die de netgebruiker betaalt, reflecteren de kosten die hij veroorzaakt en/of de netbeheerder voor hem maakt.
- **Rationeel netgebruik:** De nettarieven stimuleren de netgebruiker om de beschikbare netcapaciteit optimaal te benutten en toekomstige netversterkingen te vermijden.
- **Kostendekkend:** De nettarieven garanderen voldoende inkomsten zodat een efficiënte netbeheerder de noodzakelijke kosten voor het netbeheer kan recupereren.
- **Niet marktversturend:** De nettarieven leiden niet tot oneerlijke concurrentie en belemmeren marktpartijen niet in de uitvoering of ontplooiing van hun activiteiten.
- **Niet discriminerend:** In gelijke situaties worden gelijke nettarieven gehanteerd. Netgebruikers worden niet bevoordeeld of benadeeld zonder rechtvaardiging.

² <https://pers.fluvius.be/netbeheerders-elia-en-fluvius-versterken-actieplannen-rond-congestiebeheer-voor-bedrijven>

- **Transparant:** De nettarieven worden op transparante wijze berekend. Zowel de nettarieven als de tariefmethodologie zijn voor iedere netgebruiker toegankelijk.
- **Eenvoudig:** De nettarieven zijn voor iedere netgebruiker eenvoudig te begrijpen. De nettarieven zijn voor iedere marktpartij eenvoudig te implementeren.
- **Voorspelbaar:** Netgebruikers kunnen op voorhand een inschatting maken van de nettarieven die zij zullen moeten betalen. Het risico op tariefschokken is beperkt.

Deze interactie vindt uiteraard plaats binnen een ruimere context. Daarom omvat het beoordelingskader ook twee principes die de link leggen met het algemene energiebeleid en bredere maatschappelijke ontwikkelingen.

- **Energietransitie:** Ons energiesysteem maakt een verandering door, waarbij fossiele brandstoffen worden vervangen door hernieuwbare energiebronnen. We verwarmen en verplaatsen ons steeds meer elektrisch. Tegelijkertijd gaan we elektriciteit ook meer decentraal produceren, opslaan en flexibel verbruiken. De nettarieven vormen geen belemmering voor die transitie.
- **Rationeel energieverbruik:** Energie wordt zo efficiënt mogelijk verbruikt. De nettarieven bevorderen rationeel energieverbruik, voor zover dat samengaat met rationeel netgebruik.

Het beoordelingskader herneemt de principes die we hanteerden bij de consultatie over het capaciteitsstarief in 2019³ en omvat ook de zeven sleutelprincipes die CEER naar voren schuift in zijn richtsnoeren voor goede praktijken inzake elektriciteitsdistributienettarieven⁴.

Het beoordelingskader werd opgesteld in overeenstemming met het Europeesrechtelijk kader (o.a. de Elektriciteitsrichtlijn 2019/944⁵ en de Elektriciteitsverordening 2019/943⁶) en het Vlaams regelgevend kader (het Energiedecreet⁷) op vlak van nettarieven.

Zo bepaalt artikel 18 van de Elektriciteitsverordening onder meer het volgende:

“De door de netwerkbeheerders gehanteerde tarieven voor nettoegang, met inbegrip van tarieven voor de aansluiting op de netten, tarieven voor het gebruik van netten en, indien van toepassing, tarieven voor gerelateerde versterkingen van netten, moeten kostenreflectief en transparant zijn, rekening houden met de noodzakelijke zekerheid van het netwerk en flexibiliteit en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. Deze tarieven omvatten geen ongerelateerde kosten ter ondersteuning van ongerelateerde beleidsdoelstellingen.”

[...]

“Door middel van de netwerktarieven vindt noch op positieve, noch op negatieve wijze discriminatie plaats ten opzichte van energieopslag of aggregatie en worden geen negatieve prikkels tot stand gebracht met betrekking tot zelfproductie, zelfconsumptie of participatie in vraagrespon.”

³ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/cons-2019-02>

⁴ CEER (2017). CEER Guidelines of Good Practice on Electricity Distribution Network Tariffs

⁵ Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU.

⁶ Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit.

⁷ Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid

Doorheen het rapport komen de verschillende principes van het beoordelingskader afzonderlijk of gegroepeerd aan bod. Kostenreflectiviteit, transparant en niet-discriminerend waren dé uitgangsprincipes en absolute voorwaarden bij de invoering van het capaciteitstarief. Zij worden daarom niet opnieuw geëvalueerd.

2 Impact op het distributienet en de netbeheerders

2.1 Impact op het distributienet

Op dit moment zijn de laagspanningsnetten in Vlaanderen voldoende ruim gedimensioneerd. De distributiecabinen en elektriciteitskabels in onze straten hebben vrijwel altijd voldoende capaciteit om de hoogste, gelijktijdige pieken in onze elektriciteitsafname op te vangen. Dat zal door de energietransitie veranderen. We verwarmen en verplaatsen ons steeds meer elektrisch en vragen daardoor steeds meer capaciteit van het net. Fluvius houdt daarmee rekening in zijn investeringsplannen. Met het capaciteitstarief willen we gezinnen en kleine bedrijven bewustmaken dat de distributienetten niet onbeperkt versterkt kunnen worden en dat tegenover die netversterkingen hoge kosten staan. Door het verbruik van energie-intensieve toestellen meer te spreiden, bijvoorbeeld door warmtepompen anders in te stellen of elektrische wagens trager te laden, kunnen we ervoor zorgen dat er op termijn minder grote investeringen nodig zijn. In dit hoofdstuk onderzoeken we of netgebruikers die prikkel tot rationeel netgebruik effectief hebben opgepikt en hun afnamegedrag waar mogelijk daaraan aanpassen.

Hiervoor kijken we naar de studie⁸ die de UGent in 2025 publiceerde. Die studie analyseert de impact van het capaciteitstarief op de maandpieken van huishoudelijke netgebruikers in Vlaanderen, de verschuivingen in hun netgebruik en de geaggregeerde impact daarvan op de distributienetten. In de volgende paragrafen vatten we de studie en de voornaamste resultaten beknopt samen. De volledige studie kan u raadplegen via bovenvermelde link.

De studie is gebaseerd op de maand- en kwartiergegevens van 42.000 Vlaamse huishoudens voor de periode januari 2022 tot en met december 2024. Aan de hand van die dataset stelt de UGent vast dat Vlaamse huishoudens gemiddeld een maandpiek van 4,1 kW hebben en de helft van hen een maandpiek heeft tussen 3,0 kW en 5,0 kW.

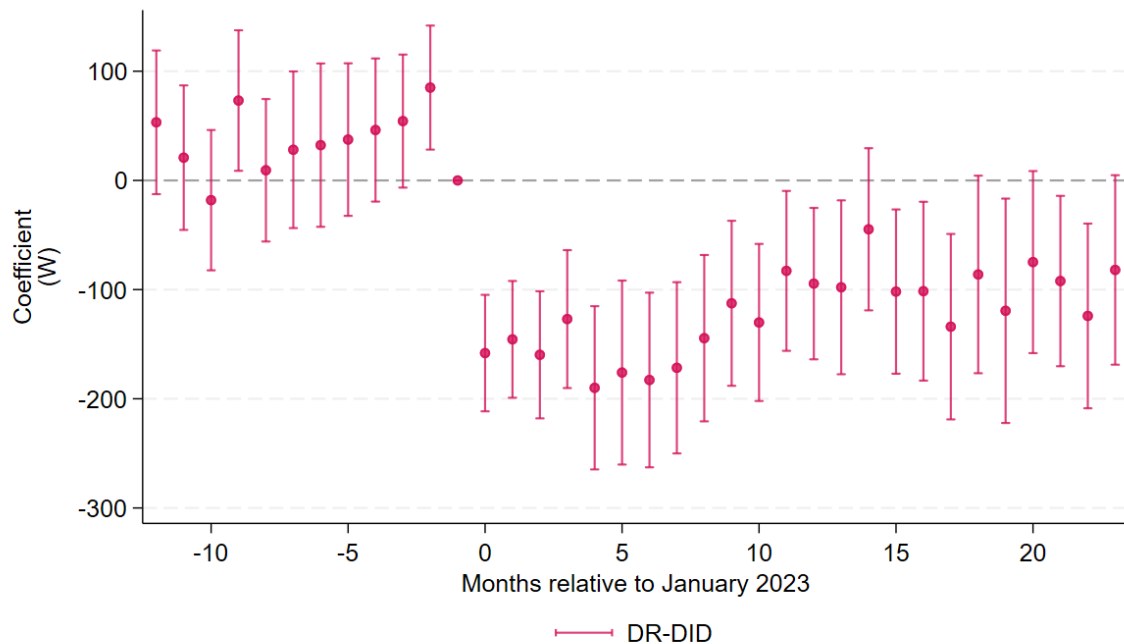
Om de impact van het capaciteitstarief op de maandpieken in kaart te brengen, maakt de UGent eerst een vergelijking tussen beschermde klanten (waarvoor het capaciteitstarief niet geldt) en de andere netgebruikers (waarvoor het capaciteitstarief wel geldt). Op die manier stellen de onderzoekers vast dat netgebruikers hun maandpieken significant en gemiddeld met 122 W verminderden na de invoering van het capaciteitstarief. Dat stemt overeen met een reductie van 3%.

De UGent gebruikt verschillende schattingsmethodes, controlevariabelen en wegingen om tot robuuste resultaten te komen. Omwille van de eenvoud, vermelden we hier enkel de resultaten van de 'Doubly Robust Difference-in-Differences' schattingsmethode. Die liggen in lijn met de resultaten van de andere schattingsmethoden. Dat geldt ook voor Figuur 2 en Figuur 3.

Daarnaast maakt de UGent een vergelijking tussen de maandpieken in het jaar 2022 (vóór de invoering van het capaciteitstarief) en de jaren 2023 en 2024 (na de invoering van het capaciteitstarief). Op die manier stellen de onderzoekers vast dat de impact van het capaciteitstarief het grootst was in de eerste maanden na de invoering en afnam in de daaropvolgende maanden. Figuur 2 illustreert die resultaten. Elk punt vertegenwoordigt de

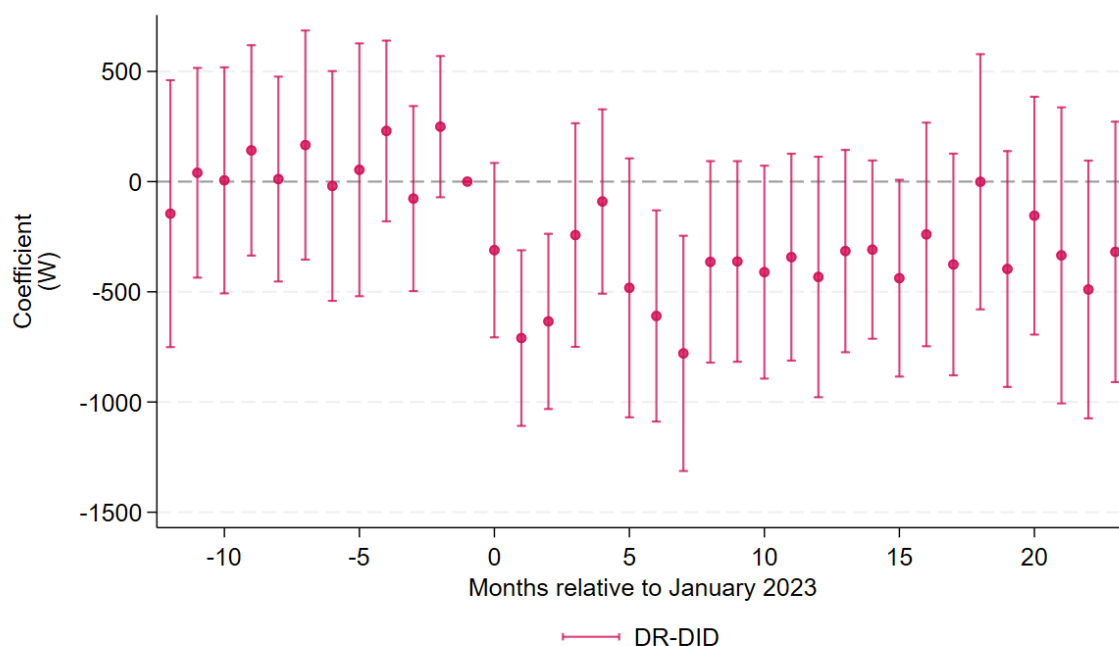
⁸ Ovaere, M., Vergouwen, M. (2025). Mind the Peak: The Role of Peak Demand Charges and Real Time Pricing in Residential Electricity Flexibility. Ghent University Department of Economics Working Paper Series. Te raadplegen op: https://econpapers.repec.org/paper/rugrugwps/25_2f1115.htm

geschatte piekreductie voor die maand ten opzichte van december 2022. De verticale lijnen vertegenwoordigen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Figuur 2: Geschatte piekreductie per maand ten opzichte van december 2022 en 95%-betrouwbaarheidsinterval op basis van de 'Doubly Robust Difference-in-Differences' schattingsmethode (figuur 6 uit de studie van de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025))

Er zijn echter grote verschillen tussen netgebruikers onderling. Voor netgebruikers met een maandpiek kleiner dan 2,5 kW stelt de UGent geen significante verschillen vast. Hun maandpieken zijn sowieso erg laag. Zij worden door het capaciteitstarief ook niet aangezet om hun maandpieken verder te verlagen, aangezien iedereen minstens de minimumbijdrage van 2,5 kW betaalt. Voor netgebruikers met een maandpiek groter dan 5,5 kW stelt de UGent wel significante verschillen vast. Zij kunnen hun gedrag ook blijvend en vaak meer geautomatiseerd aanpassen.

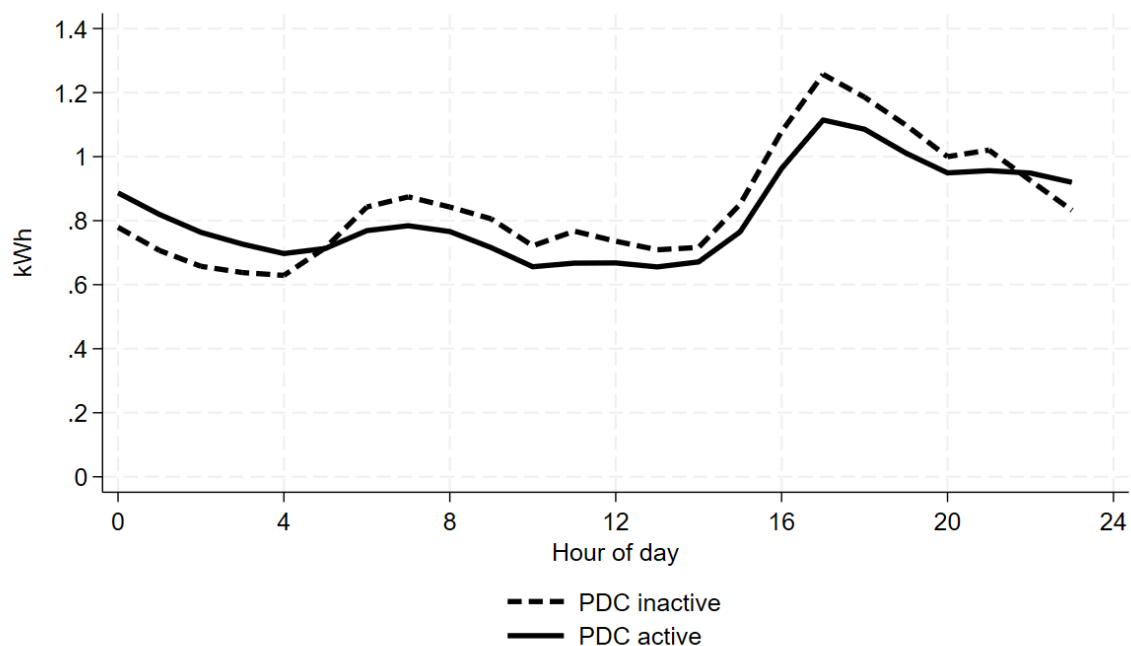

Figuur 3: Geschatte piekreductie per maand ten opzichte van december 2022 en 95%-betrouwbaarheidsinterval voor netgebruikers met een elektrische wagen op basis van de 'Doubly Robust Difference-in-Differences' schattingsmethode (figuur 9a uit de studie van de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025))

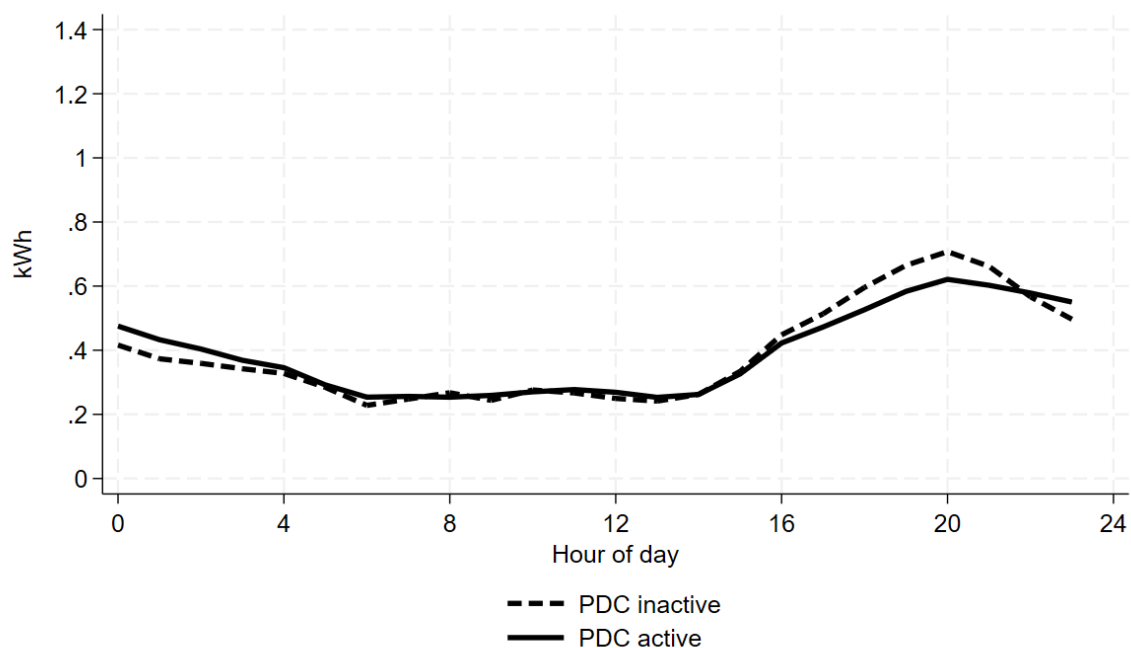
Specifiek voor netgebruikers met een elektrische wagen (zie Figuur 3), komt de UGent tot een gemiddelde piekreductie van 319 W. Dat stemt overeen met een daling van 5%. Zoals blijkt uit Figuur 4, verminderen netgebruikers in de winter hun piek door een deel van hun elektriciteitsafname te verschuiven van de avondpiek (en ook de andere daguren) naar de nachturen. In de zomer stemmen ze hun laadgedrag af op de productie van hun zonnepanelen en optimaliseren zo hun zelfverbruik.

Ook netgebruikers met een batterij hebben hun maandpieken gemiddeld met 148 W verlaagd na de invoering van het capaciteitstarief. Voor netgebruikers met een warmtepomp stelt de UGent minder grote piekreducties vast.

Naast de individuele impact van het capaciteitstarief per huishouden, onderzocht de UGent ook de geaggregeerde impact op het distributienet. Daartoe genereren de onderzoekers synthetische distributielijnen die telkens 10 of 25 huishoudens voeden en laten ze het aandeel van de huishoudens met een elektrische wagen variëren tussen 0%, 20%, 50%, 80% of 100%. Op basis daarvan stelt de UGent vast dat de afnamepiek voor een distributiecabine die 10 huishoudens voedt, stijgt van 15 kW naar 26 kW naarmate meer huishoudens een elektrische wagen hebben. Voor een distributiecabine die 25 huishoudens voedt, stijgt de afnamepiek van 31 kW (0% elektrische wagens) naar 51 kW (100% elektrische wagens). Door de invoering van het capaciteitstarief wordt deze stijging echter wel beperkt. De UGent stelt een gemiddelde piekreductie tussen 6,0% en 6,9% vast. Als individuele huishoudens door het capaciteitstarief hun maandpieken reduceren, dan heeft dat dus een vergelijkbaar effect op het niveau van de distributiecabine in hun straat. Een analoge analyse voor huishoudens met een warmtepomp levert vergelijkbare maar minder significante resultaten op.

(a) Winter months

(b) Summer months

Figuur 4: Gemiddelde elektriciteitsafname (kWh) per uur voor netgebruikers met een elektrische wagen, vóór (PDC inactive) en na de invoering (PDC active) van het capaciteitstarief (figuur 13 uit de studie van de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025))

Op basis van de resultaten van de UGent concludeert de Vlaamse Nutsregulator dat het capaciteitstarief netgebruikers effectief en merkbaar aanzet om hun elektriciteitsafname te spreiden en hun maandpieken onder controle te houden. Het capaciteitstarief blijkt zo een doeltreffende maatregel die effectief bijdraagt tot rationeel netgebruik.

Ook de mate waarin netgebruikers reageren en de verscheidenheid in hun reactie liggen in lijn met de vooropgestelde doelstellingen. Met het capaciteitstarief willen we vooral netgebruikers met energie-intensieve toestellen, zoals een elektrische wagen of een warmtepomp, stimuleren om die toestellen bewust te gebruiken en hoge maandpieken te vermijden. De resultaten voor netgebruikers met een maandpiek groter dan 5,5 kW weerspiegelen dat. De vaststelling dat netgebruikers met een maandpiek kleiner dan 5,5 kW hun maandpieken minder en vooral in de eerste maanden na de invoering reduceerden, doet daaraan geen afbreuk. Het is immers niet de bedoeling dat netgebruikers met enkel de gebruikelijke huishoudtoestellen zoals een wasmachine, oven of strijkijzer hun afnamegedrag ingrijpend aanpassen. Het huidige distributienet is op die afnames voorzien.

De Vlaamse Nutsregulator verwacht dat de effectiviteit van het capaciteitstarief nog verder zal evolueren. De voorliggende resultaten hebben enkel betrekking op netgebruikers die hun elektrische laadpaal of warmtepomp aankochten vóór de invoering van het capaciteitstarief. Zij hebben bij die aankoop waarschijnlijk geen rekening gehouden met het capaciteitstarief. Netgebruikers die een dergelijke aankoop nu of in de toekomst overwegen, zullen dat eerder wel doen en vaker kiezen voor een slimme aansturing. Ook de mogelijkheden om die installaties slim en meer geautomatiseerd aan te sturen, zullen nog verder ontwikkelen.

Het blijft daarom belangrijk om de impact van het capaciteitstarief op het distributienet op te volgen. Ook moeten de distributienetbeheerders met die impact rekening houden in hun investeringsplannen, zodat hun netten niet onnodig versterkt worden en de nettarieven onder controle blijven.

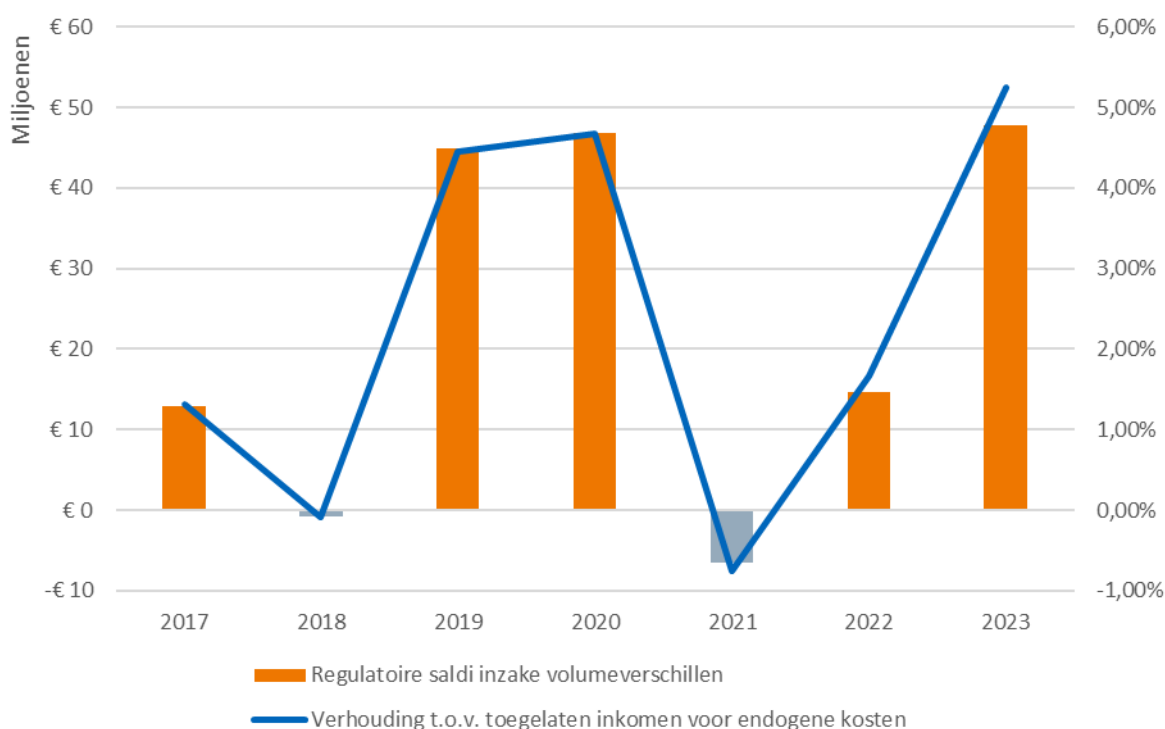
2.2 Impact op de netbeheerders

Het capaciteitstarief heeft geen of nauwelijks impact op de kostendekkendheid van de distributienetbeheerders. Via de regulatoire saldi garanderen we namelijk dat de netbeheerders de exogene kosten en aanvullende endogene termen volledig kunnen recupereren. Ook het inkomstenplafond voor de endogene kosten is gegarandeerd, ook als de werkelijke volumes of inflatie zouden verschillen van de verwachtingen.

De invoering van het capaciteitstarief maakte de inschatting van de rekenvolumes wel extra uitdagend: we hadden accurate inschattingen nodig van de rekenvolumes voor de nieuwe tariefdrager (de gemiddelde maandpiek) terwijl er weinig historische data beschikbaar waren, we hadden een inschatting nodig van de mate waarin netgebruikers zouden reageren op de nieuwe tariefstructuur en ook de verdere uitrol van de digitale meter speelde een rol. Door die uitrol worden er steeds meer netgebruikers aangerekend op basis van hun maandpieken en niet langer op basis van een vaste term. Het risico dat de verwachte rekenvolumes sterk verschillen van de werkelijke volumes en daardoor volumeverschillen zouden ontstaan, was dan ook groter dan in “normale” jaren. Volumeverschillen zijn zowel voor de netbeheerders als netgebruikers niet wenselijk. Zij hebben baat bij zo stabiel mogelijke inkomsten en nettarieven. De Vlaamse

Nutsregulator en Fluvius hebben samen veel voorbereidend werk geleverd om de rekenvolumes zo goed mogelijk in te schatten. In de tariefmethodologie 2025-2028 wordt ook bepaald dat de saldi over twee jaar gespreid afgebouwd worden om het risico op tariefschokken te verminderen.

In het kader van deze evaluatie blikken we daarom terug op de regulatoire saldi inzake volumeverschillen voor het jaar 2023 en bekijken we of de verwachte rekenvolumes ook effectief overeenstemden met de werkelijke volumes. In Figuur 5 zien we dat de regulatoire saldi inzake volumeverschillen beperkt bleven tot 5,3% van het toegelaten inkomen voor endogene kosten. Dat ligt in lijn met de eerdere saldi (zoals voor de jaren 2019 en 2020). We merken verder op dat vooral de energiecrisis tot een significante daling van de elektriciteitsafname (in kWh), en dus tot regulatoire tekorten, leidde. De impact van het capaciteitstarief en de energiecrisis kunnen we in onze analyse echter niet van elkaar afzonderen.

Figuur 5: Regulatoire saldi inzake volumeverschillen

3 Impact op de netgebruikers

3.1 Analyse per netgebruiker

Met het capaciteitstarief willen we ervoor zorgen dat op termijn minder grote investeringen nodig zijn in de distributienetten. Zo houden we de nettarieven onder controle en dat is in het voordeel van iedereen. De impact van de overstap naar het capaciteitstarief was/is echter voor elke netgebruiker anders. Netgebruikers met een hoge maandpiek (die m.a.w. veel capaciteit van het net vragen), maar een kleine afname (en de gevraagde maximale capaciteit dus weinig gebruiken), betalen meer. Door hun afname beter te spreiden, kunnen zij de impact van het capaciteitstarief op hun factuur weliswaar beperken. Netgebruikers die een lage maandpiek hebben in verhouding tot hun afname betalen minder met het capaciteitstarief. Zij worden beloond omdat ze het net efficiënt gebruiken: de capaciteit die zij van het net vragen wordt ook goed benut.

In aanloop naar de invoering van het capaciteitstarief, ondersteunde de Vlaamse Nutsregulator gezinnen en kleine bedrijven met allerlei informatie en hulpmiddelen om de verwachte impact op hun elektriciteitsfactuur na te gaan. Zo lanceerden we in de zomer van 2021 de ‘simulator nieuwe nettarieven’. Met die simulator konden netgebruikers een inschatting maken van hun elektriciteitsfactuur mét het capaciteitstarief en die vergelijken met hun elektriciteitsfactuur in de voorgaande jaren. De inschatting hield onder meer rekening met persoonlijke afnamegegevens, maar ook de kenmerken van eventuele technische installaties (zonnepanelen, laadpaal, warmtepomp of elektrische warmwaterboiler) konden worden ingevoerd. Netgebruikers met een analoge meter konden ook simuleren wat de plaatsing van een digitale meter voor hen zou betekenen. Op onze website lichtten we de impact van het capaciteitstarief op de elektriciteitsfactuur concreet toe met allerlei voorbeelden van verschillende gezins-/kmo-situaties. We maakten het ook mogelijk voor netgebruikers om hun maandpieken uit ‘Mijn Fluvius’ te vergelijken met die van andere Vlamingen. Verder konden/kunnen ze op onze website⁹ terugvinden waarom het capaciteitstarief nodig is en hoe het wordt berekend, net als concrete tips om hun verbruik te spreiden. Vanaf december 2022 hielden we ook in de verwachte jaarkostberekeningen van de V-test[®] rekening met het capaciteitstarief.

In het traject voorafgaand aan de beslissing over de invoering van het capaciteitstarief toonde de Vlaamse Nutsregulator ook een overkoepelend beeld aan de stakeholders over de verwachte impact op de elektriciteitsfactuur van alle Vlamingen samen.¹⁰ In dit hoofdstuk herhalen we die oefening op basis van een bredere dataset met meer recente afnamecijfers.

Alvorens de eigenlijke resultaten toe te lichten, beklemtonen we nogmaals dat de invoering van het capaciteitstarief in principe budgetneutraal is. Anders gezegd: het toegelaten inkomen van de netbeheerders blijft gelijk en alle netgebruikers samen betalen evenveel. Het capaciteitstarief is dan ook geen bijkomend tarief, maar gaat louter om een andere manier van aanrekenen van een deel van de kosten die tot 2022 enkel op basis van afname (in kWh) aangerekend werden.

⁹ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/nieuwe-nettarieven>

¹⁰ Zie toelichting bij de [consultatie over de tariefmethodologie '21-'24](#) (slides 66 en 77). Ook de UGent voerde, in opdracht van VEKA, nadien nog een onderzoek uit over de impact van het capaciteitstarief: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1665396328/Impact_capaciteitstarief_0_gji8gy.pdf.

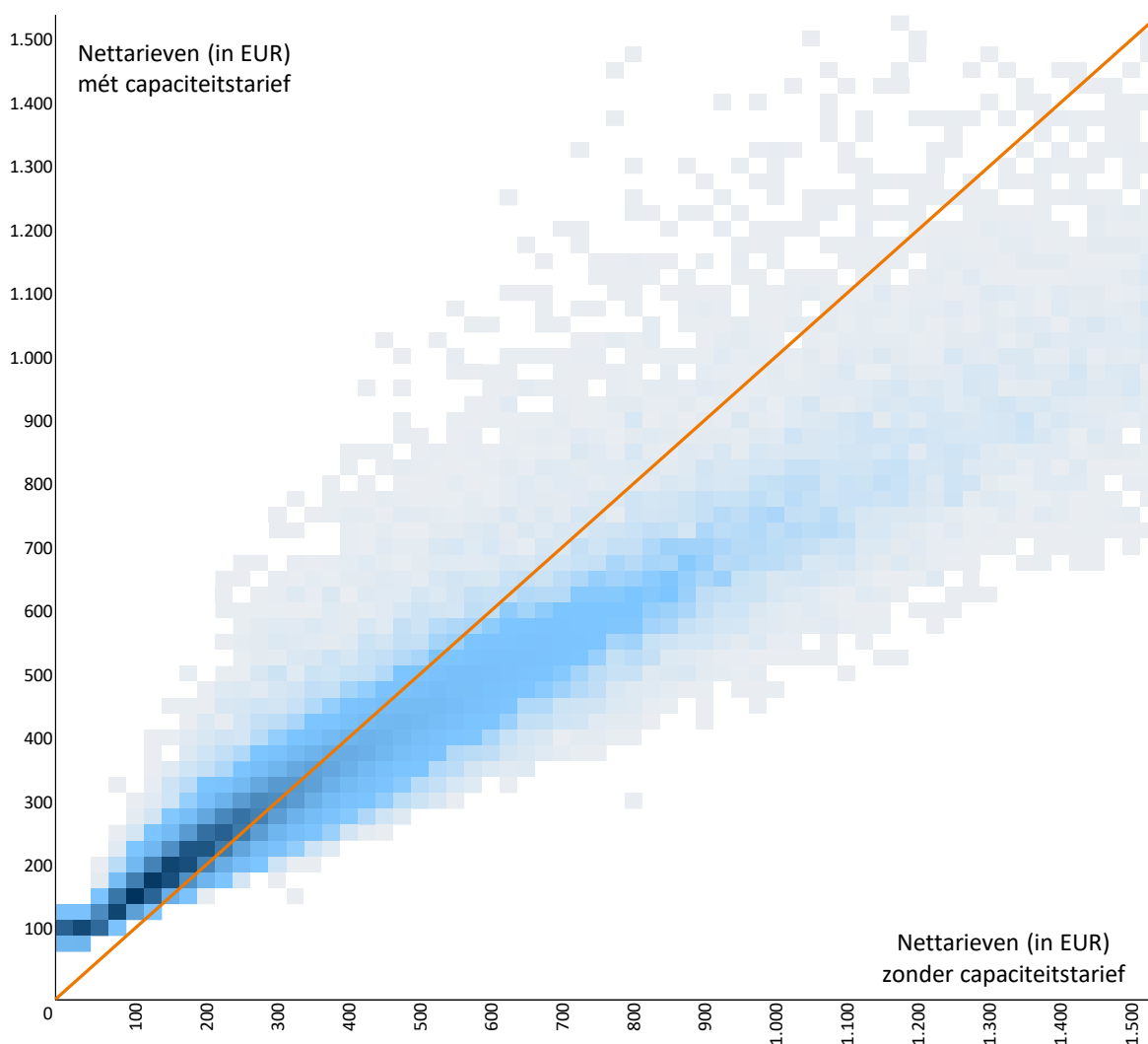
3.1.1 Algemene resultaten

Onze analyse is gebaseerd op een steekproef van 135.000 netgebruikers. Beschermde klanten laten we buiten beschouwing, zij hebben recht op het sociaal tarief en betalen het capaciteitstarief niet. Verder gebruiken we de nettarieven in 2022 als basis. Voor dat jaar kennen we naast de werkelijke tarieven (zonder capaciteitstarief) ook de tarieven zoals ze zouden geweest zijn met het capaciteitstarief. Initieel zou het capaciteitstarief op 1 juli 2022 ingevoerd worden. Daarom stelden we eind 2021 tarieven vast voor de eerste helft van 2022 (zonder capaciteitstarief) en de tweede helft van 2022 (met capaciteitstarief). Uiteindelijk werd de invoering uitgesteld naar 1 januari 2023 omdat Fluvius geen kwalitatieve implementatie in de marktsystemen kon garanderen tegen midden 2022. De tarieven voor de tweede helft van 2022 werden dus nooit toegepast, maar laten ons wel toe om de impact van het capaciteitstarief zuiver in kaart te brengen. De nettarieven in 2023 (met capaciteitstarief) werden immers op basis van een ander toegelaten inkomen berekend.

In Figuur 6 tonen we de resultaten van onze analyse. Op de x-as geven we de nettarieven (exclusief btw) weer die netgebruikers effectief betaalden in 2022. Op de y-as tonen we de nettarieven (exclusief btw) die zij zouden betaald hebben in 2022 als het capaciteitstarief op dat moment wél ingevoerd zou zijn. Elk vakje in Figuur 6 vertegenwoordigt een groep van netgebruikers die ongeveer evenveel nettarieven betaalden of zouden betalen. De kleur van het vakje duidt op het aantal netgebruikers in elke groep. Een donkerblauw vakje omvat veel netgebruikers en heeft een relatief groot aandeel in de steekproef. Zo omvat het donkerste vakje ongeveer 4.000 netgebruikers ofwel 3% van de steekproef. Een vakje kleurt lichtblauw tot grijs naarmate minder netgebruikers zich in die situatie bevinden. Een grijs vakje omvat één netgebruiker uit de volledige steekproef. Een wit vakje duidt op een situatie die binnen de steekproef niet voorkomt en dus ook in de totale populatie weinig waarschijnlijk is. Figuur 6 wordt in tweeën gedeeld door de oranje lijn (of bissectrice), die de situatie weergeeft waarbij een netgebruiker exact evenveel betaalt met of zonder het capaciteitstarief. We verwijzen daar hieronder naar als “de nullijn”. De netgebruikers in de linker bovenhelft van de grafiek betalen dus meer door de invoering van het capaciteitstarief; de netgebruikers in de rechter onderhelft betalen minder.

Figuur 6 biedt zo een volledig en gedetailleerd overzicht van de impact van het capaciteitstarief, waarbij zowel de meest voorkomende situaties als de grote variatie en meer uitzonderlijke situaties in beeld worden gebracht. Tegelijkertijd zorgt deze weergave ook voor voldoende nuance van de resultaten. Een stijging van de nettarieven met bijvoorbeeld 50 euro, heeft een significante impact voor een netgebruiker die voor de invoering van het capaciteitstarief 100 euro betaalde. Voor een netgebruiker die toen meer dan 1.500 euro betaalde, is de relatieve impact van een verschil van 50 euro een stuk beperkter. De figuur omvat enkel de nettarieven, die maar een deel van de elektriciteitsfactuur uitmaken (gemiddeld 20% in 2022 en 35% in 2025). Ten opzichte van de totale elektriciteitsfactuur zal de impact van het capaciteitstarief dus altijd beperkter zijn.

Uit Figuur 6 leiden we af dat de impact van de invoering van het capaciteitstarief voor de meeste netgebruikers beperkt is. Het merendeel van de netgebruikers bevindt zich immers geconcentreerd rondom de nullijn. Dit bevestigt dat het capaciteitstarief in principe budgetneutraal is. Ook een gemiddeld gezin met een afname van 3.500 kWh en een gemiddelde maandpiek van 4,26 kW, bevindt zich bijvoorbeeld exact op de nullijn: het betaalde in 2022 tussen 300 en 325 euro zonder het capaciteitstarief en zou bijna hetzelfde bedrag betaald hebben met het capaciteitstarief.

Figuur 6: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

3.1.2 Resultaten per afnamecategorie

Voor de verdere analyse van Figuur 6 gebruiken we de Eurostat-afnamecategorieën¹¹ als leidraad. We maken daarbij geen onderscheid tussen huishoudelijke en zakelijke netgebruikers. De afzonderlijke resultaten per afnamecategorie (Figuur 20 tot en met Figuur 24) zijn toegevoegd in bijlage 1.

De eerste afnamecategorie omvat alle netgebruikers met een afname kleiner dan 1.000 kWh en vertegenwoordigt 12,7% van de steekproef. Omdat deze netgebruikers heel weinig elektriciteit afnemen en de nettarieven in 2022 enkel berekend werden op basis van afname (in kWh), betaalden zij bijna allemaal minder dan 100 euro per jaar (ofwel minder dan 8 euro per maand). De distributienetbeheerders hebben voor deze netgebruikers, net als voor alle andere, een bepaalde capaciteit op de distributienetten voorzien en daar staan uiteraard kosten tegenover. Ook als een netgebruiker die capaciteit nauwelijks gebruikt. Daarom heeft de Vlaamse Nutsregulator tegelijkertijd met het capaciteitsstarief een minimumbijdrage ingevoerd. Die komt overeen met 2,5

¹¹ https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_pc_204_sims.htm#shortstat_conc_defDisseminated

kW en varieerde in 2022 tussen 79 en 115 euro per jaar naargelang het netgebied. Op die manier betaalt iedereen minstens een redelijke bijdrage in de kosten. Voor netgebruikers met een afname kleiner dan 1.000 kWh heeft dat tot gevolg dat zij met het capaciteitstarief altijd meer betalen dan voordien. Dat is ook duidelijk zichtbaar in Figuur 20, met enkel blauwe of grijze vakjes boven de nullijn.

Als we meer in detail kijken, zien we naast de minimumbijdrage ook het effect van een andere maatregel: het maximumtarief. Netgebruikers betalen altijd minstens de minimumbijdrage maar hun nettarieven worden ook begrensd door het maximumtarief. In 2022 bedroeg het maximumtarief 19 eurocent per kWh. Hierdoor betalen netgebruikers met de laagste afnames (in 2022 zij die minder dan 50 euro per jaar betaalden) nooit minder maar ook nooit meer dan de minimumbijdrage. In dit deel van Figuur 6 zien we dan ook maar drie gekleurde vakjes boven elkaar, in overeenstemming met de minimumbijdrage die varieert tussen 79 en 115 euro per jaar.

Voor de tweede afnamecategorie zijn de resultaten (Figuur 21) meer verscheiden. Deze categorie omvat alle netgebruikers met een afname tussen 1.000 en 2.500 kWh en vertegenwoordigt een derde van de steekproef. Ook de meeste netgebruikers in deze categorie bevinden zich boven de nullijn, maar de impact van het capaciteitstarief is voor hen al kleiner omdat zij het distributienet gemiddeld beter benutten dan de netgebruikers in de eerste categorie. We zien in Figuur 21 ook al netgebruikers met een relatief lage maandpiek die daardoor minder betalen met het capaciteitstarief (en zich dus onder de nullijn bevinden).

Naarmate de afnames toenemen, neemt ook de verticale spreiding in de figuur toe. Zo zijn er binnen de tweede afnamecategorie enkele klanten waarvoor de nettarieven met meer dan 200 euro stijgen. Als voorbeeld nemen we de netgebruiker in het bovenste vakje van Figuur 21. Die heeft een afname van bijna 2.500 kWh en een gemiddelde maandpiek van 11 kW (mogelijk heeft hij een laadpaal met dat laadvermogen). In 2022 betaalde hij minder dan 250 euro, maar met het capaciteitstarief betaalt hij 475 euro (na toepassing van het maximumtarief). Dat bedrag reflecteert de hoge capaciteit die hij van het net vraagt. We beklemtonen dat onze analyse een ongewijzigd gedrag veronderstelt na de invoering van het capaciteitstarief. Mogelijk spreidt deze netgebruiker in werkelijkheid zijn afname meer dan vroeger en kan hij zo de impact van het capaciteitstarief beperken.

Voor de volledigheid merken we op dat de heat map van de eerste en tweede afnamecategorie (Figuur 20 en Figuur 21) elkaar gedeeltelijk overlappen. Omdat de nettarieven in 2022 enkel berekend werden op basis van afname (in kWh), zou men verwachten dat de afnamecategorieën horizontaal van elkaar gescheiden zijn. Toch is er een overlap omdat ook de verhouding tussen de dag- en nachtafname en het netgebied waarin de netgebruiker woont, een rol spelen.

Voor de derde afnamecategorie, waartoe een derde van de steekproef en ook het “standaardgezin” met een afname van 3.500 kWh behoren, evolueren de resultaten naar een evenwicht (Figuur 22). In deze categorie zijn er bijna evenveel netgebruikers die hun elektriciteitsfactuur zien dalen door het capaciteitstarief als er netgebruikers zijn die hun elektriciteitsfactuur zien stijgen. Hier komt de budgetneutraliteit van het capaciteitstarief opnieuw tot uiting. Netgebruikers die het distributienet gemiddeld benutten, dus niet slechter of beter dan de andere netgebruikers, betalen ook niet meer of minder met het capaciteitstarief dan voordien.

De vierde en vijfde afnamecategorie omvatten tot slot de netgebruikers die respectievelijk meer dan 5.000 kWh en meer dan 15.000 kWh afnemen (Figuur 23 en Figuur 24). Deze afnamecategorieën vertegenwoordigen 19,4% van de steekproef en liggen grotendeels (88%) onder de nullijn. Deze netgebruikers hebben meestal een hoge maar meer gespreide afname en betalen daarom minder met het capaciteitstarief.

Voor de volledigheid merken we op dat niet alle netgebruikers in de figuur getoond worden. Omwille van de leesbaarheid hebben we die begrensd tot 1.500 euro. Er zijn een beperkt aantal netgebruikers (2,7% van de steekproef) die in 2022 meer betaalden dan 1.500 euro. Zij bevinden zich, op enkele uitzonderingen na, onder de nullijn. Het gaat om netgebruikers die hoge volumes afnemen en zonder het capaciteitstarief ook hoge nettarieven (tot 20.000 euro) betaalden. Die hoge volumes worden echter gespreid afgenomen en veroorzaken relatief lage maandpieken. Daarom leidt het capaciteitstarief ook bij hen tot een daling van de elektriciteitsfactuur.

3.1.3 Andere resultaten

Aan de hand van de resultaten per afnamecategorie hierboven kunnen we de impact van het capaciteitstarief eenduidig in beeld brengen en ook de verschillende aspecten zoals de minimumbijdrage en het maximumtarief uitlichten. We hebben daarnaast ook een meer fijnmazige analyse uitgevoerd, die ook de socio-economische achtergrond en huisvesting van de netgebruikers omvat. Meer specifiek brachten we de volgende kenmerken van de netgebruikers in kaart:

- het type netgebruiker (huishoudelijk of zakelijk);
- het netto gezinsinkomen;
- het aantal gezinsleden;
- de leeftijd van de referentiepersoon en andere gezinsleden;
- het type woning (appartement of gesloten, halfopen of open ééngezinswoning);
- de verwarmingsinstallatie.

Bijlage 1 omvat alle resultaten (Figuur 25 tot Figuur 45). Op basis daarvan stellen we vast dat de socio-economische achtergrond en huisvesting van de netgebruikers ondergeschikt is aan de afnamecategorie en het netgebied waartoe zij behoren. We zien immers telkens een vergelijkbaar beeld en eenzelfde spreiding als in Figuur 6 terugkeren: zowel huishoudelijke als zakelijke netgebruikers, zowel gezinnen met een laag als hoog inkomen en zowel jonge gezinnen als oudere gezinnen zitten verspreid over de hele figuur. De figuren die een onderscheid maken naargelang het aantal gezinsleden tonen iets meer verscheidenheid, maar toch vinden we ook alleenstaanden of grote gezinnen verspreid over de hele figuur.

In Figuur 45 zien we dat netgebruikers met een warmtepomp in regel minder betalen met het capaciteitstarief dan voordien. Het gemiddelde verschil varieert tussen 225 en 275 euro naargelang het type warmtepomp. Daartegenover staat dat netgebruikers met verwarming op aardgas of stookolie gemiddeld evenveel of enkele tientallen euro's meer betalen dan voordien. Voor geothermische warmtepompen zijn de resultaten het meest uitgesproken. Zij zijn beperkt vertegenwoordigd in de steekproef, maar bevinden zich allemaal onder de nullijn en betaalden dus altijd minder met het capaciteitstarief. Zoals eerder vermeld, veronderstelt onze analyse een ongewijzigd afnamegedrag. In werkelijkheid zullen netgebruikers met een warmtepomp hun installatie mogelijk anders instellen om in te spelen op het capaciteitstarief en zo hun elektriciteitsfactuur nog verder te verlagen.

3.2 Prijsvergelijking met de andere gewesten en buurlanden

Jaarlijks voert de Vlaamse Nutsregulator, samen met de andere energieregulators in België, een vergelijkende studie uit naar de elektriciteits- en aardgas prijzen in België en de ons omringende landen (Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk). Het rapport dat we in 2023 publiceerden¹², bracht voor het eerst ook het capaciteitstarief in rekening en laat ons toe om de impact van de invoering van het capaciteitstarief op onze positie ten opzichte van de andere gewesten en buurlanden te evalueren.

In Figuur 7 en Figuur 8 hernemen we de resultaten voor de gebruiksprofielen die zijn aangesloten op het laagspanningsnet: een gezin met een jaarafname van 3.500 kWh en een kmo met een jaarafname van 30 MWh. In beide figuren wordt de gemiddelde hoogte van de elektriciteitsfactuur over alle gewesten en buurlanden heen weergegeven en worden alle gewesten en buurlanden gerangschikt van de laagste tot de hoogste elektriciteitsfactuur.

Op basis van deze figuren en de andere resultaten in het prijsvergelijkingsrapport stellen we vast dat Vlaamse gezinnen en bedrijven op het laagspanningsnet in 2023 minder betaalden voor elektriciteit dan in de andere gewesten en buurlanden (behalve Frankrijk) en beduidend beter gepositioneerd zijn dan in 2022.

Bekijken we enkel de netkosten¹³, dan zien we dat Vlaamse gezinnen en bedrijven op laagspanning zowel in 2022 als in 2023 minder betaalden dan gemiddeld. Voor een gezin veranderde er weinig. Zij betaalden in 2022 en 2023 ongeveer 20% minder dan gemiddeld in de andere gewesten en buurlanden. Voor een kmo veranderde het beeld wel. In 2022 betaalde een kmo nog evenveel per kWh dan een gezin of zelfs iets meer, omdat de verhouding tussen zijn dag- en nachtafname groter is dan die van een gezin. Dat is een atypisch beeld. In de meeste gewesten en buurlanden betaalt een kmo 10% tot 25% minder per kWh dan een gezin. Een kmo heeft dan ook meestal hogere vollasturen dan een gezin en benut zijn gevraagde capaciteit van het distributienet dus beter. Door de invoering van het capaciteitstarief maakten we de Vlaamse nettarieven kostenreflectiever en aligneerden we ons met de andere gewesten en buurlanden. In 2023 betaalde een kmo in Vlaanderen zelfs de laagste nettarieven.

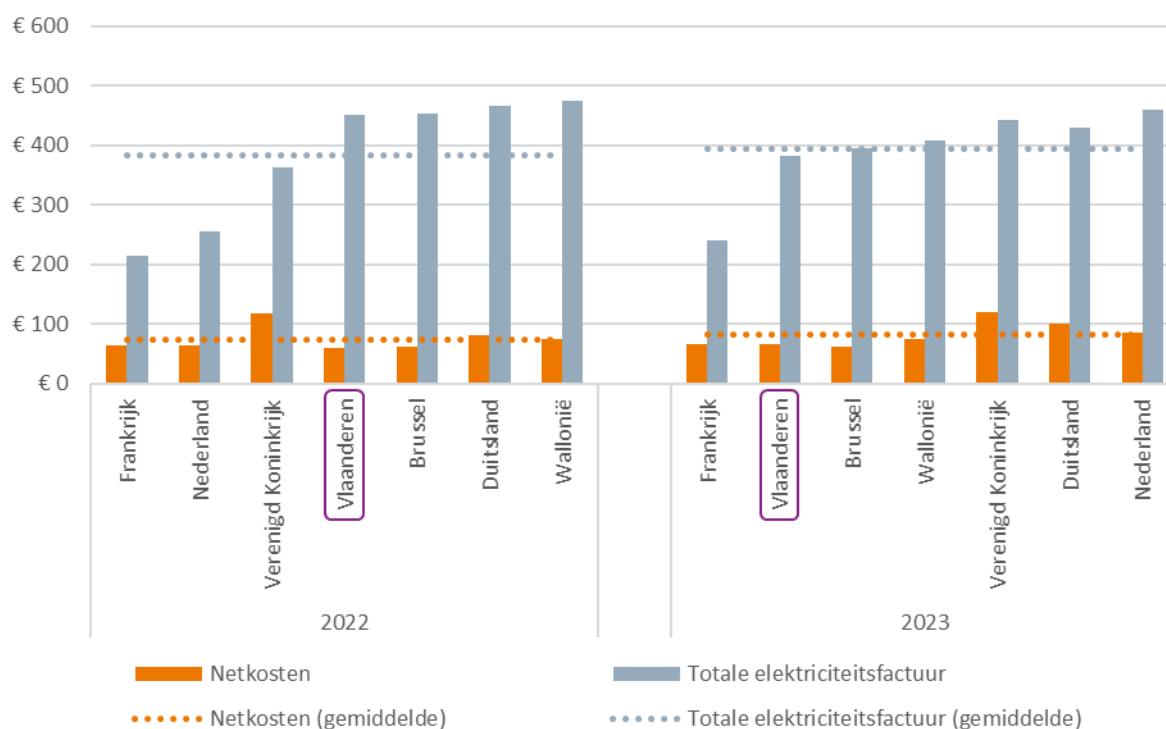
De prijsvergelijkingsstudie geeft een overkoepelend beeld. De impact van het capaciteitstarief wordt niet afgezonderd. We kunnen op basis van de studie wel concluderen dat de invoering van het capaciteitstarief, te midden van alle andere factoren die de elektriciteitsfactuur beïnvloeden, geen negatieve impact heeft gehad op onze positie ten opzichte van de andere gewesten en buurlanden. Die conclusie zien we bestendig in de vervolgrapporten van 2024 en 2025^{14,15}.

¹² <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2023-09>

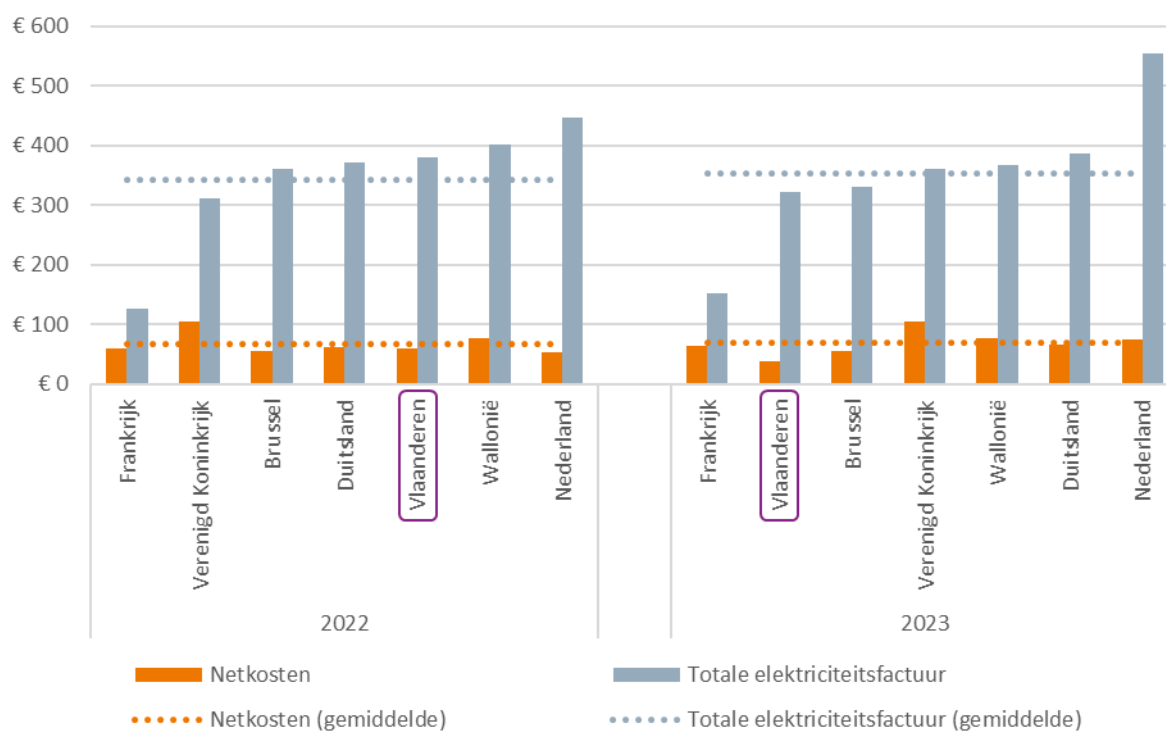
¹³ In het prijsvergelijkingsrapport omvat de component 'netkosten' enkel de tarieven voor netgebruik, zonder de tarieven voor openbardienstverplichtingen en toeslagen.

¹⁴ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2024-11>

¹⁵ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2025-09>

Figuur 7: Prijsvergelijking voor een gezin met een verbruik van 3.500 kWh per jaar

Figuur 8: Prijsvergelijking voor een bedrijf met een verbruik van 30 MWh per jaar

3.3 Energietransitie

In dit hoofdstuk bekijken we het capaciteitstarief in een bredere maatschappelijke context. Om te evolueren naar een koolstofarme samenleving, zet het Vlaams energiebeleid onder meer in op een verdere groei van hernieuwbare energieproductie uit zon en wind en de elektrificatie van verwarming en vervoer. Die ‘energietransitie’ brengt ook een grotere nood aan flexibiliteit met zich mee. Productie uit hernieuwbare energie is immers minder voorspelbaar en schommelend; met flexibiliteit kunnen we die schommelingen in het aanbod opvangen en het evenwicht in het energiesysteem bewaren.

Ook gezinnen en kleine bedrijven kunnen een steeds actievere rol opnemen in die energietransitie: door zelf energie op te wekken met zonnepanelen, hun huis te verwarmen met een warmtepomp en/of de flexibiliteit van toepassingen zoals een elektrische wagen, warmtepomp, batterij of zonnepanelen te valoriseren met een dynamisch prijscontract of door deelname aan de evenwichtsdiensten van Elia. Hieronder evalueren we of de invoering van het capaciteitstarief geen belemmeringen heeft gecreëerd die netgebruikers ervan zouden kunnen weerhouden om deze maatschappelijk gewenste keuzes te maken.

3.3.1 Zonnepanelen

De UGent evalueerde in 2021 de impact van het capaciteitstarief op zonnepaneelinstallaties en hun terugverdiëntijd.¹⁶ Het capaciteitstarief beïnvloedt de terugverdiëntijd op twee manieren:

- De nettarieven die gebaseerd zijn op afname (kWh) zijn lager geworden door de invoering van het capaciteitstarief. Hierdoor wordt zelfverbruik iets minder interessant en verhoogt de terugverdiëntijd van de zonnepaneelinstallatie.
- Een netgebruiker met een zonnepaneelinstallatie kan door zelfverbruik zijn maandpiek verlagen, waardoor het capaciteitstarief vermindert. Dat verlaagt de terugverdiëntijd van de installatie. Uit het onderzoek van de UGent bleek echter dat de maandpiek slechts beperkt daalt wanneer de netgebruiker zijn gedrag niet aanpast.

De studie van UGent besloot het volgende:

“Zonnepanelen blijven een interessante investering, ook na de invoer van het capaciteitstarief. Bij actieve sturing of bewust omgaan met grootverbruikers in het huishouden, bieden zonnepanelen de mogelijkheid om grotere vermogens overdag op te vangen zonder de gemiddelde maandpiek te verhogen. Het inzetten op zelfverbruik van zonnepanelen wordt wel minder interessant door de lagere kWh-prijs in de nettarieven, wat de terugverdiëntijd bij ongewijzigd gedrag verhoogt.”

In bijlage 2 van dit rapport herhalen we een deel van de oefening van de UGent. Net als bij de analyse in paragraaf 3.1, gebruiken we nu de nettarieven in 2022, een jaar waarvoor we naast de werkelijke tarieven (zonder het capaciteitstarief) ook de tarieven kennen zoals ze zouden geweest zijn met het capaciteitstarief¹⁷. We maken ook gebruik van de netgebruikerdata, zoals geïntroduceerd in paragraaf 3.1 om de impact verder in te schatten.

¹⁶ Universiteit Gent, Desmet, J., Claeys, R., Cleenwerck, R., Degreeve, G., Vanhove, T. (2021, December). Onderzoek naar de impact van het capaciteitstarief. Onderzoek i.o.v. het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Te raadplegen op: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1665396328/Impact_capaciteitstarief_0_gji8gy.pdf

¹⁷ Dit zouden de geldige tarieven zijn geweest, als het capaciteitstarief niet uitgesteld was tot 1 januari 2023.

Onze oefening bevestigt het eerder besluit van de UGent. Zonder gedragsveranderingen hebben zonnepanelen slechts een beperkte impact op de hoogte van de maandpiek en kunnen op dat vlak geen besparing teweegbrengen. Zelfverbruik is minder interessant geworden door het capaciteitstarief. Desondanks blijven zonnepanelen een zinvolle investering en kunnen gedragsverandering of slimme sturing een positieve impact creëren op de gemiddelde maandpiek en dus ook op de hoogte van de nettarieven die een netgebruiker betaalt.

De Vlaamse Nutsregulator concludeert op basis van deze resultaten dat het capaciteitstarief geen belemmering vormt voor investeringen in zonnepanelen. Ook sinds de invoering van het capaciteitstarief worden een deel van de nettarieven nog aangerekend op basis van afname (kWh). Zo geven de nettarieven nog altijd een prikkel om energie rationeel te verbruiken en met zonnepanelen in te zetten op zelfverbruik. We merken verder op dat de rentabiliteit van zonnepanelen afhankelijk is van heel wat verschillende factoren, waaronder ook de andere componenten van de elektriciteitsfactuur. Zo speelt, naast de nettarieven, de evolutie van de energiekost een rol, net als die van terugleververgoedingen. Die evoluties volgen we op in het prijzenrapport¹⁸ en via dashboards op onze website.

3.3.2 Warmtepompen

In paragraaf 3.1 kwamen we tot de conclusie dat gezinnen die hun huis verwarmen met een warmtepomp na de invoering van het capaciteitstarief gemiddeld tussen 225 en 275 euro per jaar minder betalen dan voordien.

In haar onderzoek naar de impact van het capaciteitstarief¹⁹, kwam de UGent tot gelijkaardige vaststellingen. De onderzoekers concluderen dat netgebruikers met een traditionele on/off warmtepomp hun elektriciteitsfactuur zien dalen, zolang hun warmtepomp niet overgedimensioneerd is, en dat netgebruikers met een meer recente, modulerende warmtepomp “de grote winnaars bij de introductie van het capaciteitstarief” zijn. De UGent benadrukt ook het besparingspotentieel in het geval dat een warmtepomp gecombineerd wordt met actieve sturing. Dat kan afhankelijk van het type warmtepomp oplopen tot 360 euro per jaar ten opzichte van de situatie zonder het capaciteitstarief.

¹⁸ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2025-08>

¹⁹ Zie voetnoot 16

WARMTEPOMPEN

Klassieke meter

De elektriciteitsfactuur zal minder stijgen in de nieuwe tariefstructuur vanaf midden 2022 t.o.v. begin 2022 wanneer een warmtepomp ingezet wordt

Digitale meter

Huishoudens met on/off warmtepompen zien hun factuur dalen zolang de warmtepomp niet overgedimensioneerd is

Moderne warmtepompen die hun vermogen kunnen aanpassen aan de warmtevraag zorgen voor een lagere factuur dan een niet-regelbare warmtepomp

Actieve sturing loont en kan de elektriciteitsfactuur verder drukken

Figuur 9: Conclusie met betrekking tot warmtepompen uit het onderzoek naar de impact van het capaciteitstarief door de UGent (Desmet et al., 2021)

Deze conclusie stemt ook overeen met de vaststellingen van de CREG in zijn rapport²⁰ over de rentabiliteit van warmtepompen in vergelijking met verwarming op fossiele brandstoffen. De federale regulator maakt daarin een analyse per gewest en doet een sensitiviteitsanalyse met betrekking tot het capaciteitstarief in Vlaanderen. Op basis daarvan stelt de CREG vast dat de rentabiliteit van warmtepompen in Vlaanderen beter is dan in de andere gewesten in België en dat dit voornamelijk te danken is aan de invoering van het capaciteitstarief.

Uit verschillende analyses blijkt dus dat de operationele kosten van warmtepompen dankzij het capaciteitstarief dalen en de rentabiliteit van warmtepompen daardoor verhoogt. De Vlaamse Nutsregulator concludeert op basis van die resultaten dat het capaciteitstarief geen belemmering vormt voor de elektrificatie van verwarming. Integendeel, met de invoering van het capaciteitstarief faciliteren we dat zelfs. Net als bij zonnepanelen, is de rentabiliteit van warmtepompen echter afhankelijk van heel wat verschillende factoren, waaronder ook de andere componenten van de elektriciteitsfactuur. Om gezinnen en kleine bedrijven te laten overschakelen van verwarming op fossiele brandstoffen naar een warmtepomp, is bovendien de prijsverhouding tussen elektriciteit en aardgas van cruciaal belang. Uit de studie van de CREG²¹ blijkt dat die overschakeling op dit moment slechts in een beperkt aantal gevallen rendabel is.

²⁰ <https://www.creg.be/nl/publicaties/studie-f3017>

²¹ Zie voetnoot 20

3.3.3 Flexibiliteit

Met toepassingen zoals een elektrische wagen, warmtepomp, batterij en/of zonnepanelen kunnen gezinnen en kleine bedrijven flexibiliteit leveren. Dat doen ze door hun afname van het net te verschuiven in de tijd, al dan niet via een automatische sturing. De mogelijkheden voor netgebruikers op laagspanning om hun flexibiliteit te valoriseren zijn nog relatief nieuw en in volle ontwikkeling:

- Sinds 2021 kunnen netgebruikers in Vlaanderen een contract met dynamische prijzen afsluiten. Het aanbod was eerst klein, maar sinds 2023 bieden steeds meer leveranciers een dynamisch contract aan. Het aantal gezinnen en bedrijven met zo'n contract is nog beperkt. Begin 2025 had bijna 1 op 250 (0,4%) van de Vlaamse gezinnen en ruim 1 op 200 (0,5%) van de kmo's een dergelijk contract.²²
- Door beroep te doen op een dienstverlener van flexibiliteit (flexibility service provider of FSP) kunnen netgebruikers hun flexibiliteit ook aanbieden aan de netbeheerders. Een aantal balanceringsdiensten van Elia (FCR in de loop van 2021 en aFRR in 2024) werd al opengesteld voor netgebruikers op laagspanning; andere balanceringsdiensten (mFRR) zullen binnenkort volgen. In de toekomst moet het ook mogelijk worden om flexibiliteit te leveren aan de distributienetbeheerder voor lokaal congestiebeheer.
- Verder stellen we vast dat netgebruikers hun flexibiliteit, via hun leverancier of een tussenpersoon, valoriseren bij evenwichtsverantwoordelijken (balance responsible parties of BRPs) voor het beheer van diens portefeuille en door in te spelen op onbalansprijzen.

Hieronder bespreken we de impact van het capaciteitstarief op die verschillende vormen van flexibiliteit. Meerdere partijen merkten in het verleden op dat het capaciteitstarief hiervoor een mogelijke barrière kan vormen. De beschikbare data en ervaringen over de inzet van flexibiliteit op het laagspanningsnet zijn echter voorlopig beperkt. Ook is de impact van het capaciteitstarief zeer afhankelijk van het profiel van de netgebruiker die flexibiliteit levert. Onderstaand overzicht biedt daarom geen kwantitatieve, sluitende analyses maar probeert wel een eerste, genuanceerde beoordeling te geven.

3.3.3.1 Impact op dynamische prijscontracten

De prijzen van een dynamisch contract veranderen elk uur, afhankelijk van de marktsituatie. Netgebruikers met een dynamisch contract krijgen zo een prikkel om hun afname zo veel als mogelijk in te plannen op momenten waarop er veel elektriciteit beschikbaar is (en de uurprijs op de energiebeurzen laag of zelfs negatief is) en zo weinig mogelijk af te nemen op momenten dat elektriciteit schaars is (en de uurprijs op de energiebeurzen hoog is). Dat is goed voor het evenwicht van het hele Belgische energiesysteem. Tegelijkertijd zorgt het capaciteitstarief voor een continue prikkel om hun afname te spreiden en zo hoge pieken te vermijden. Zo zorgen we ervoor dat de distributienetten niet overbelast geraken.

Beide prikkels streven dus een andere doelstelling na, zoals ook volgend voorbeeld illustreert. Op een stormachtige winterdag zorgt goedkope windenergie voor lage prijzen op de energiebeurzen. Voor het energiesysteem is het een goede zaak dat u op dat moment veel afneemt. Maar start iedereen daar gelijktijdig mee en laadt iedereen in de toekomst dan zijn elektrische wagen zo snel als mogelijk aan vol vermogen, dan kunnen daardoor problemen ontstaan op het distributienet.

²² https://www.vlaamsenutsregulator.be/sites/default/files/document/rapp-2025-03_thema_aanbod_en_contracten.pdf

Wat goed is en voordelig voor het energiesysteem, brengt op dat moment extra kosten met zich mee voor het distributienet.

We verwachten echter dat dynamische prijzen en het capaciteitstarief bij gezinnen vaak aanvullend werken. Het hoogste piekmoment van veel gezinnen valt 's avonds, wanneer ze aan het koken zijn. Op dat moment zijn de prijzen op de energiebeurzen vaak hoog. Door flexibel verbruik, zoals het laden van hun elektrische wagen, uit te stellen naar goedkopere uren, doen ze voordeel met hun dynamisch contract en vermijden ze een hogere maandpiek. Die gedragsaanpassing is goed voor het energiesysteem en het distributienet. Met het capaciteitstarief maken we hen verder bewust om ook hun uitgestelde afname te spreiden en zo hun gebruikelijke maandpiek niet te overschrijden, bijvoorbeeld door hun elektrische wagen te laden tijdens alle i.p.v. enkele goedkopere nachturen.

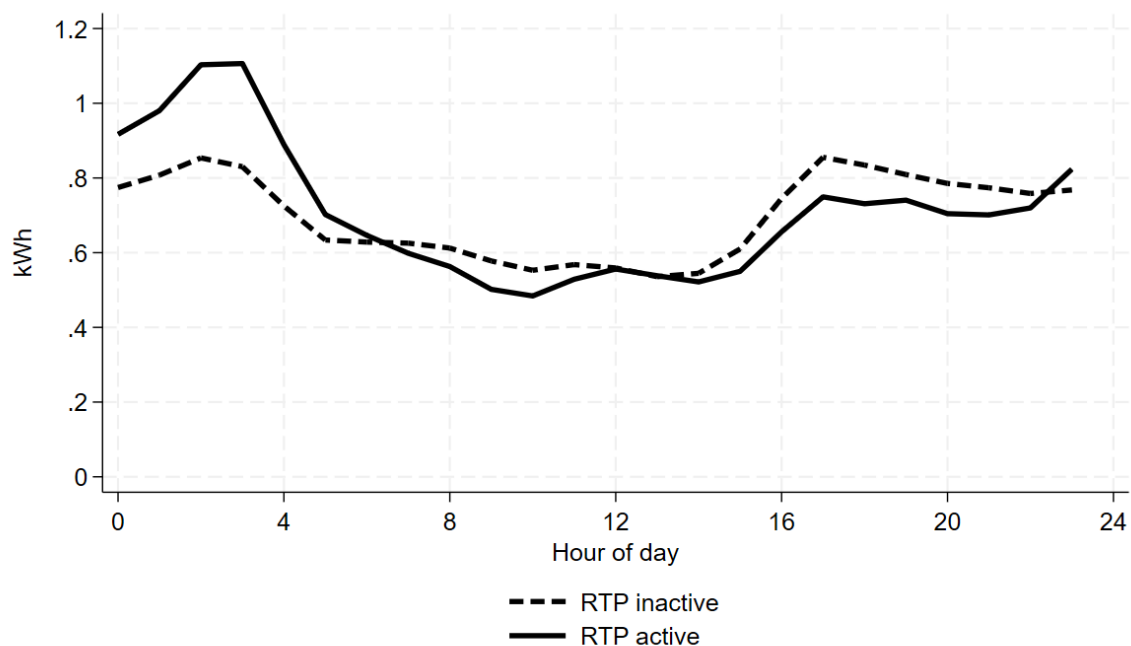
Ook op dagen met grote marktopportunities, bijvoorbeeld o.w.v. uren met negatieve prijzen in het voorjaar en de zomer, kunnen netgebruikers zonder enige impact hun afname verschuiven naar die goedkopere uren tot aan hun gebruikelijke maandpiek. Wie zijn wagen in een bepaalde maand al één keer heeft geladen aan 7,36 kW tijdens de nacht, kan zonder enige meerkost aan datzelfde vermogen laden tijdens negatieve uren overdag later in die maand. Het capaciteitstarief zou netgebruikers wel kunnen afremmen om tijdens dergelijke uren nóg meer te verbruiken. Hoe sterk die rem is en of het netgebruikers dus effectief tegenhoudt om marktopportunities maximaal te benutten, hangt af van de verhouding tussen de mogelijke opbrengst van de verschoven afname (prijsverschil tussen duurdere en goedkopere uren) en de meerkost (extra capaciteitstarief) die een verhoogde maandpiek met zich meebrengt. In bijlage 3 bekijken we die verhouding aan de hand van een eenvoudige, theoretische oefening op basis van de day ahead prijzen in 2023. Zonder een sluitend antwoord te bieden, geeft die oefening een eerste indicatie dat het capaciteitstarief niet onredelijk belemmert bij het reageren op dynamische prijzen.

De studie van de UGent uit 2025²³ lijkt dat te bevestigen. Naast de resultaten toegelicht in paragraaf 3.1, vergelijken de onderzoekers ook de elektriciteitsafname van netgebruikers met een dynamisch contract, vóór en na het afsluiten van dat contract, in de jaren 2023 en 2024 (na de invoering van het capaciteitstarief). De resultaten suggereren dat dynamische contracten leiden tot een statistisch significante toename van de maandpiek.

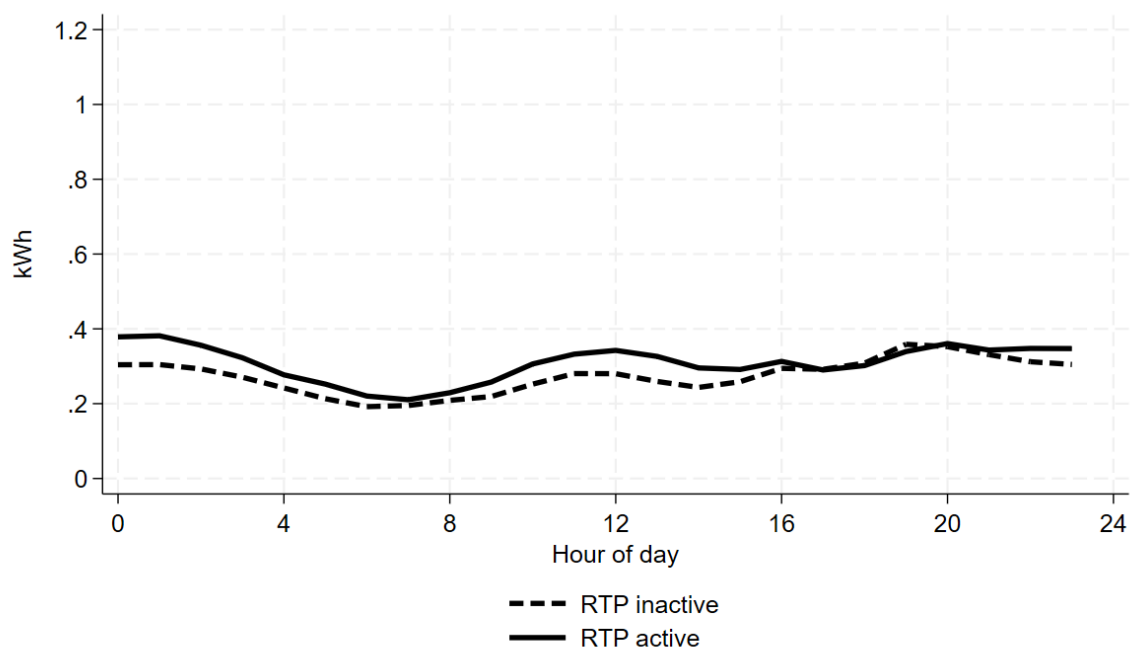
Figuur 10 illustreert dat in meer detail. Mét dynamische prijzen verminderen netgebruikers tijdens de wintermaanden hun afname in de duurdere ochtend- en avonduren en verschuiven die bijna 1-op-1 door naar de goedkopere nachturen. In de zomermaanden is de waargenomen verschuiving veel kleiner. De onderzoekers stellen wel een toename vast van de afname in de goedkopere namiddaguren.

De Vlaamse Nutsregulator concludeert op basis van die resultaten dat het capaciteitstarief netgebruikers niet belet om in te spelen op dynamische prijzen. Het capaciteitstarief zou netgebruikers mogelijk wel beperkt kunnen afremmen om maximaal af te nemen tijdens uren met lage of negatieve prijzen. Of en in welke mate dat gebeurt kunnen we op dit moment echter niet met zekerheid vaststellen.

²³ Zie voetnoot 8

(a) Winter months

(b) Summer months

Figuur 10: Gemiddelde elektriciteitsafname (kWh) per uur voor netgebruikers met een dynamisch prijscontract, vóór (RTP inactive) en na (RTP active) het afsluiten van dat contract (figuur 12 uit de studie van de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025))

3.3.3.2 Impact op balanceringsdiensten van Elia

Netgebruikers op laagspanning kunnen deelnemen aan bepaalde balanceringsdiensten van Elia. In de tariefmethodologie 25-28 voorzien we een neutralisatie van de eventuele impact van activatie- of controletesten in het kader van die diensten op de berekening van het capaciteitstarief.²⁴ Bij dergelijke testen kan Elia de apparatuur op de maximale, aan hem aangeboden, capaciteit testen, met mogelijk hoge afnamepieken tot gevolg.

Netgebruikers op laagspanning kunnen sinds 2021 FCR-diensten (Frequency Containment Reserves of frequentiebegrenzingsreserve) leveren aan Elia²⁵. Het gaat hierbij om een automatische activatie. Vaak zijn die activaties kortstondig en beïnvloeden ze de maandpiek slechts heel beperkt. De maandpiek is immers niet gebaseerd op de ogenblikkelijke piek, maar op de afname die plaatsvindt tijdens een kwartier.

Op basis van een analyse van open data van Elia²⁶ (mei 2024 – oktober 2024), leiden we af dat de geleverde FCR-capaciteit tijdens neerwaartse activaties²⁷, uitgemiddeld per kwartier, maar 5% bedraagt van de volledig beschikbare FCR-capaciteit. Overeenkomstig zal dus ook de impact van FCR-activaties op de hoogte van de maandpiek beperkt zijn. Activaties gaan bovendien in de twee richtingen binnen het kwartier, wat de impact van FCR-activaties op het totale (kwartier)volume waaruit de maandpiek wordt berekend, verder verkleint.

Het capaciteitstarief lijkt dus weinig impact te hebben op de deelname aan FCR.

Sinds 2024 kunnen netgebruikers op laagspanning ook aFRR-diensten (automatic Frequency Restoration Reserves of frequentieherstelreserves) leveren aan Elia²⁸. Met het oog op de impact van het capaciteitstarief is enkel neerwaartse aFRR relevant, waarbij een netgebruiker zijn afname moet verhogen en zo het risico loopt op een hogere maandpiek.

Net als voor FCR, bieden netgebruikers op laagspanning hun diensten voor aFRR meestal via een FSP (flexibility service provider) aan. Die aggregeert de flexibiliteit van meerdere netgebruikers en biedt die voor aFRR aan op de capaciteits- en/of energieveilingen van Elia.²⁹ De FSP zou daarbij rekening kunnen houden met de mogelijke impact van de activatie van aFRR op het capaciteitstarief van zijn klanten:

- In de contractuele afspraken met de netgebruiker over de vergoeding voor de geleverde flexibiliteit kan de FSP rekening houden met de mogelijk hogere maandpiek en de bijhorende meerkost voor het capaciteitstarief die daarmee gepaard gaat.
- In de veilingen kan de FSP zijn prijs zo zetten dat de meerkosten voor het capaciteitstarief bij activatie gedekt kunnen worden.

²⁴ https://www.vlaamsenutsregulator.be/sites/default/files/Tariefmethodologie/2025-2028/tariefmethodologie_reguleringsperiode_2025-2028.pdf, randnummer 200

²⁵ <https://www.elia.be/nl/elektriciteitsmarkt-en-systeem/systeemdiensten/het-evenwicht-behouden/fcr>

²⁶ <https://opendata.elia.be/explore/dataset/ods057/information/>

²⁷ Tijdens een neerwaartse activatie verhoogt de afname of verlaagt de injectie van de netgebruiker.

²⁸ <https://www.elia.be/nl/elektriciteitsmarkt-en-systeem/systeemdiensten/het-evenwicht-behouden/afrr>

²⁹ Capaciteitsveiling: wint een deelnemer die veiling, dan verbindt hij zich ertoe om tijdens een periode van 4 uur een bepaalde capaciteit ter beschikking te stellen en deel te nemen aan de bijhorende energieveilingen in die periode. Een deelnemer die de capaciteitsveiling wint, krijgt zijn bod uitbetaald ('paid as bid').

Energieveiling: daarin geven deelnemers op aan welke prijs zij bereid zijn tijdens een bepaald kwartier afname/injectie te leveren voor aFRR. Winnaars van de bijhorende capaciteitsveiling moeten verplicht bieden, anderen kunnen optioneel bieden. In tegenstelling tot de capaciteitsveiling, krijgt een deelnemer die de energieveiling wint de marginale prijs, m.a.w. het hoogst aanvaarde bod ('paid as cleared').

We hebben er echter onvoldoende zicht op of FSP's dat in de praktijk ook doen. Verder weten we momenteel niet of de opname van de meerkosten voor het capaciteitstarief in zijn bod, de competitieve positie van de FSP sterk beïnvloedt ten opzichte van deelnemers zonder assets op laagspanning.

Er zijn op dit moment alleszins geen concrete bewijzen dat het capaciteitstarief een belemmering zou zijn voor de deelname aan aFRR. In veel gevallen is de impact van een aFRR-activatie op de maandpiek beperkt en de eventuele meerkosten voor het capaciteitstarief kunnen, zoals hierboven toegelicht, verrekend worden bij het bieden. Verdere ervaringen en opvolging moeten ons in de toekomst meer inzichten op dat vlak geven.

3.3.3.3 Conclusie

Het capaciteitstarief heeft een verschillende impact naargelang de vorm van flexibiliteit die wordt geleverd. We concluderen dat het capaciteitstarief netgebruikers niet belet om in te spelen op dynamische prijzen, maar hen mogelijk wel beperkt kan afremmen om maximaal af te nemen tijdens uren met lage prijzen. Op de deelname aan FCR heeft het capaciteitstarief weinig impact. Bij aFRR is er een grotere impact, maar FSPs kunnen hier rekening mee houden in hun biedingen op de Elia-veilingen enerzijds en de vergoeding van de netgebruiker voor zijn geleverde flexibiliteit anderzijds.

Terwijl bovenstaande vormen van flexibiliteit worden ingezet voor het evenwicht van het energiesysteem, geeft het capaciteitstarief een prikkel om lokale overbelasting van het distributienet te helpen voorkomen. Het capaciteitstarief streeft dus een ander doel na. Dat het capaciteitstarief de levering van flexibiliteit op sommige momenten zou beperken, is in dat opzicht niet onlogisch. De extra kosten lijken echter niet onoverkomelijk en kunnen vaak terugverdiend worden door flexibiliteit doordacht aan te bieden.

Er komen steeds meer regelbare toepassingen bij op het distributienet. De mogelijkheden om die flexibiliteit te valoriseren, bij leveranciers, netbeheerders en/of BRPs, zijn nog in volle ontwikkeling. We kunnen in ieder geval verwachten dat meer en meer netgebruikers op laagspanning zullen reageren op dynamische prijzen, onbalansprijzen en/of zullen deelnemen aan balanceringsdiensten van Elia. Dat is voor het energiesysteem een goede zaak, maar kan hogere lokale pieken en bijhorende kosten veroorzaken.

Met het capaciteitstarief houden we netgebruikers alert om, ook bij het leveren van flexibiliteit, het distributienet efficiënt te gebruiken en geen hogere pieken te veroorzaken dan nodig. In een context met o.a. steeds meer batterijen, die op secondenbasis van maximale injectie naar maximale afname en vice versa kunnen omschakelen, en nog verder ontwikkelende markten en technologieën lijkt zo'n algemene prikkel geen onredelijke voorzichtigheid.

We volgen de ontwikkelingen op vlak van flexibiliteit in ieder geval verder op. Zo wordt de interactie tussen nettarieven en dynamische prijzen door Fluvius bekeken in zijn onderzoek naar ToU nettarieven. Later dit jaar analyseren we de stand van zaken rond flexibiliteit ten dienste van de netbeheerders in een flexibiliteitsrapport. Ook hebben we een onderzoek opgestart naar de inzet van regelbare toepassingen op het distributienet door marktpartijen.

4 Perceptie en communicatie

Naast de feitelijke impact op het distributienet en de netgebruikers, is ook de perceptie van het capaciteitstarief een belangrijke factor om tot een breed draagvlak te komen.

Aan de beslissing over het capaciteitstarief in augustus 2020 ging een uitgebreid, vierjarig proces vooraf met veelvuldig overleg en verschillende consultaties van alle stakeholders. In aanloop naar de invoering van het capaciteitstarief begin 2023 heeft de Vlaamse Nutsregulator volop ingezet op eerlijke en transparante communicatie naar gezinnen en kleine bedrijven. Zo lanceerden we in de zomer van 2021 de ‘simulator nieuwe nettarieven’ (zie paragraaf 3.1). Met die simulator kon elke netgebruiker een inschatting maken van de impact van het capaciteitstarief voor zijn persoonlijke situatie. In het najaar van 2022 voerden we een brede communicatiecampagne over het capaciteitstarief en waarom dat nodig is. We werkten daarvoor nauw samen met Fluvius en de energieleveranciers. Gedurende verschillende weken liep een grote mediacampagne via verschillende kanalen (geschreven media, digitale kanalen, sociale media en een TV-spot). We lanceerden ook een afzonderlijke website met alle informatie over het capaciteitstarief en antwoorden op de vragen en bezorgdheden van netgebruikers. Met online infosessies en specifiek communicatiemateriaal voor intermediairs (energiehuizen, sectorfederaties en de communicatiediensten en callcenters van de leveranciers), zorgden we ervoor dat zij mee correcte informatie konden uitdragen. De pers pikte ons verhaal breed op. Het capaciteitstarief kwam ruim aan bod in zowel kranten als op radio en TV. Ook na de invoering bleven we informeren. In het najaar van 2023 voerden we een doelgroepgerichte communicatiecampagne via digitale kanalen. Met die campagne leidden we consumenten naar tips om hun verbruik met een elektrische wagen of warmtepomp te spreiden.

Zelfs met die inspanningen heeft het capaciteitstarief niet de meest eenvoudige start gekend. Zo was de Vlaamse Nutsregulator tot twee keer toe genooddaakt om de invoering van het capaciteitstarief met zes maanden uit te stellen omdat Fluvius tegen resp. 1 januari 2022 en 1 juli 2022 geen kwalitatieve implementatie in de marktsystemen kon garanderen. Tegen die laatste beslissing diende de Vlaamse Regering in de zomer van 2023 een vernietigingsberoep in. Het beroep werd verworpen begin maart 2024, maar leidde in de tussenperiode rond de invoering tot ongerustheid en verwarring.

Met een actieve bevraging van netgebruikers via onze jaarlijkse marktmonitor en de vragen die we via ons contactformulier ontvangen volgen wij de perceptie over het capaciteitstarief op. Daarnaast houden we in het oog of leveranciers en prijsvergelijkers de nodige en correcte informatie over het capaciteitstarief verstrekken.

4.1 Marktmonitor

De marktmonitor, onze jaarlijkse enquête afgenomen in het begin van de zomer 2024 bij 1000 gezinnen en 500 kleine (1-4 weknemers) en 1000 grote (5-199 werknemers) bedrijven, onderzoekt de manier waarop Vlamingen de energiemarkt ervaren.³⁰ Sinds een aantal jaren zijn er ook vragen toegevoegd die peilen naar de ervaringen met en kennis over het capaciteitstarief.

We geven hieronder de resultaten voor die vragen weer, eerst voor gezinnen en dan voor bedrijven, en opgesplitst volgens de verschillende thema's die aan bod kwamen:

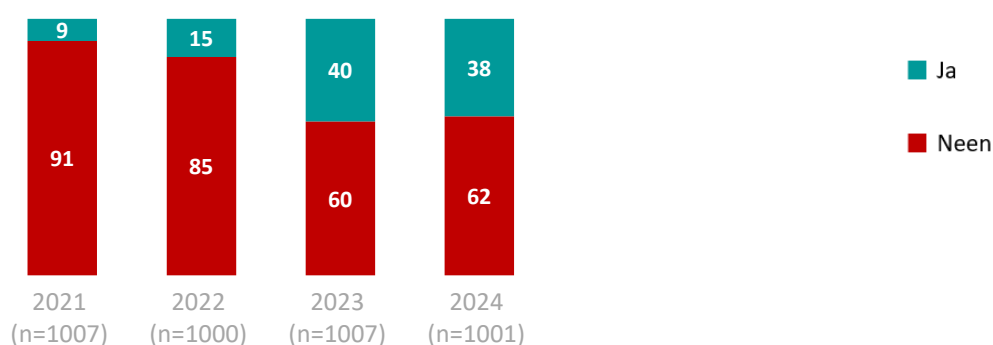
³⁰ Editie 2024: <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2024-16>

- Wat weten Vlamingen over het capaciteitstarief?
- Wat denken ze over het capaciteitstarief?
- Welke impact heeft het capaciteitstarief op hun elektriciteitsfactuur?
- Hebben ze hun gedrag aangepast aan het capaciteitstarief? Welke impact heeft dat gehad op hun elektriciteitsfactuur?

4.1.1 Gezinnen

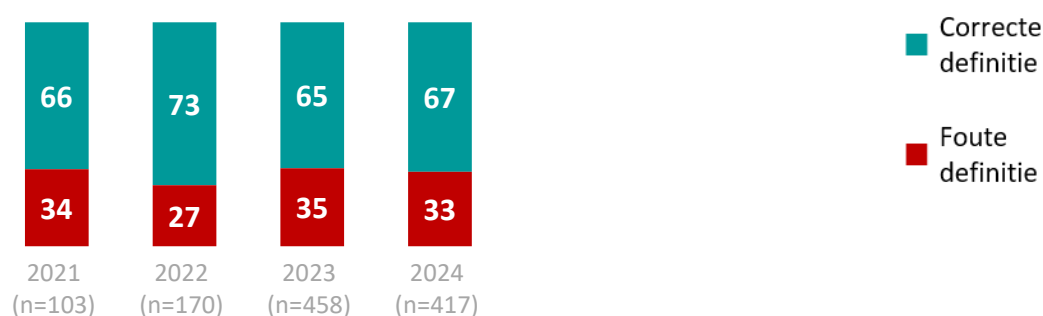
4.1.1.1 Kennis over het capaciteitstarief

Sinds 2021 peilen we naar de kennis over het capaciteitstarief. In eerste instantie vragen we of de respondent het kent, in tweede instantie vragen we naar de definitie. We zien sinds 2021 een stijging van het aantal gezinnen dat het capaciteitstarief kent ("Ja" in Figuur 11); na de invoering in 2023 stabiliseerde dat aantal rond 40%.

Figuur 11: Aantal respondenten dat aangeeft het capaciteitstarief te kennen ("Ja"), ten opzichte van het aantal dat aangeeft het niet te kennen ("Neen").

Van de respondenten die aangeven het capaciteitstarief te kennen, slaagt ongeveer twee derde erin om een juiste definitie te geven. Deze verhouding is doorheen de jaren redelijk stabiel gebleven, zoals te zien in Figuur 12.

Figuur 12: Aantal respondenten dat een correcte definitie kan geven van het capaciteitstarief, ten opzichte van het aantal dat geen correcte definitie kan geven.

Wanneer we verder kijken naar de antwoorden van verschillende groepen, zijn er een aantal significante³¹ verschillen. Respondenten die significant beter op de hoogte zijn van het capaciteitstarief:

³¹ Significante verschillen zijn steeds getest via een significantietoets op 95% betrouwbaarheidsniveau.

- behoren tot de leeftijdsgroep 35-54,
- zijn hoger opgeleid,
- zijn prosumant,
- kijken hun elektriciteitsfactuur grondig na en/of
- verwarmen zich met elektriciteit (warmtepomp of weerstandsverwarming).

Daarnaast lijkt de aanwezigheid van een digitale meter weinig invloed te hebben op de kennis van het capaciteitstarief. Beschermd afnemers³², die van het sociaal tarief genieten, geven aan het capaciteitstarief minder vaak te kennen en kunnen ook minder vaak een correcte definitie geven.

Gevraagd naar de bron waaruit respondenten informatie over het capaciteitstarief hebben gehaald, blijken de media (reclame, nieuws...) de belangrijkste te zijn in 2024. Twee derde van de respondenten geeft dat als antwoord. Andere bronnen, in volgorde van populariteit zijn de leverancier (35%), de netbeheerder (30%) en de Vlaamse Nutsregulator (25%).

4.1.1.2 *Mening over het capaciteitstarief*

Sinds 2024 peilen we naar de mening over het capaciteitstarief. Die is gemengd: 23% staat er positief tegenover, 44% neutraal en 28% is negatief. Wanneer we verder kijken naar de antwoorden van verschillende groepen respondenten, zien we een aantal significante verschillen. De respondenten die significant vaker negatief staan tegenover het capaciteitstarief:

- behoren tot de leeftijdsgroep 35-64,
- zijn hoger opgeleid,
- zijn prosumant en/of
- verwarmen zich met elektriciteit (warmtepomp of weerstandsverwarming).

Daarentegen zijn er ook een aantal groepen die significant vaker positief staan tegenover het capaciteitstarief. Dat zijn respondenten die:

- behoren tot de leeftijdsgroep 18-34 en/of
- zich niet verwarmen met elektriciteit.

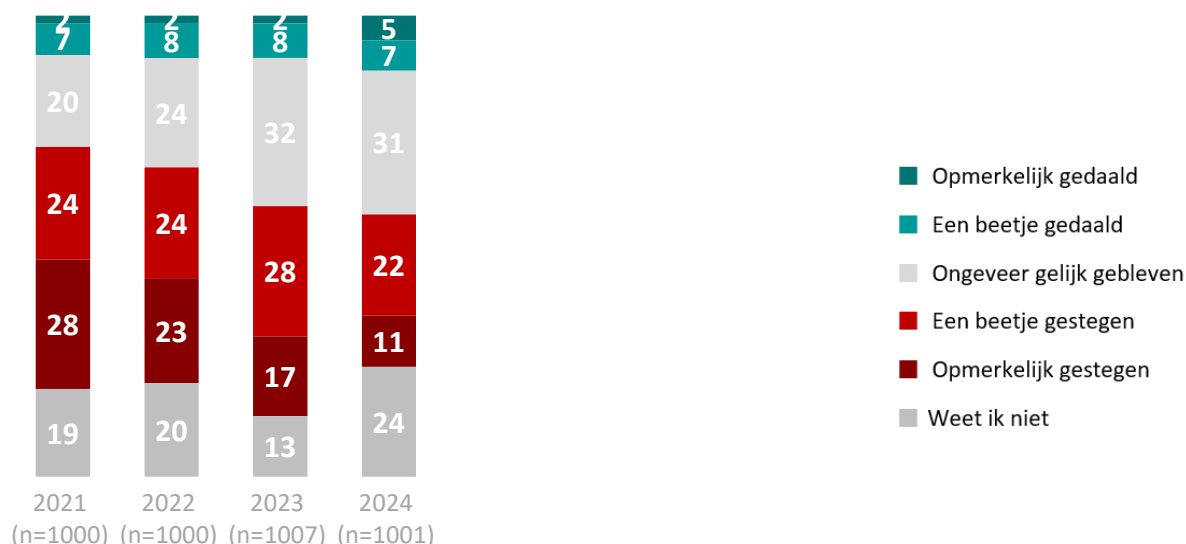
4.1.1.3 *Impact van het capaciteitstarief op de elektriciteitsfactuur*

Sinds 2021 peilen we naar hoe de elektriciteitsfactuur verandert door de invoering van het capaciteitstarief. In de eerste jaren was het aandeel gezinnen die dachten dat hun factuur zou stijgen groot, zoals blijkt uit Figuur 13. In 2024, het moment waarop de meeste gezinnen al een eerste jaarafrekening met het capaciteitstarief hebben ontvangen, zien we een significante daling van dat aandeel, ook al bedraagt het nog steeds 33%. We zien ook een kleine maar significante stijging van het aantal respondenten dat denkt dat hun factuur opmerkelijk gedaald is.

Opmerkelijk is dat gezinnen met het sociaal tarief³³ even vaak denken dat hun elektriciteitsfactuur is veranderd door de invoering van het capaciteitstarief. Ook al is de berekeningswijze van het sociaal tarief niet veranderd, en baseert het zich niet op de maandpieken.

³² De steekproef van gezinnen die het sociaal tarief krijgen is beperkt. De resultaten bij deze groep zijn daardoor minder zeker dan bij andere groepen in de bevraging.

³³ De steekproef van gezinnen die het sociaal tarief krijgen is beperkt. De resultaten bij deze groep zijn daardoor minder zeker dan bij andere groepen in de bevraging.

Figuur 13: Hoe is de elektriciteitsfactuur veranderd ten gevolge van de invoering van het capaciteitstarief volgens Vlaamse gezinnen?

De marktmonitor peilt ook naar de hoogte van de maandpiek, de bepalende factor voor het capaciteitstarief. Slechts 20% van de respondenten met een digitale meter kon hier een antwoord op geven.

4.1.1.4 Gedragaanpassingen ten gevolge van het capaciteitstarief

Om minder te moeten betalen voor het capaciteitstarief, kunnen gezinnen met een digitale meter hun gedrag aanpassen zodat hun maandpieken kleiner worden. De enquête peilt sinds 2024 naar wie dat heeft gedaan en op welke manier. Bijna 30% van de respondenten gaf aan hun gedrag te hebben aangepast. De meest populaire maatregelen zijn:

- huishoudelijke toestellen gespreid aanzetten (83%);
- minder elektriciteit verbruiken (61%);
- elektriciteitsverbruik zoveel mogelijk afstemmen op de productie van de zonnepanelen (48%).

Wanneer we kijken naar de verschillende groepen respondenten, blijken een aantal significant vaker te hebben geantwoord dat ze maatregelen hebben genomen:

- prosumenten;
- gezinnen die hun elektriciteitsfactuur grondig nakijken.

Ongeveer één derde van de respondenten die zijn gedrag heeft aangepast, kan een inschatting geven van de impact van die aanpassingen, uitgedrukt in kW en/of €. Gemiddeld gezien geven de respondenten een impact van 1,98 kW of 98,5 euro, ook al geven heel wat respondenten een impact van 0 kW (51%) en/of 0 euro (40%). Die respondenten lijken er dus van overtuigd dat hun gedragaanpassingen geen impact hebben gehad.

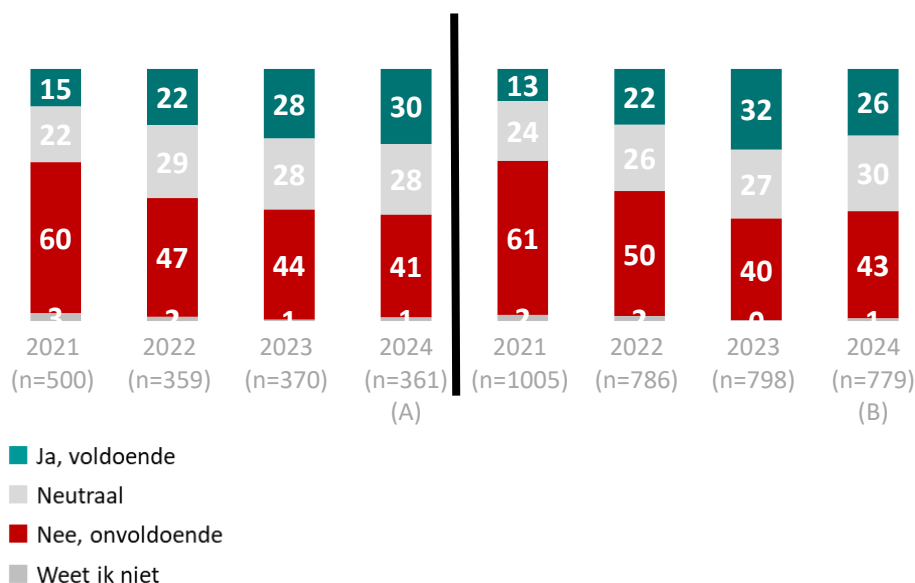
4.1.2 Bedrijven

De enquête werd afgenomen bij bedrijven aangesloten op zowel middenspanning als laagspanning. Op middenspanning bestond al een capaciteitstarief; dat werd op 1 januari 2023 enkel aangepast. De wijzigingen in de nettarieven voor bedrijven op middenspanning behoren niet tot de scope van dit evaluatierapport en worden hier niet verder besproken.

Onderstaande resultaten focussen zich dus op bedrijven op laagspanning. Niet alle grafieken beperken zich echter tot laagspanning, maar geven het resultaat voor alle bevraagde bedrijven ongeacht het spanningsniveau waarop ze zijn aangesloten. De meeste resultaten worden niet beïnvloed door het spanningsniveau. Als dat wel het geval is, staat dit expliciet aangegeven.

4.1.2.1 Kennis over het capaciteitstarief

De kennis over het capaciteitstarief bij bedrijven lijkt zich te stabiliseren. Zoals Figuur 14 toont, ligt het aandeel respondenten dat aangeeft voldoende te weten over het capaciteitstarief rond 30%. Terwijl we bij kleine bedrijven nog kunnen spreken van een licht positieve trend, zien we bij grotere bedrijven een significante daling van het aantal dat zich goed geïnformeerd voelt.

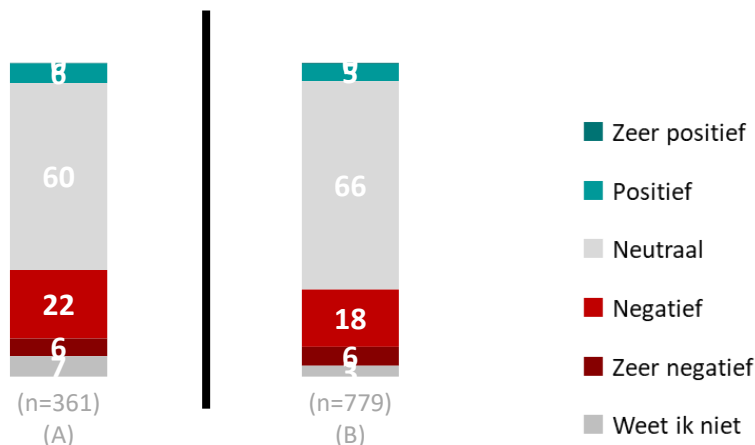
Figuur 14: Aantal respondenten dat aangeeft voldoende geïnformeerd te zijn over de nieuwe nettarieven. Links staan de resultaten voor kleine bedrijven, rechts de resultaten voor grote bedrijven.

Wanneer we verder kijken naar de antwoorden van verschillende groepen, zijn er een aantal significante verschillen. De volgende groepen geven significant vaker aan voldoende geïnformeerd te zijn over de nieuwe tarieven:

- bedrijven met meer werknemers en/of meer omzet;
- bedrijven met een hogere energiekost;
- bedrijven die de elektriciteitsfactuur grondig nakijken;
- bedrijven die de V-test® kennen.

4.1.2.2 Mening over de nieuwe nettarieven

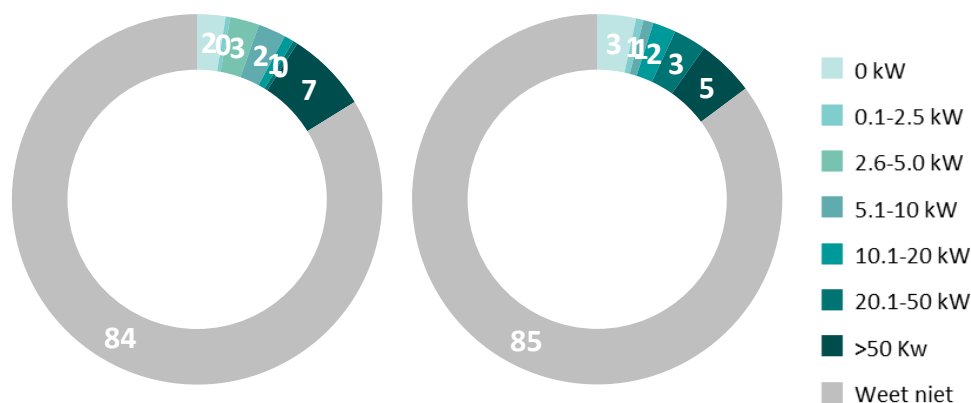
De meeste bedrijven, klein en groot, hebben in 2024 een neutrale mening over de nieuwe nettarieven. Toch zijn er ook een heel aantal (28% bij kleine en 24% bij grote bedrijven) die een negatieve mening hebben, zoals blijkt uit Figuur 15.

Figuur 15: Mening van bedrijven (links – kleine bedrijven, rechts – grote bedrijven) over de nieuwe nettarieven in 2024.

4.1.2.3 Impact van de nieuwe nettarieven op de elektriciteitsfactuur

Bij bedrijven op laagspanning bepaalt de gemiddelde maandpiek hoeveel nettarieven zij betalen. Gevraagd naar de hoogte van de gemiddelde maandpiek antwoorden 84% (kleine bedrijven) en 85% (grote bedrijven) van de respondenten dat ze de hoogte niet kennen, zoals te zien in Figuur 16.

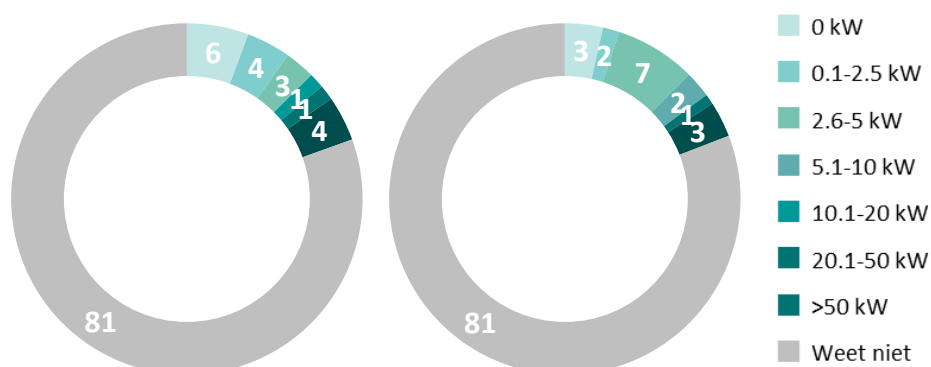

Figuur 16: Gemiddelde maandpiek, zoals opgegeven door de bevroegde bedrijven op laagspanning (links – kleine bedrijven, rechts – grote bedrijven)

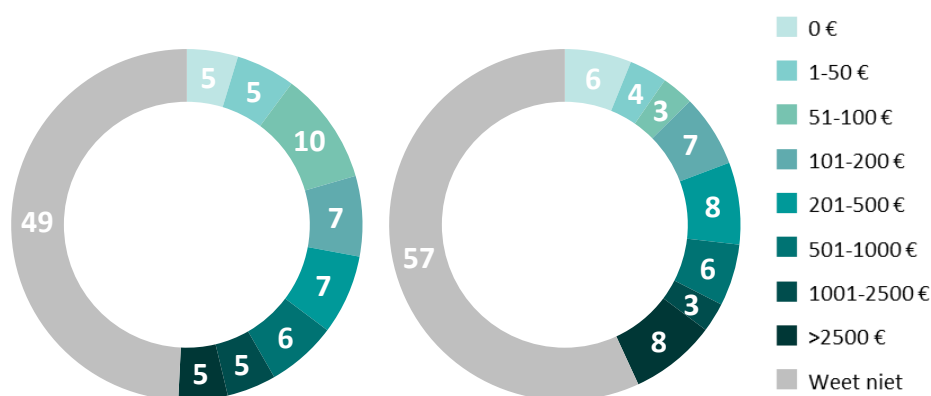
4.1.2.4 Gedragaanpassingen ten gevolge van de nieuwe nettarieven

Om de kosten van de nieuwe nettarieven te beperken, voerden ongeveer 30% van de bedrijven gedragaanpassingen door om de maandpiek te verlagen. Gevraagd naar de impact van die gedragaanpassingen, kunnen slechts 20% van de bedrijven op laagspanning (klein en groot)

aangeven met hoeveel kW hun gemiddelde maandpiek is gezakt, zie Figuur 17. 51% (kleine bedrijven) en 43% (grote bedrijven) kan de impact op de elektriciteitsfactuur wel aangeven, zoals blijkt uit Figuur 18.

Figuur 17: Impact die gedragsaanpassingen hebben op de gemiddelde maandpiek van bedrijven op laagspanning, zoals aangegeven door de bevroegde bedrijven (links – kleine bedrijven, rechts – grote bedrijven).

Figuur 18: Impact die gedragsaanpassingen hebben op de elektriciteitsfactuur van bedrijven op laagspanning, zoals aangegeven door de bevroegde bedrijven (links – kleine bedrijven, rechts – grote bedrijven).

4.1.3 Conclusie

De marktmonitor geeft een beeld van hoe gezinnen en bedrijven in Vlaanderen de invoering van het capaciteitstarief ervaren. De kennis over het capaciteitstarief is de voorbije jaren toegenomen. Het effect van de brede communicatiecampagne en media-aandacht in het najaar van 2022 en de effectieve invoering begin 2023 is merkbaar in de sterke toename in kennis tussen 2022 en 2023. In 2024 lijkt bij zowel gezinnen als bedrijven de kennis te stagneren. Ook geeft een meerderheid nog altijd aan het capaciteitstarief niet te kennen. We volgen die evolutie verder op in de volgende enquêtes.

Een kwart tot een derde van de gezinnen en bedrijven geeft aan negatief te staan tegenover het capaciteitstarief. Vooral gezinnen met een zonnepaneelinstallatie en/of met een elektrisch verwarmingssysteem zijn significant vaker negatief over het capaciteitstarief. Dat is opmerkelijk.

Zoals toegelicht in paragraaf 3.1 en paragraaf 3.3.2 doen netgebruikers met een groot verbruik en/of met een warmtepomp vaak een voordeel met het capaciteitstarief.

Wat betreft de impact van het capaciteitstarief op de elektriciteitsfactuur is een duidelijke kentering zichtbaar in 2024 bij gezinnen: significant minder gezinnen denken dat hun factuur is gestegen. In de loop van 2023 en 2024 hebben zij hun eerste facturen met het capaciteitstarief ontvangen en krijgen zo voor het eerst een nauwkeurig zicht op de werkelijke impact voor hun situatie. Ongeveer 30% van de gezinnen en bedrijven hebben hun gedrag aangepast om zo de impact te verkleinen. Niet iedereen kan echter aangeven wat de impact was van die gedragsaanpassingen.

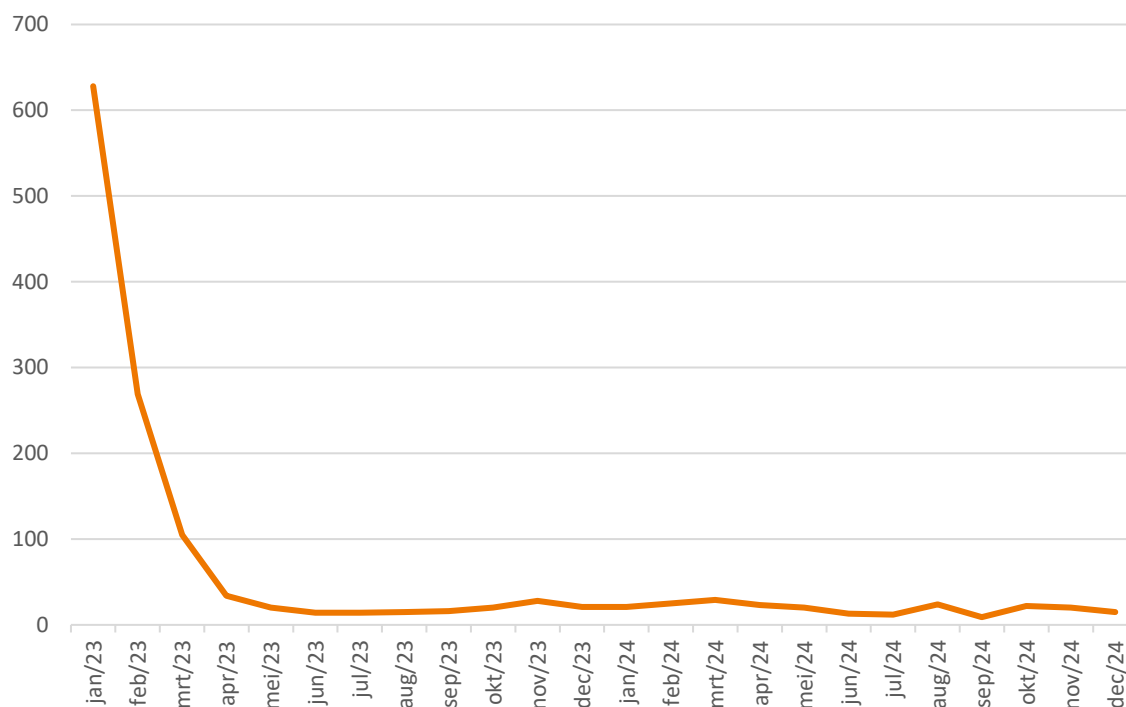
2024 was het eerste jaar waarin we peilden naar de mening over het capaciteitstarief. In de komende jaren volgen we verder op hoe gezinnen en bedrijven die mening bijstellen naarmate ze meer afrekeningsfacturen ontvangen en de impact beter kunnen inschatten. We verwachten dat hun ervaring en kennis over mogelijke gedragsaanpassingen nog zal groeien. Ook dat volgen we verder op.

4.2 Vragen en klachten

Naast de marktmonitor vormen ook de vragen, die we via het contactformulier op onze website³⁴ ontvangen, een waardevol instrument om de perceptie over het capaciteitstarief op te volgen. Die vragen bieden slechts een fragmentarisch beeld maar belichten concrete situaties en invalshoeken van waaruit netgebruikers naar het capaciteitstarief kijken.

Figuur 19 geeft een overzicht van het aantal vragen dat we maandelijks tussen 1 januari 2023 en 31 december 2024 via het contactformulier ontvingen. In de eerste maand na de invoering van het capaciteitstarief ontvingen we ruim 600 vragen. Daarna liep het aantal vragen snel terug en stabiliseerde vanaf april 2023 op een tiental vragen per maand. Voor de volledigheid vermelden we dat er, naast het aantal vragen in Figuur 19, ook 148 telefonische vragen over het capaciteitstarief via het gratis informatienummer van de Vlaamse overheid (1700) werden geregistreerd. De Vlaamse Nutsregulator heeft tussen 1 januari 2023 en 31 december 2024 geen officiële klachten over het capaciteitstarief ontvangen.

³⁴ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/contact>

Figuur 19: Aantal vragen via het contactformulier van de Vlaamse Nutsregulator over het capaciteitstarief

In de vragen die we via het contactformulier op onze website ontvingen, komen vooral de volgende onderwerpen aan bod:

- **Piekvermogen:** Netgebruikers zijn vaak wel vertrouwd met de totale elektriciteitsafname (in kWh) maar worstelen nog met de begrippen ‘capaciteit’ en ‘piekvermogen’ (in kW). Ze vragen wat deze begrippen concreet inhouden, waarom het piekvermogen over de tijdspanne van één kwartier gemeten wordt, waarom enkel één kwartier in een maand in rekening genomen wordt, waarom de gemeten waarden soms (in de omrekening van kWh naar kW) met een factor 4 vermenigvuldigd worden, wat “de formule” achter de maandpiek is, enzovoort. Deze vragen benadrukken nogmaals het belang om het capaciteitstarief tijdig in te voeren, duidelijk te communiceren en zo netgebruikers de mogelijkheid te geven om aan de begrippen te wennen.
- **Rollend gemiddelde:** Het capaciteitstarief wordt berekend op basis van het rollende gemiddelde van de 12 laatste maandpieken. Dit om de impact van één maandpiek op de elektriciteitsfactuur te beperken. Het rollende gemiddelde maakt het voor de netgebruikers echter ook moeilijker om hun elektriciteitsfactuur op te volgen en de impact van één maandpiek af te zonderen.
- **Minimumbijdrage:** Iedere netgebruiker betaalt een minimumbijdrage van 2,5 kW. Fluvius maakt immers ook kosten voor aansluitingen die niet of nauwelijks gebruikt worden. Sommige netgebruikers voelen zich daardoor benadeeld. Andere netgebruikers zien de waarde van 2,5 kW als een streefdoel waar ze onder moeten blijven of denken een hoger tarief te moeten betalen als ze deze waarde overschrijden. Daarnaast zijn er ook vragen over de toepassing van de minimumbijdrage in het geval van leegstand of voor gemeenschappelijke delen van appartementsgebouwen.
- **Exclusief nacht:** Ook de netgebruikers die nog een exclusief nachtmeter hebben, stellen soms vragen over de impact van het capaciteitstarief en de digitale meter op hun situatie.

Zij stellen ook vragen over de afbouw van de korting voor exclusief nacht en over de steunmaatregelen waarvoor zij in aanmerking komen.

- **Dynamische prijzen:** Vanuit de sector zijn er ook vragen over de interactie tussen het capaciteitstarief en dynamische energieprijzen.

Dit is een niet exhaustief overzicht. In beperkte mate zijn er ook vragen over het onderscheid tussen dag- en nachttarieven dat verdween, het verschil in aanrekening tussen een digitale meter en een analoge meter, het verschil tussen Vlaanderen en de andere gewesten in België, Ook de interactie met andere ontwikkelingen in de energiemarkt (zoals het verplicht aanbieden van maandfacturatie door leveranciers of de tijdelijke uitbreiding van het sociaal tarief) leidt soms tot vragen.

De Vlaamse Nutsregulator stelt vast dat het merendeel van de vragen die we in de beginfase ontvingen, voortkomen uit misvattingen over het capaciteitstarief. In die gevallen heeft de Vlaamse Nutsregulator bijkomende informatie aangereikt en doorverwezen naar de “veelgestelde vragen over het capaciteitstarief” op zijn website³⁵. Andere aspecten (zoals dynamische prijzen) werden in de voorgaande hoofdstukken geëvalueerd.

4.3 Prijsvergelijkers

Ook intermediären zoals online prijsvergelijkers en organisatoren van groepsaankopen zijn een belangrijke informatiebron. Uit de marktmonitor 2024 blijkt dat 4 op 10 gezinnen de V-test® of een online prijsvergelijker raadplegen in hun zoektocht naar een nieuw energiecontract. Hoewel de nettarieven geen rol spelen in de keuze tussen verschillende energieleveranciers, vormt het moment waarop de consument een online prijsvergelijker raadpleegt wel een uitgelezen mogelijkheid om de consument correct te informeren over het capaciteitstarief.

In het laatste rapport over de activiteiten van intermediären op de energiemarkt³⁶ heeft de Vlaamse Nutsregulator bekeken hoe online prijsvergelijkers inspelen op evoluties binnen de energiemarkt, waaronder ook de invoering van het capaciteitstarief. We onderzochten of de prijsvergelijkers rekening houden met het capaciteitstarief, of zij toelaten om een gemiddelde maandpiek in te vullen of zelf schattingen te maken op basis van andere gegevens die de gebruiker invult. We onderzochten ook of prijsvergelijkers de nettarieven correct berekenen en daarbij zowel rekening houden met de minimumbijdrage van 2,5 kW als met het maximumtarief.

Het onderzoek werd uitgevoerd in de loop van september 2023, ruim acht maanden na de invoering van het capaciteitstarief. Dit is uiteraard slechts een momentopname en de online prijsvergelijkers kunnen ondertussen hun tool aangepast hebben.

Bij het onderzoek kwamen we tot de volgende vaststellingen:

- Alle prijsvergelijkers houden rekening met het capaciteitstarief.
- De meeste prijsvergelijkers laten toe om een gemiddelde maandpiek in te vullen. Drie prijsvergelijkers (CallMePower, Energieleveranciers en Tariefchecker) voorzien die mogelijkheid niet; dat was begin 2025 nog steeds het geval.
- Alle prijsvergelijkers maken schattingen van de gemiddelde maandpiek (als de consument zelf niets invult).

³⁵ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/faq/capaciteitstarief>

³⁶ <https://www.vlaamsenutsregulator.be/sites/default/files/document/rapp-2024-02.pdf>

- Sommige prijsvergelijkers gebruiken dezelfde schattingsformules als de Vlaamse Nutsregulator of maken ook schattingen op basis van de afname maar gebruiken een andere schattingsformule. Andere prijsvergelijkers gebruiken slechts één enkele waarde voor alle schattingen, ongeacht het profiel van de gebruiker.
- De minimumbijdrage wordt door de meeste prijsvergelijkers correct toegepast. Eén prijsvergelijker houdt geen rekening met de minimumbijdrage.
- Het maximumtarief wordt door drie prijsvergelijkers onterecht niet toegepast bij een profiel waarvoor het maximumtarief wel geldt.
- De meeste prijsvergelijkers geven het capaciteitstarief afzonderlijk weer in de resultaten.

Op basis van deze vaststellingen kunnen we besluiten dat het merendeel van de online prijsvergelijkers het capaciteitstarief in hun tool geïntegreerd hebben, maar dat sommige prijsvergelijkers daarbij wel fouten maken of verbeterpunten hebben.

5 Conclusie

We evalueerden in dit rapport het capaciteitstarief voor gezinnen en kleine bedrijven aan de hand van een breed beoordelingskader. Hieronder vatten we onze voornaamste conclusies samen.

Op basis van een studie door de UGent (Ovaere en Vergouwen, 2025) concluderen we dat het capaciteitstarief netgebruikers effectief en merkbaar aanzet om hun elektriciteitsafname te spreiden en hun maandpieken onder controle te houden. Het capaciteitstarief blijkt zo een doeltreffende maatregel die effectief bijdraagt tot rationeel netgebruik. Het zijn vooral netgebruikers met hoge maandpieken, in het bijzonder netgebruikers met een elektrische wagen, die hun afnamegedrag blijvend aanpassen aan het capaciteitstarief. Zij verminderen hun piek met gemiddeld 5%. Dat vertaalt zich in een vergelijkbare daling van de belasting op de distributienetten. We verwachten dat de effectiviteit van het capaciteitstarief nog verder zal evolueren. Netgebruikers die nu of in de toekomst een elektrische wagen of warmtepomp aankopen, kunnen bij die aankoop rekening houden met het capaciteitstarief en zullen daardoor vaker kiezen voor een slimme aansturing.

De hervormde nettarieven zijn kostendekkend. De invoering van het capaciteitstarief heeft geen invloed gehad op de stabiliteit van de inkomsten van de netbeheerders of de nettarieven die de netgebruikers betalen. Dat blijkt uit een analyse van de regulatorische saldi inzake volumeverschillen voor het jaar 2023. Die liggen in lijn met de saldi in eerdere jaren.

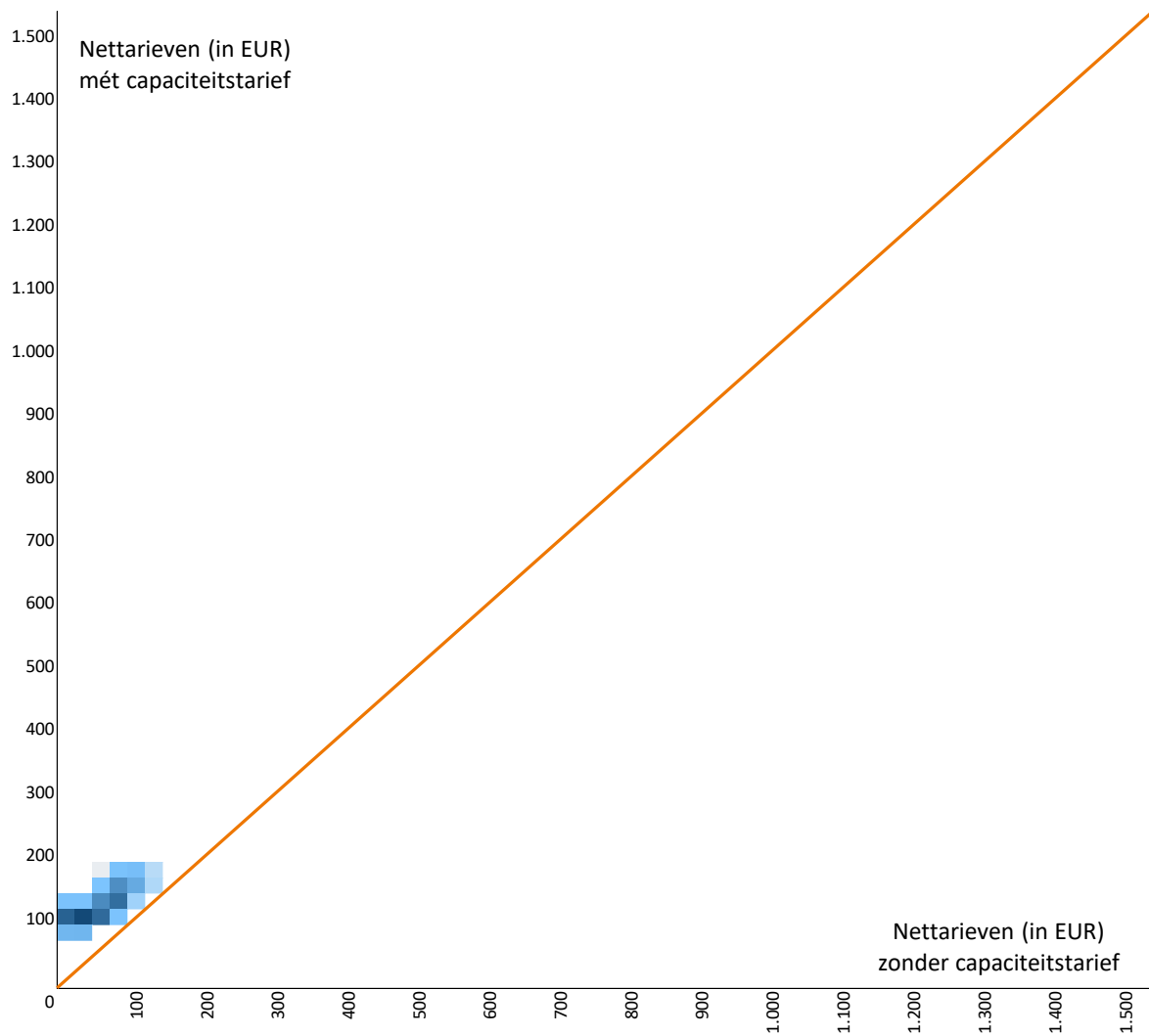
Het capaciteitstarief is een budgetneutrale maatregel en heeft voor het merendeel van de netgebruikers slechts een beperkte impact op de nettarieven die zij betalen. Dat concluderen we op basis van een steekproefanalyse van 135.000 netgebruikers. Wel zijn er verschillen tussen verschillende afnamecategorieën. Kleine afnemers betalen in regel iets meer dan voordien. Dat komt door de minimumbijdrage die ervoor zorgt dat alle netgebruikers minstens een redelijke bijdrage betalen in de kosten die zij veroorzaken. Het maximumtarief beperkt de maximale stijging van de nettarieven wel. Voor netgebruikers met een gemiddelde afname zien we een evenwicht tussen netgebruikers die meer versus minder betalen. Grote afnemers doen typisch een voordeel met het capaciteitstarief. Zij benutten de capaciteit die zij van het net vragen beter dan kleine afnemers. Deze vaststellingen zijn in lijn met de verwachte impactberekeningen die we toonden in het traject voorafgaand aan de beslissing over de invoering van het capaciteitstarief. In onze analyse nemen we ook de socio-economische achtergrond en huisvesting van de netgebruikers in beschouwing, maar stellen op dat vlak geen disproportionele impact vast. Op basis van onze jaarlijkse prijsvergelijkende studie met de andere Belgische energieregulators kunnen we verder besluiten dat de invoering van het capaciteitstarief geen negatieve impact heeft gehad op de positie van de elektriciteitsfactuur van gezinnen en kleine bedrijven ten opzichte van de andere gewesten en buurlanden.

Met verschillende analyses tonen we aan dat het capaciteitstarief geen belemmering vormt voor de energietransitie. Het capaciteitstarief maakt zelfverbruik bij netgebruikers met zonnepanelen minder interessant, maar ook met het capaciteitstarief blijven zonnepanelen een zinvolle investering. Het capaciteitstarief doet de operationele kosten van warmtepompen dalen en verhoogt daardoor hun rentabiliteit. Zo faciliteert het capaciteitstarief de elektrificatie van verwarming. We merken op dat zowel de rentabiliteit van zonnepanelen als warmtepompen afhankelijk is van heel wat verschillende factoren, waaronder ook de andere componenten van de

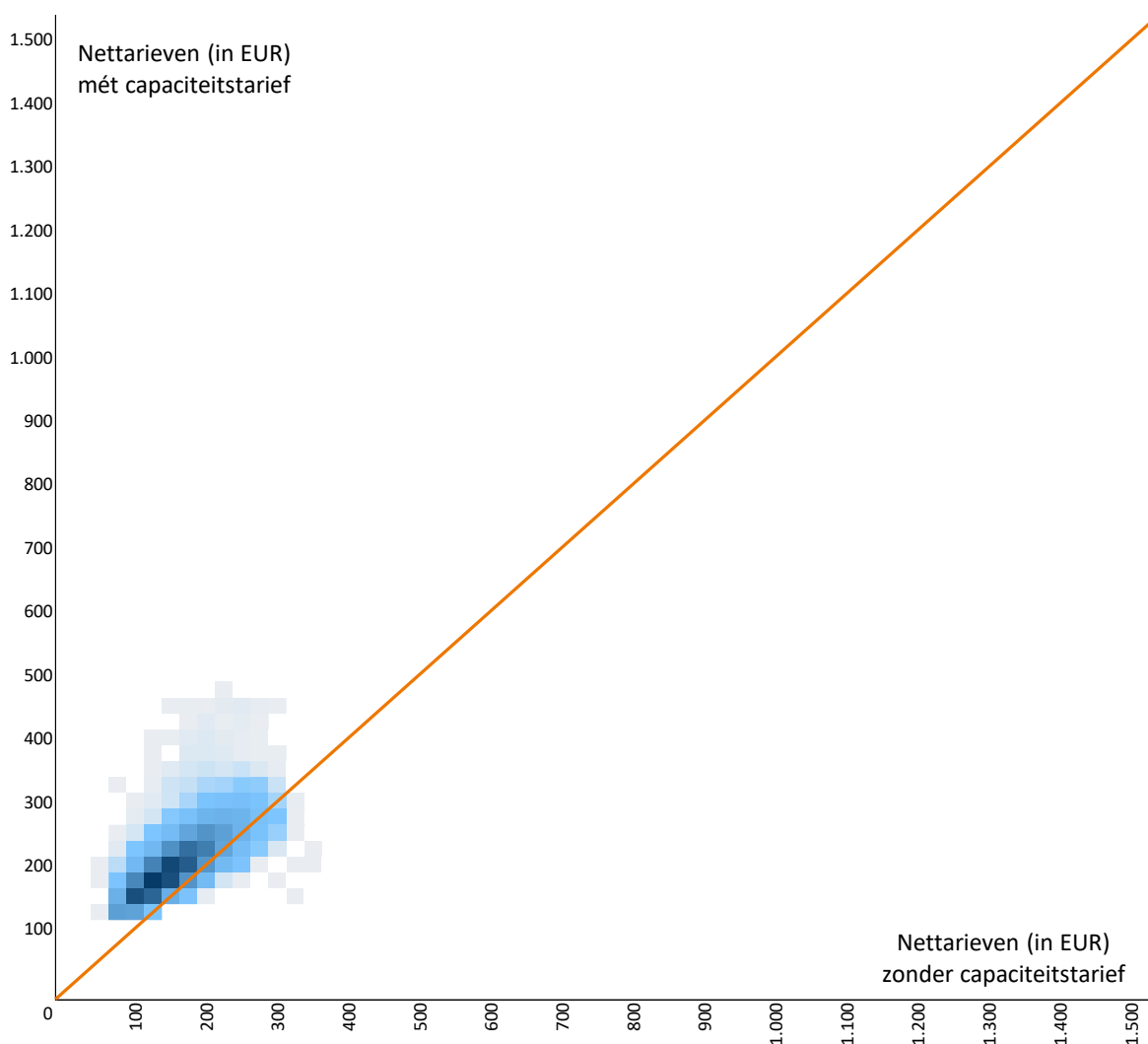
elektriciteitsfactuur. De impact van het capaciteitstarief op de levering van flexibiliteit verschilt naargelang de vorm. We concluderen dat het capaciteitstarief netgebruikers niet belet om in te spelen op dynamische prijzen, maar hen mogelijk wel beperkt kan afremmen om maximaal af te nemen tijdens uren met lage prijzen. Op de deelname aan FCR heeft het capaciteitstarief weinig impact. Bij aFRR is er een grotere impact, maar FSPs kunnen hier rekening mee houden in hun biedingen enerzijds en de vergoeding van de netgebruiker voor zijn geleverde flexibiliteit anderzijds. Het capaciteitstarief streeft een ander doel na dan dynamische contracten en balanceringsdiensten. Dat het capaciteitstarief de levering van flexibiliteit op sommige momenten zou beperken, is in dat opzicht niet onlogisch. Met het capaciteitstarief houden we netgebruikers alert om, ook bij het leveren van flexibiliteit, het distributienet efficiënt te gebruiken en geen hogere pieken te veroorzaken dan nodig. In een context met steeds meer regelbare toepassingen op het distributienet en nog verder ontwikkelende markten en technologieën lijkt zo'n algemene prikkel geen onredelijke voorzichtigheid.

Ondanks een uitgebreide voorbereiding en brede communicatie naar gezinnen en kleine bedrijven, kende het capaciteitstarief niet de meest eenvoudige start. De resultaten in onze jaarlijkse marktmonitor i.v.m. de kennis en mening over het capaciteitstarief reflecteren dat deels. De vragen die de Vlaamse Nutsregulator ontvangt over het capaciteitstarief, zijn al vrij snel na de invoering sterk gedaald en komen meestal voort uit misvattingen over het capaciteitstarief. Vertrouwd geraken met het capaciteitstarief en ons gedrag aanpassen vraagt dan ook tijd. We volgen dit verder op.

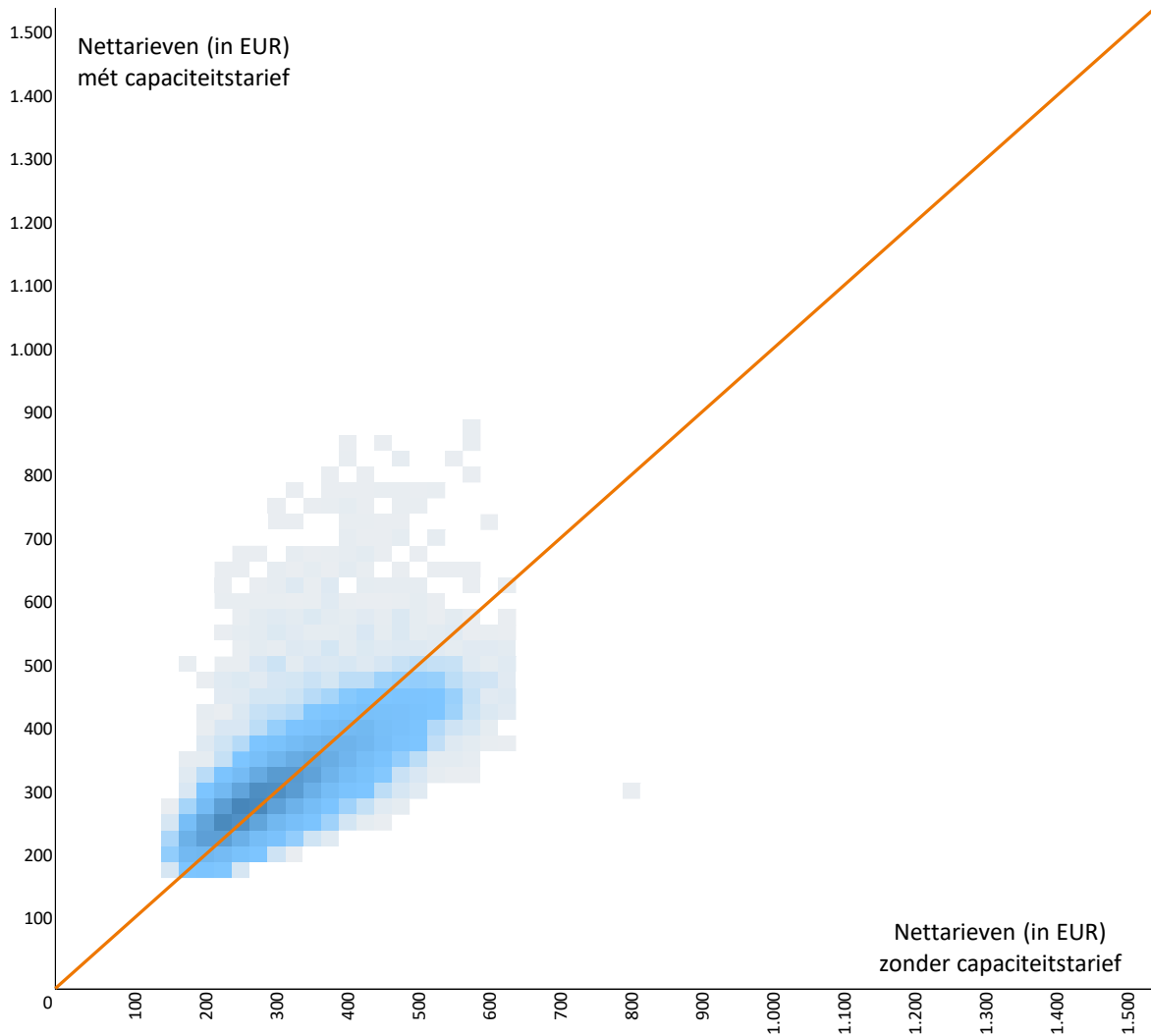
Bijlage 1: Impactanalyses per netgebruikerstype

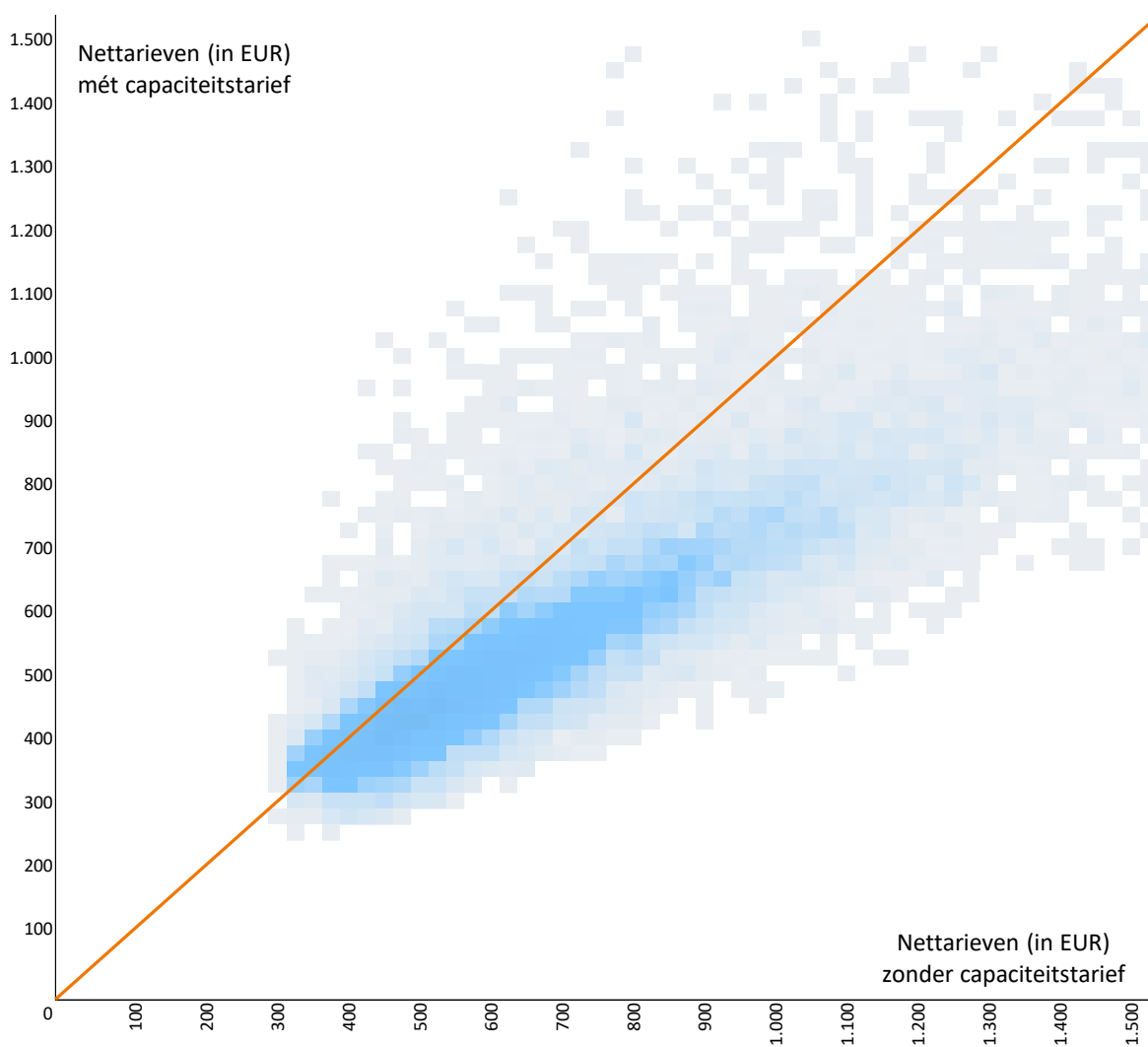
Figuur 20: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een bruto-afname kleiner dan 1.000 kWh naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm$ 3% van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

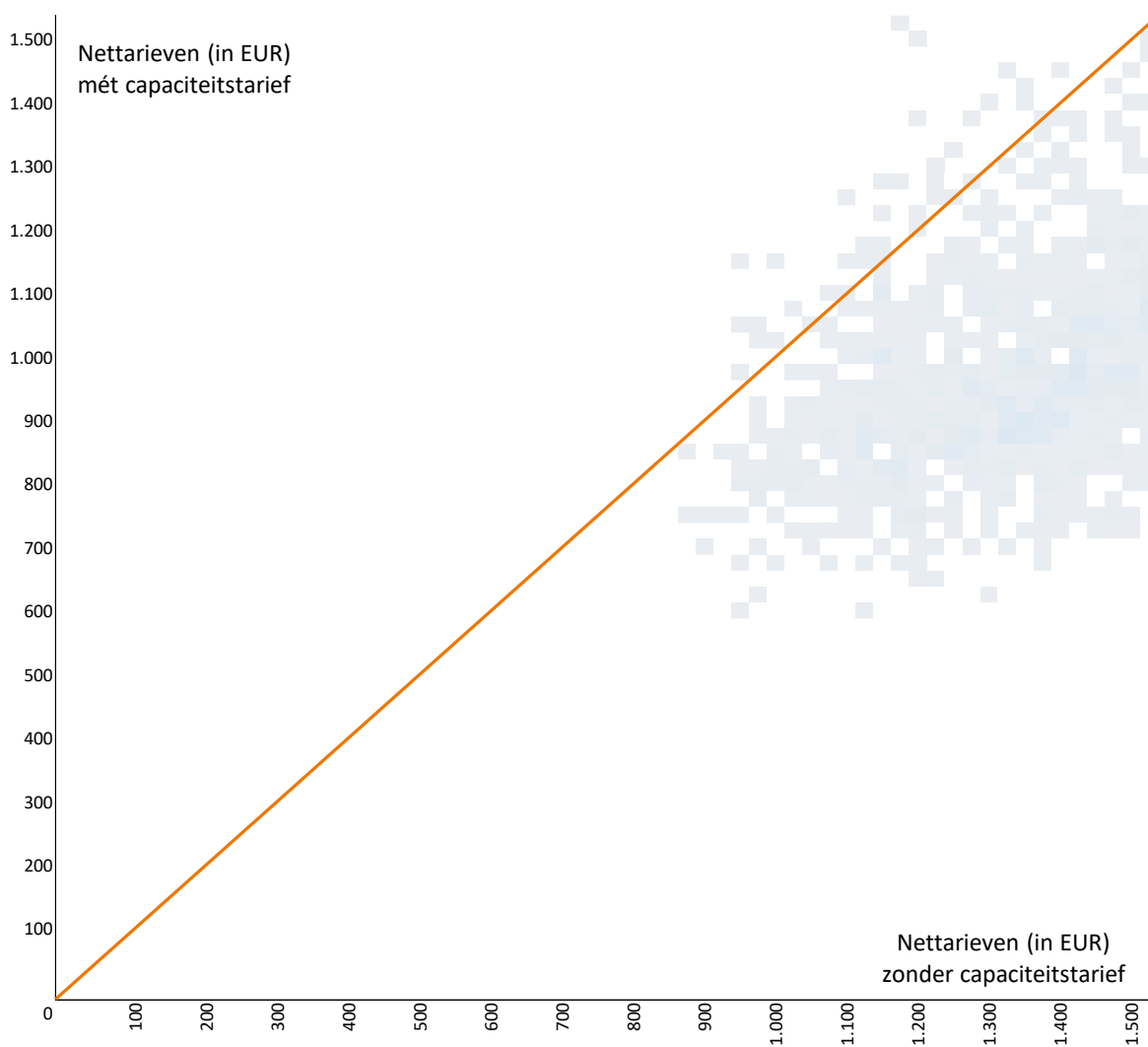
Figuur 21: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een bruto-afname tussen 1.000 en 2.500 kWh naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

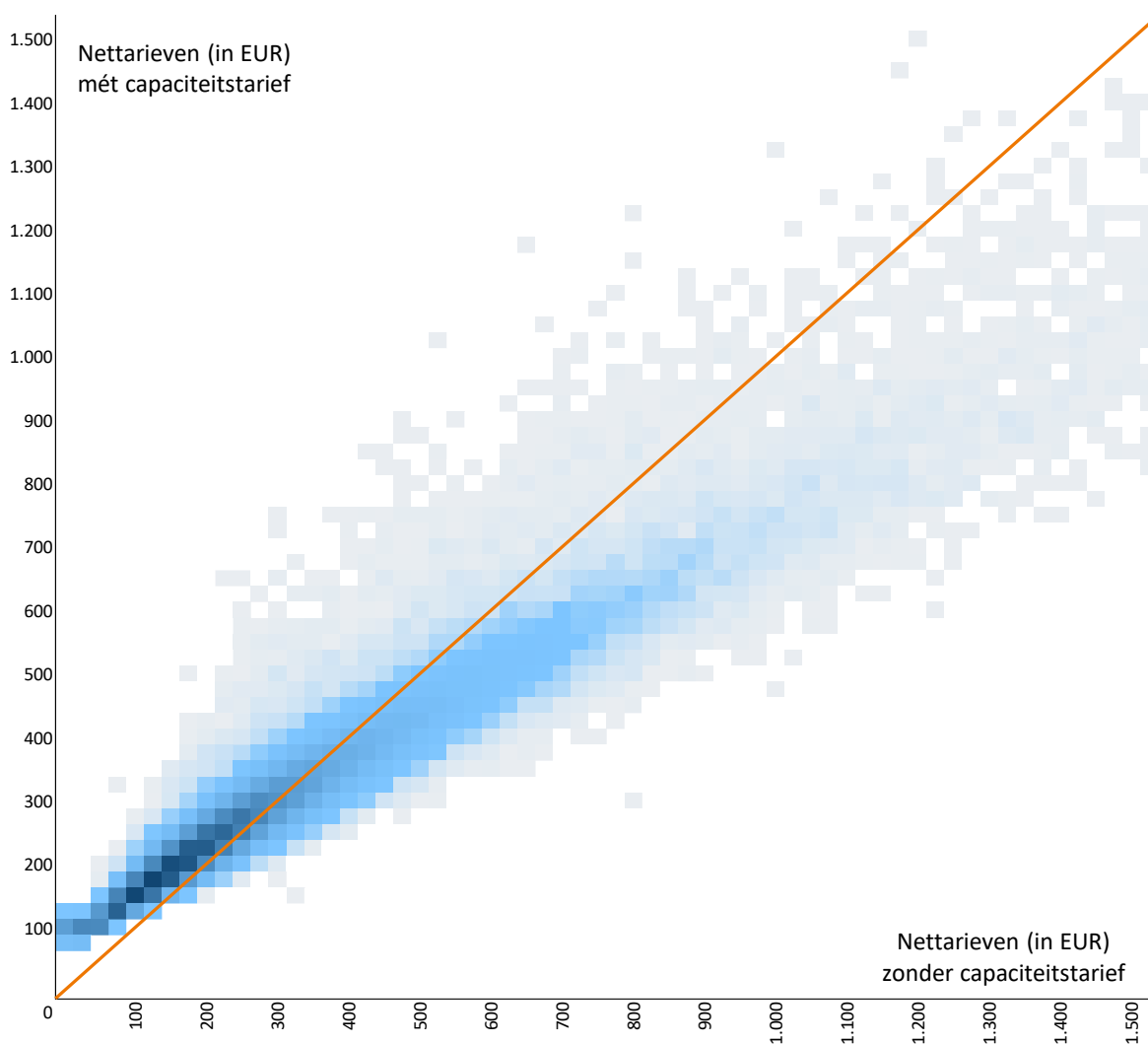
Figuur 22: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een bruto-afname tussen 2.500 en 5.000 kWh naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

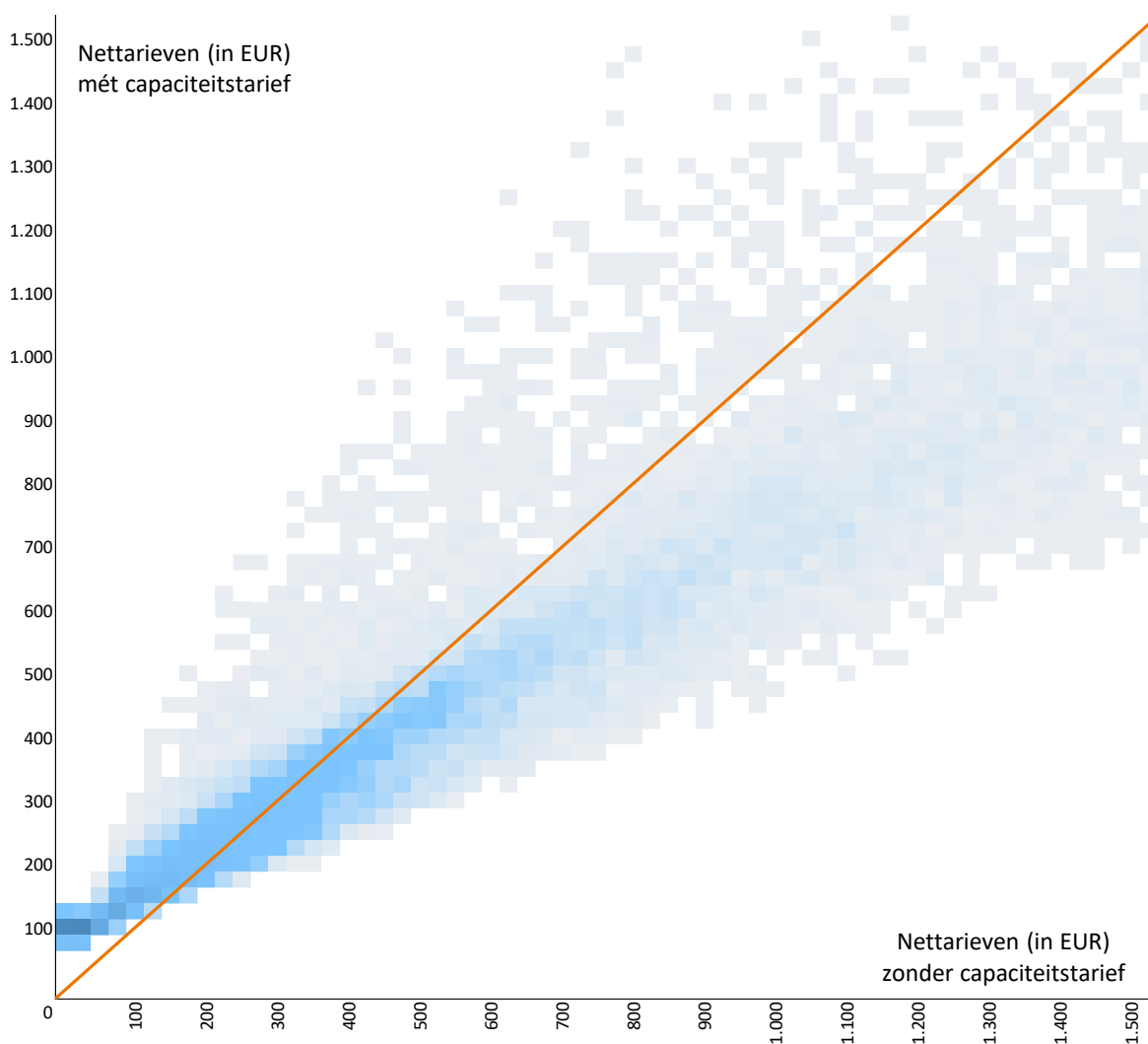
*Figuur 23: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een **bruto-afname tussen 5.000 en 15.000 kWh** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

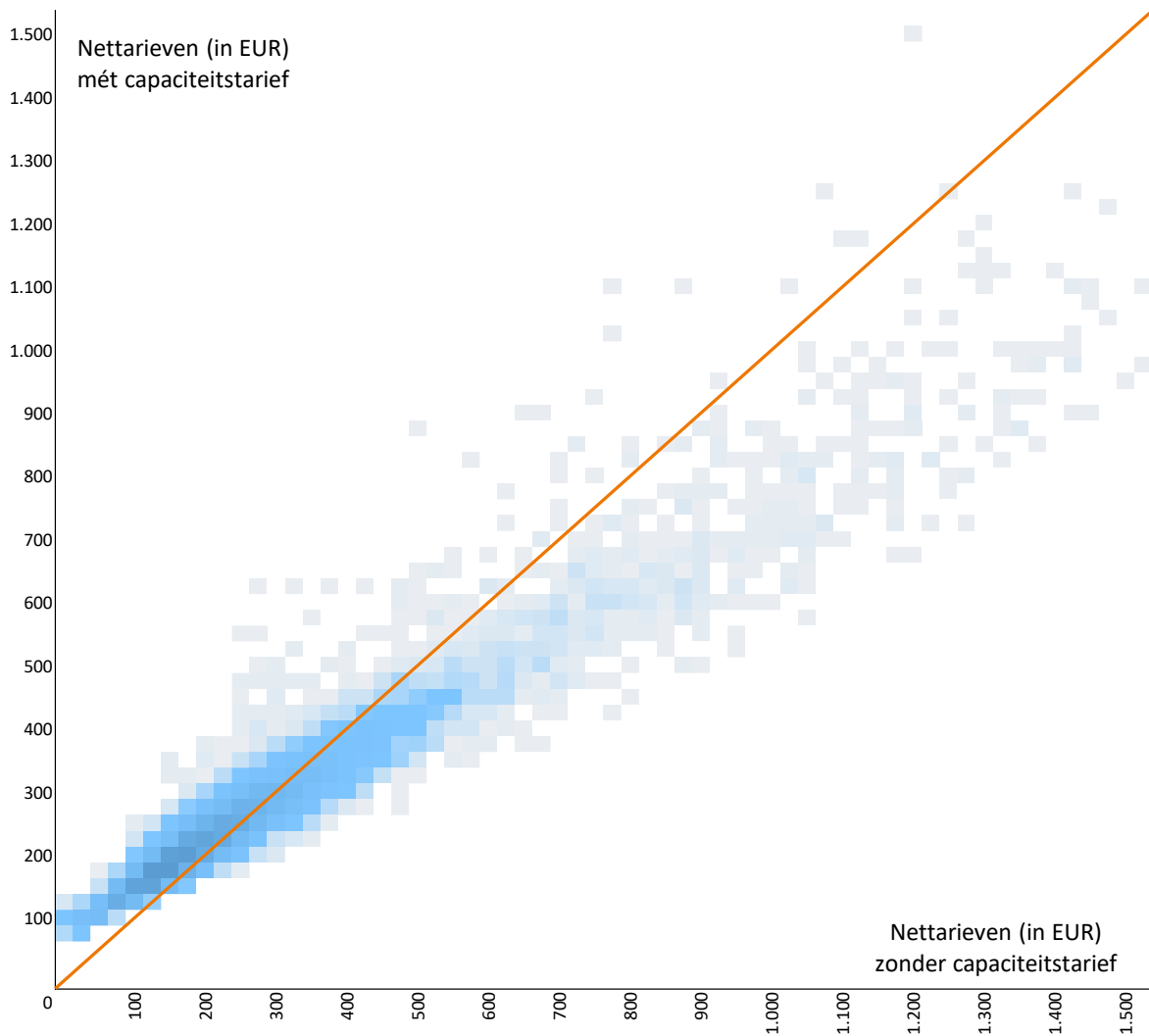
Figuur 24: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een bruto-afname groter dan 15.000 kWh naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

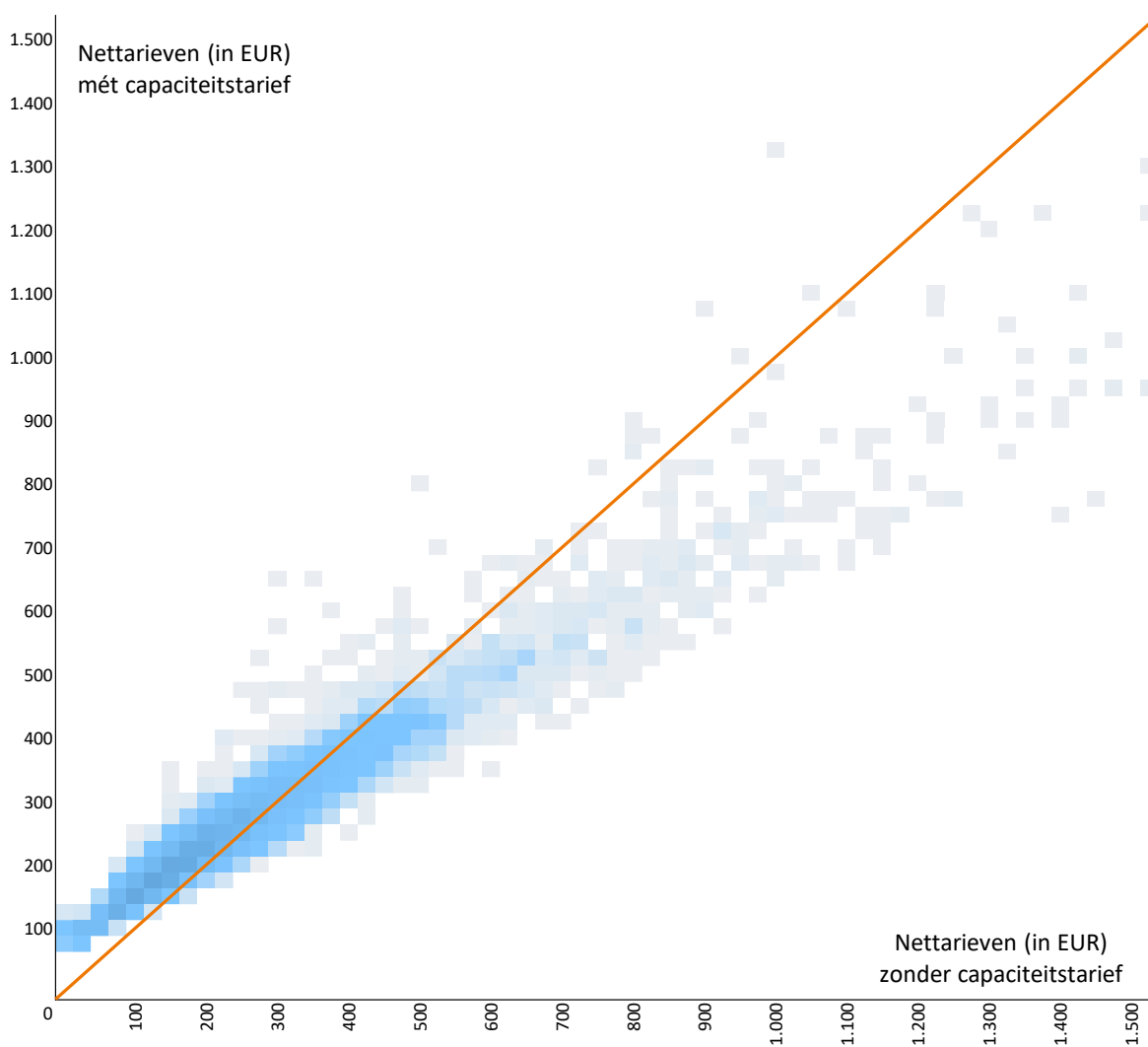
*Figuur 25: Heat map van het aantal **huishoudelijke** netgebruikers op laagspanning met een digitale meter naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

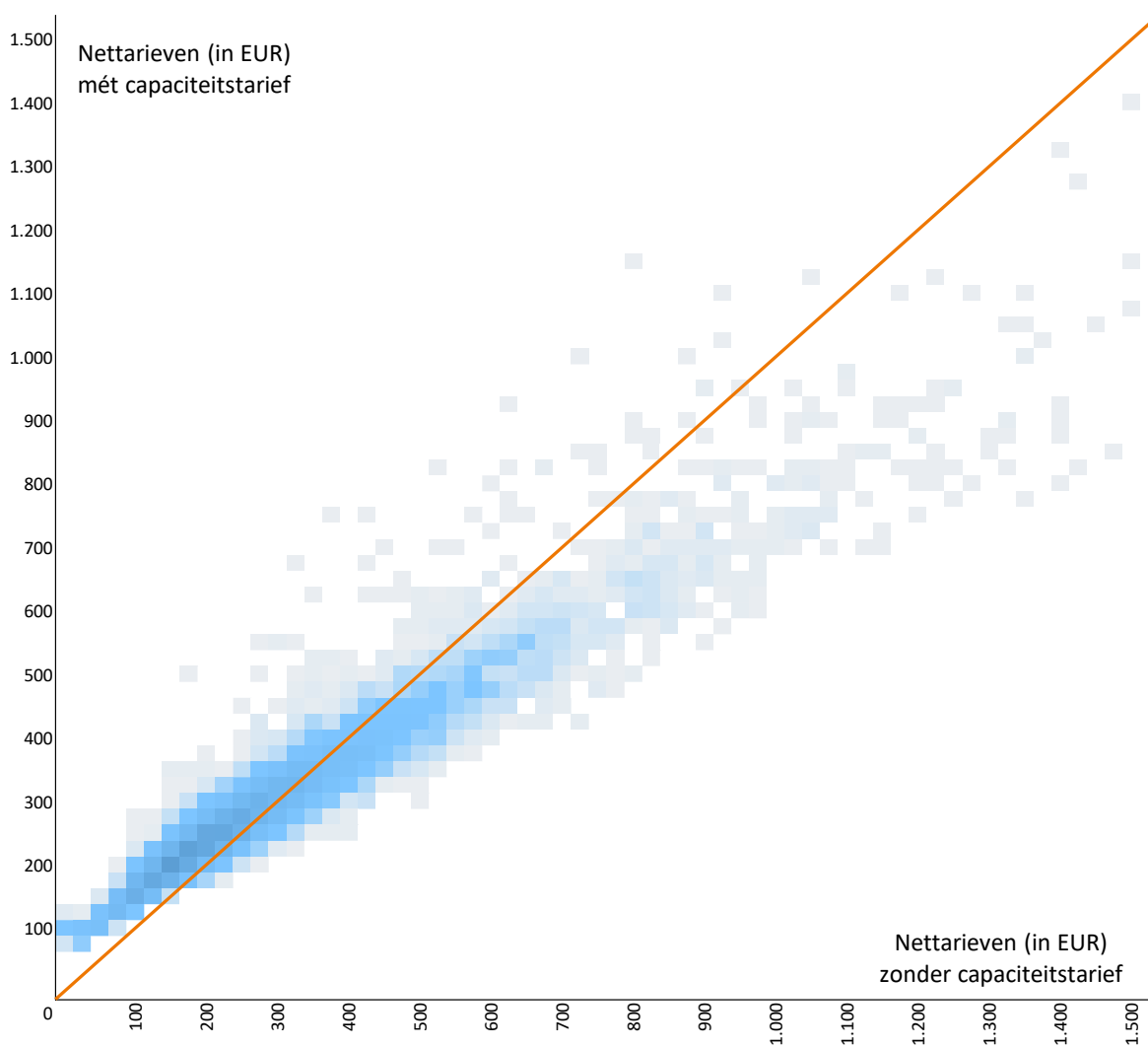
*Figuur 26: Heat map van het aantal **zakelijke** netgebruikers op laagspanning met een digitale meter naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

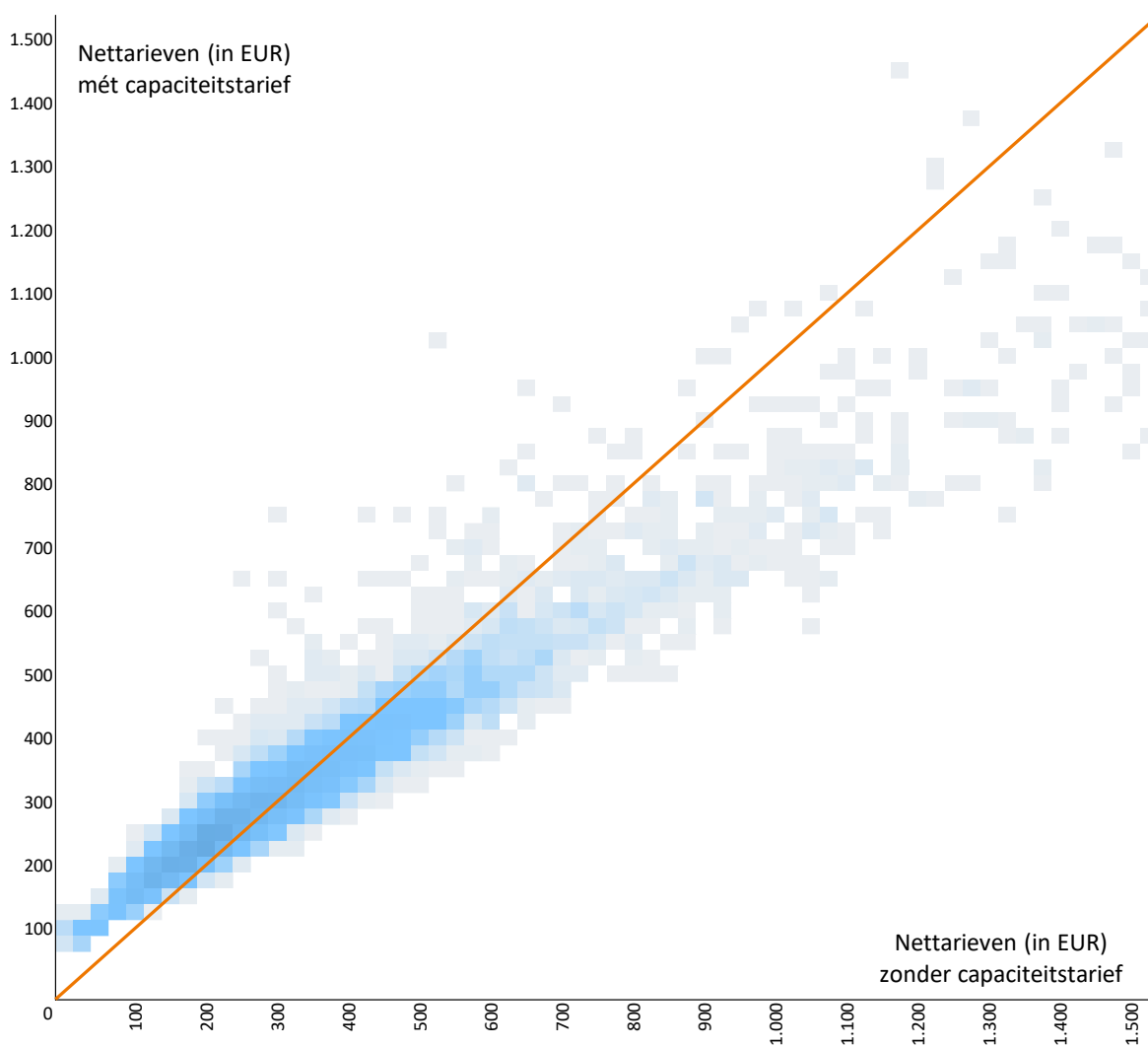
Figuur 27: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen lager dan 20.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

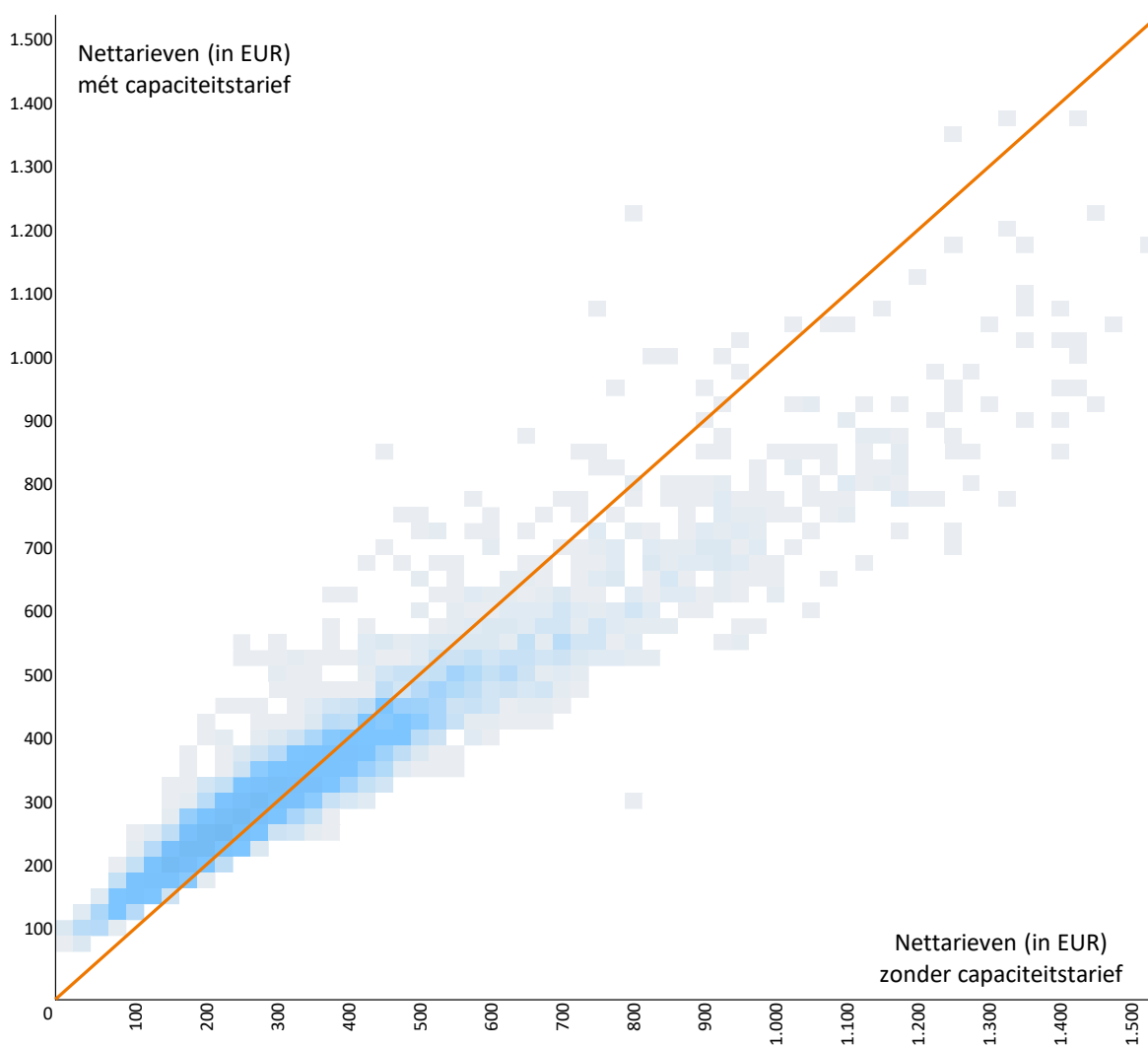
Figuur 28: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen tussen 20.000 en 40.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

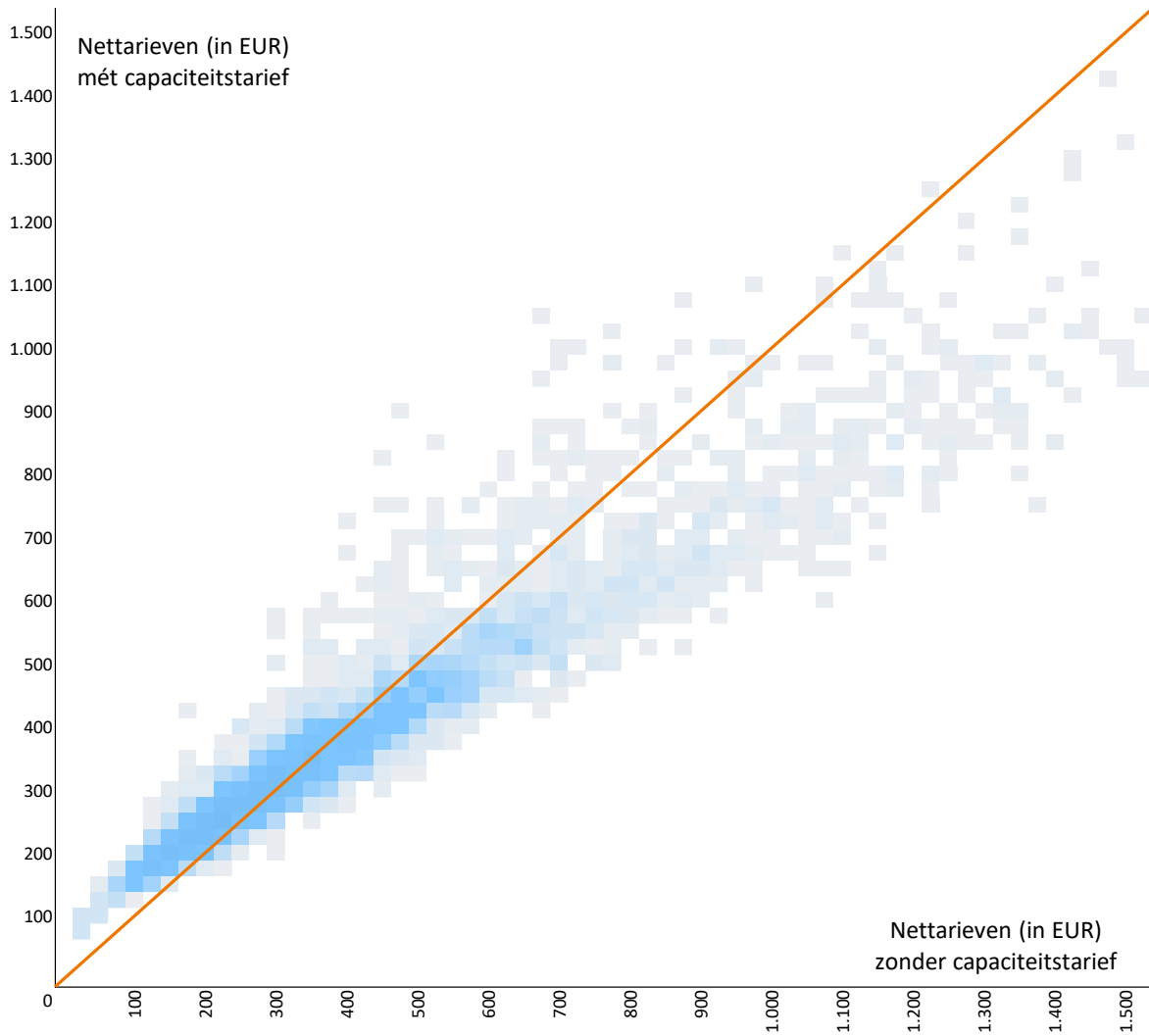
Figuur 29: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen tussen 40.000 en 60.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

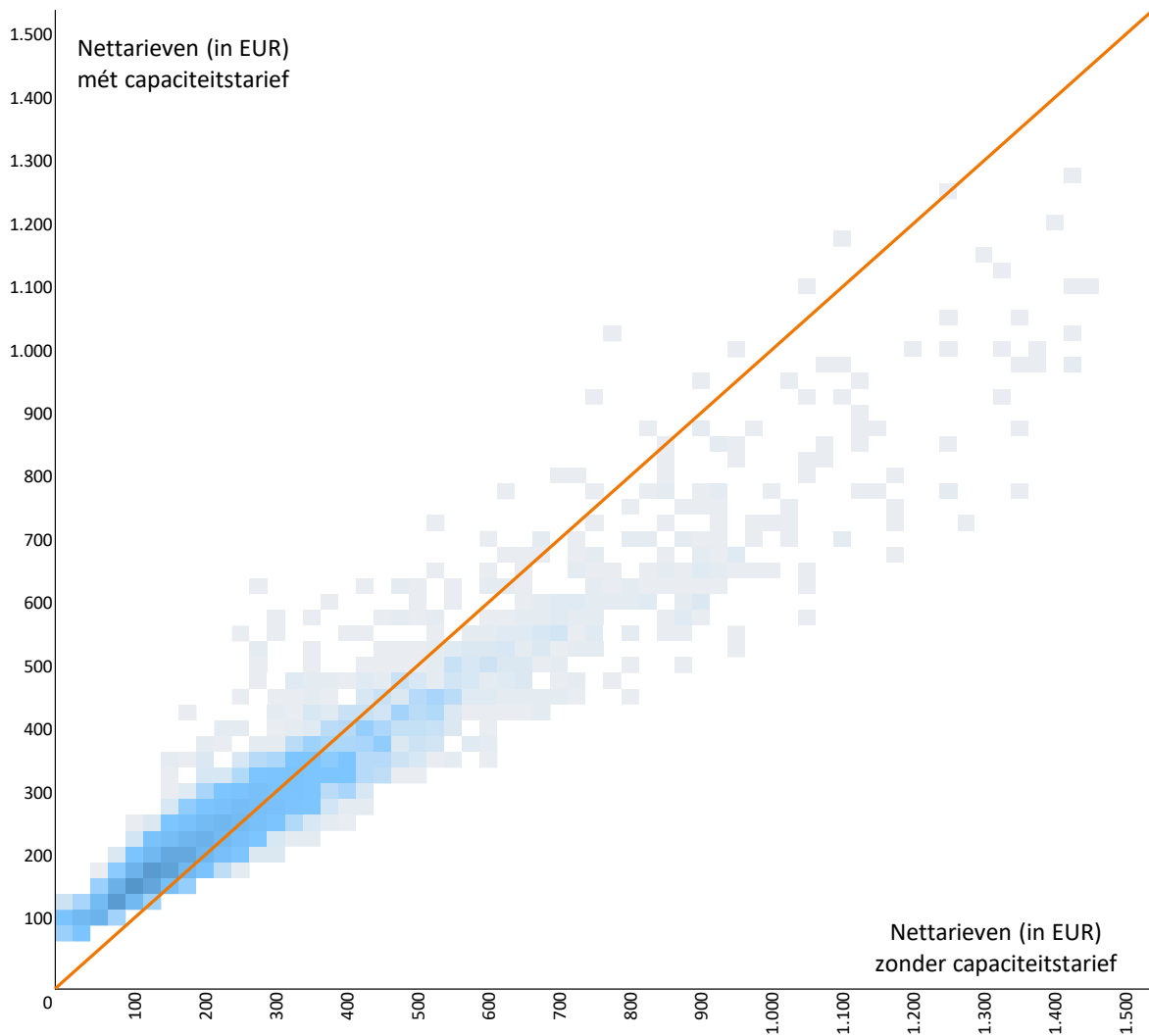
Figuur 30: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen tussen 60.000 en 80.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

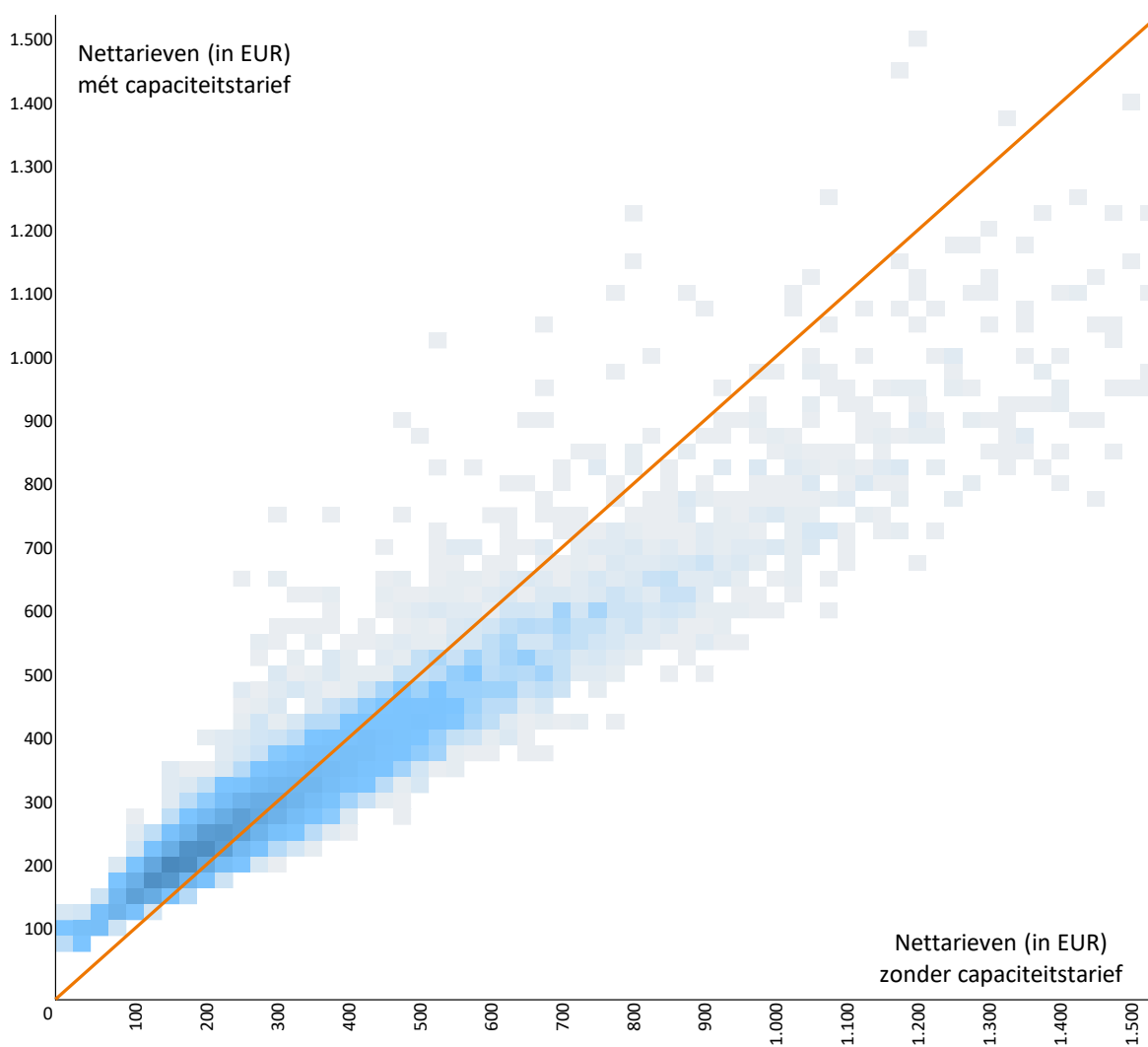
Figuur 31: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen tussen 80.000 en 100.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

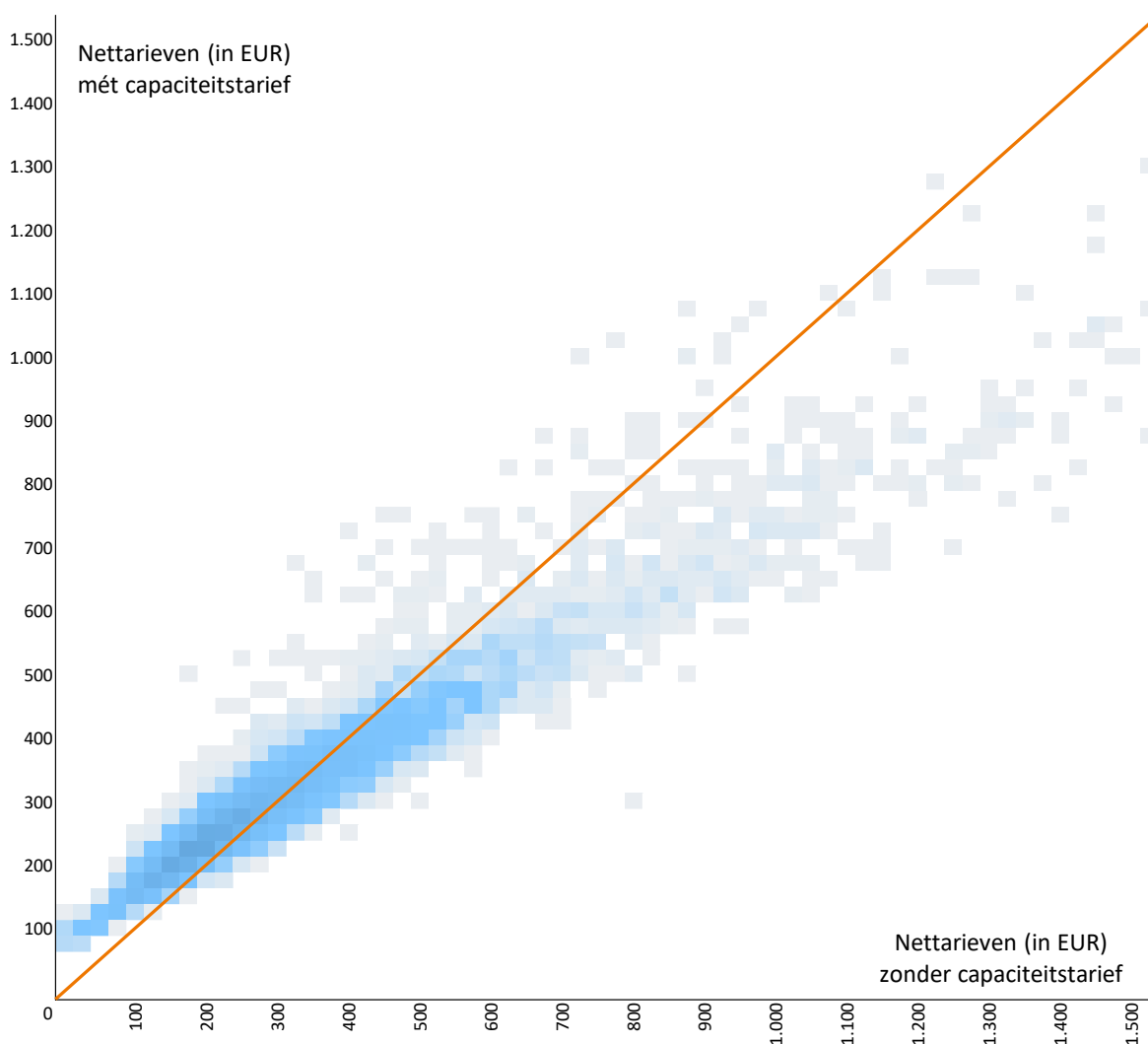
Figuur 32: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een netto gezinsinkomen hoger dan 100.000 euro per jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

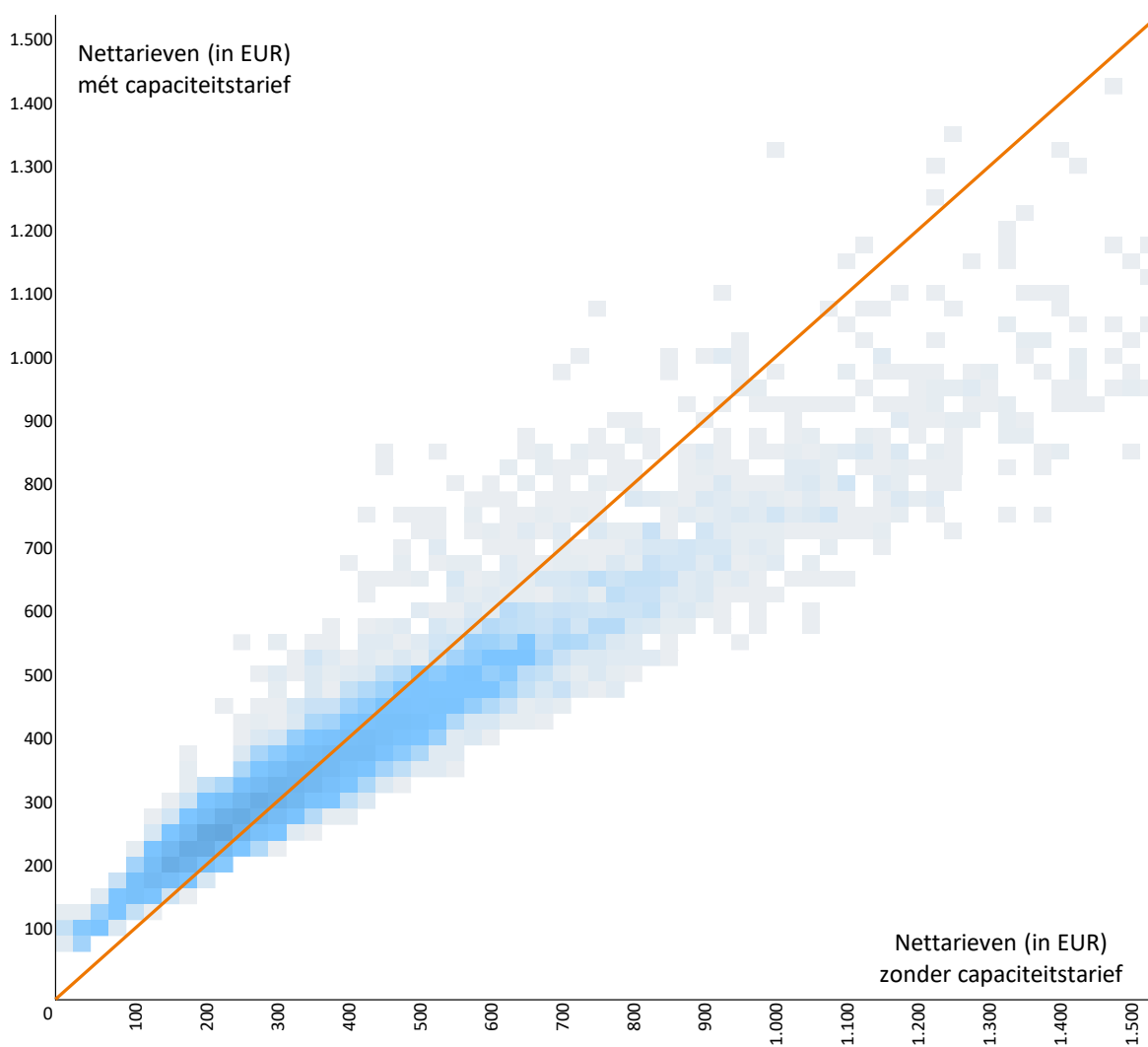
*Figuur 33: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en 1 **gedomicilieerde op het leveringsadres** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

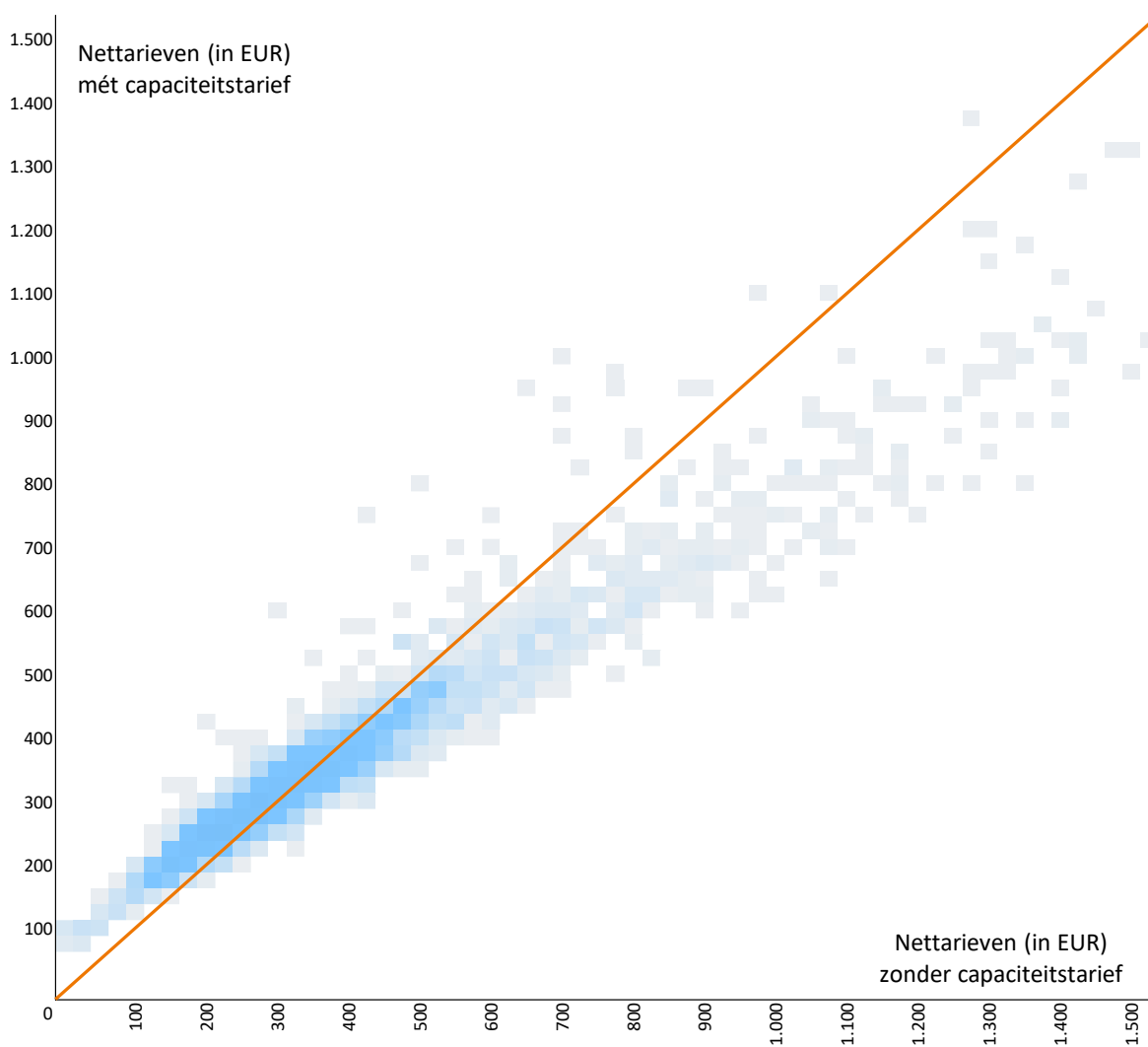
Figuur 34: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en **2 gedomicilieerden op het leveringsadres** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

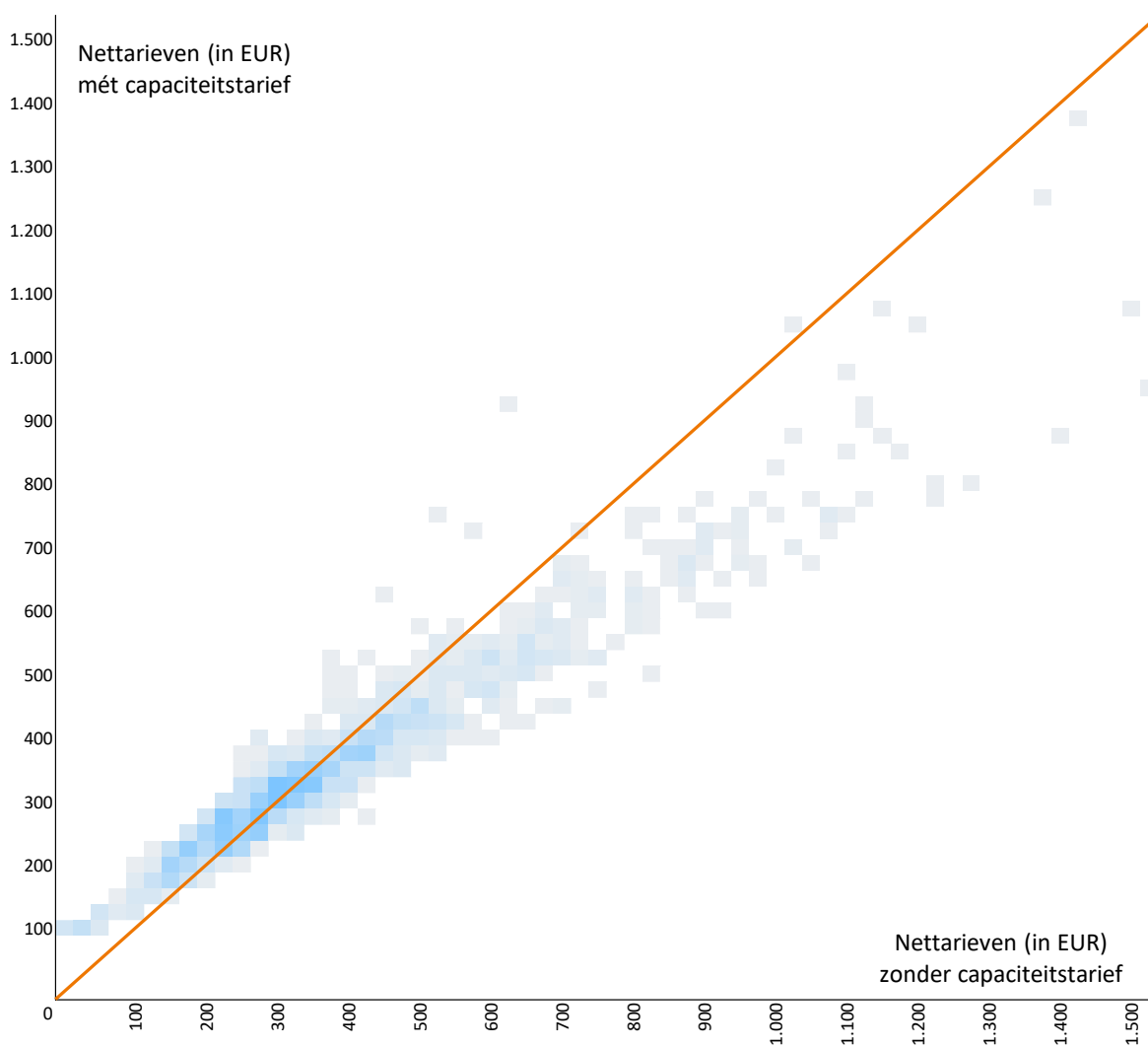
Figuur 35: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en 3 gedomicilieerden op het leveringsadres naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

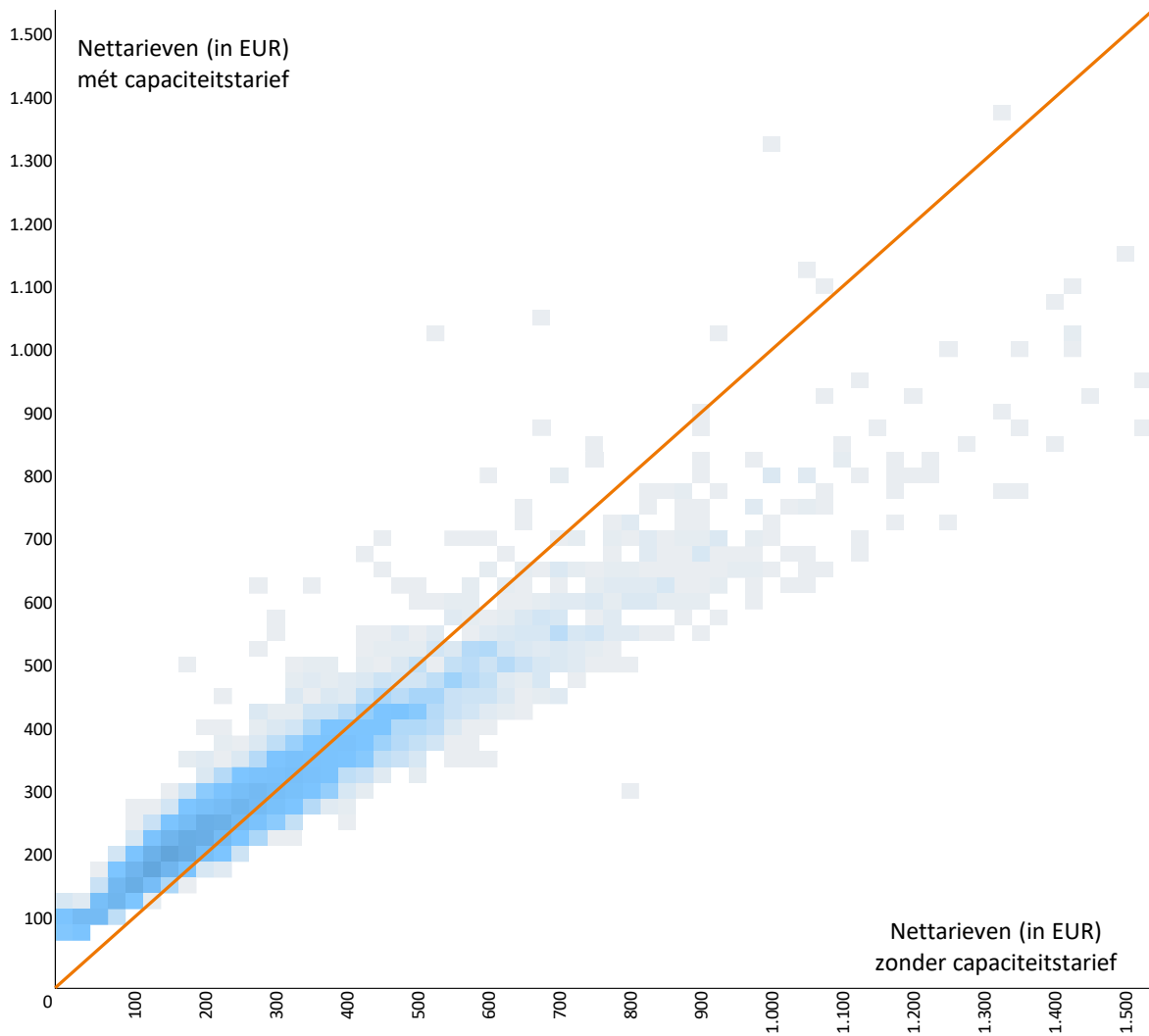
Figuur 36: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en 4 gedomicilieerden op het leveringsadres naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

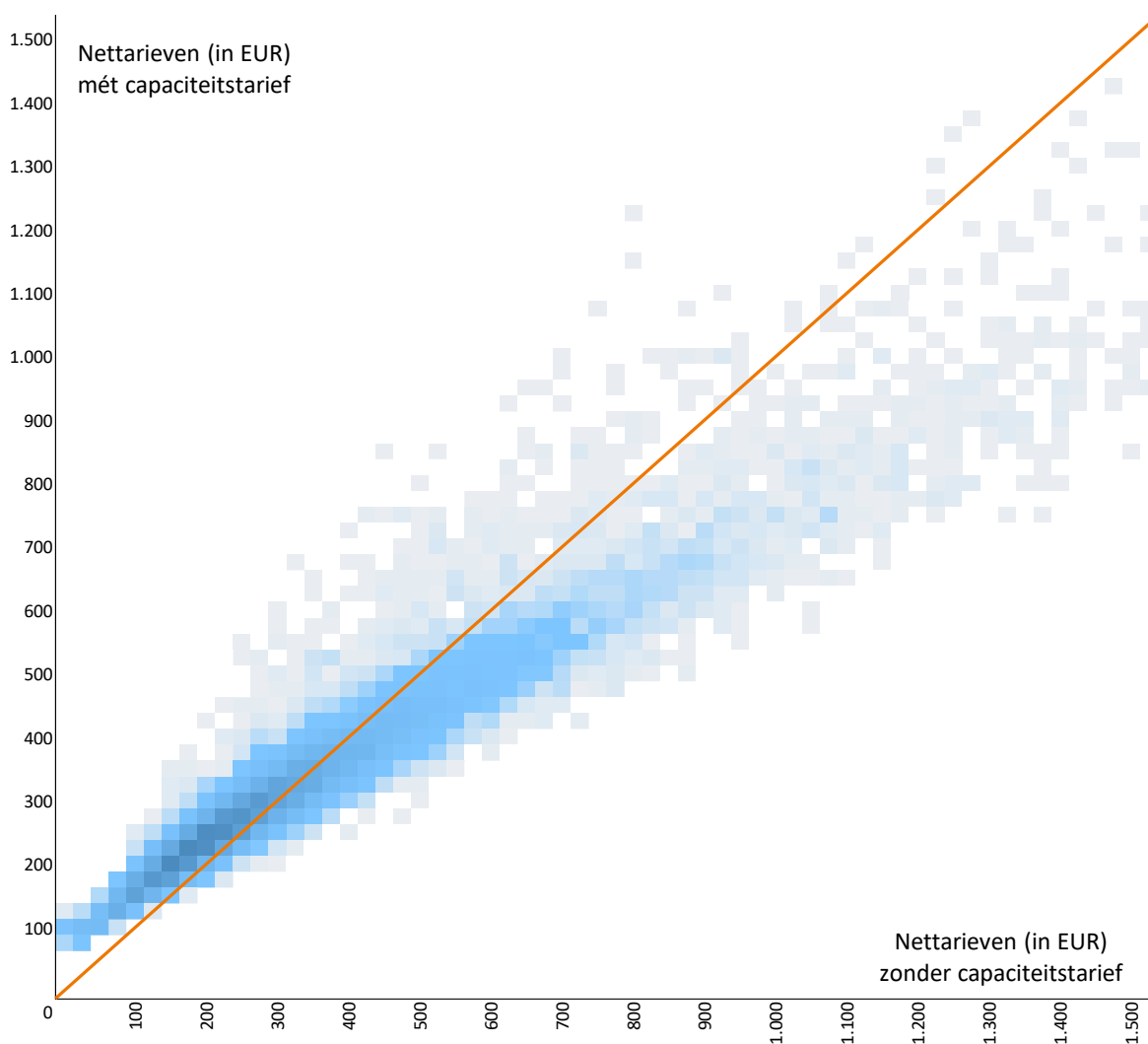
Figuur 37: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en 5 gedomicilieerden op het leveringsadres naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

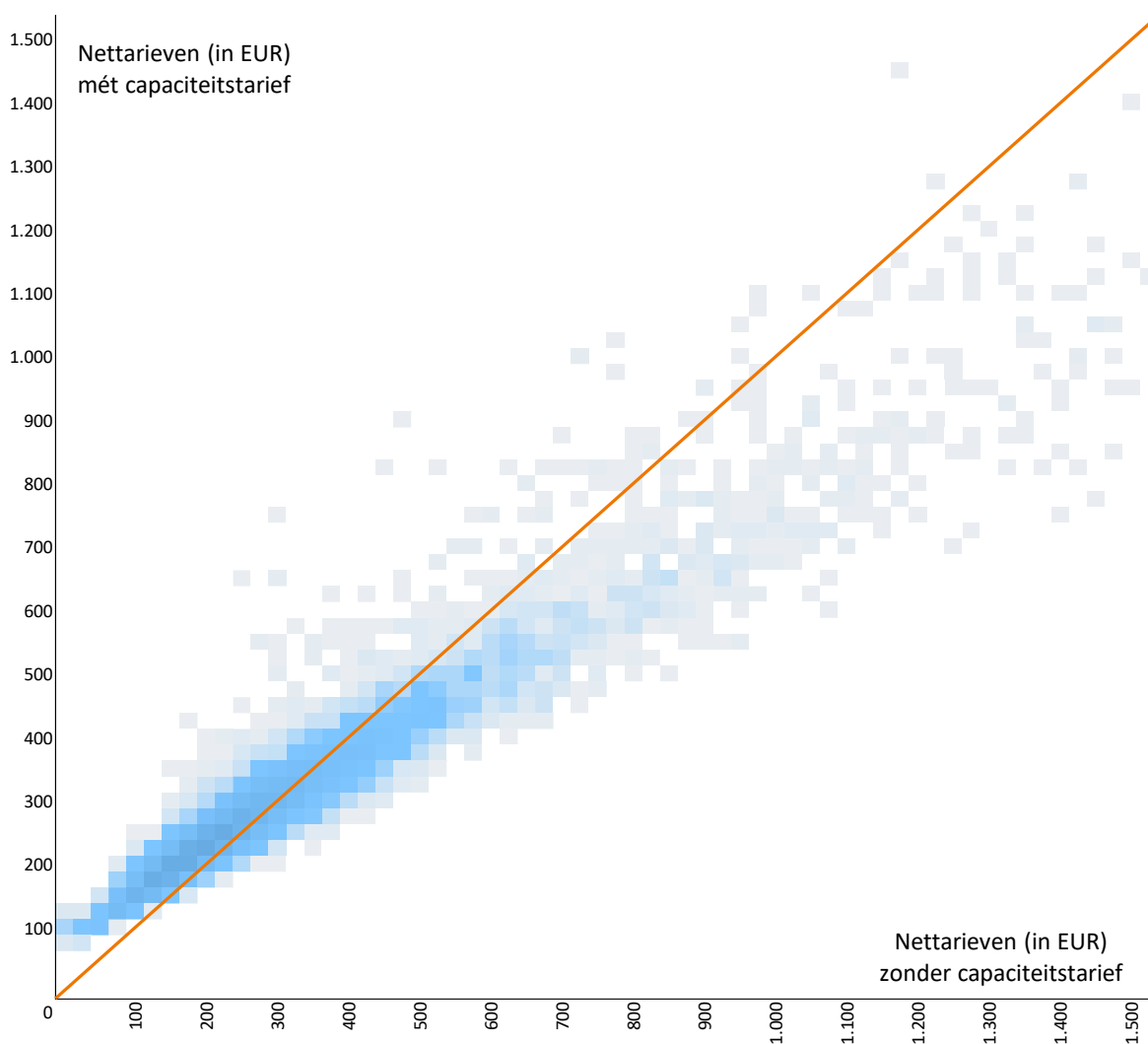
Figuur 38: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en **meer dan 5 gedomicilieerden op het leveringsadres** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

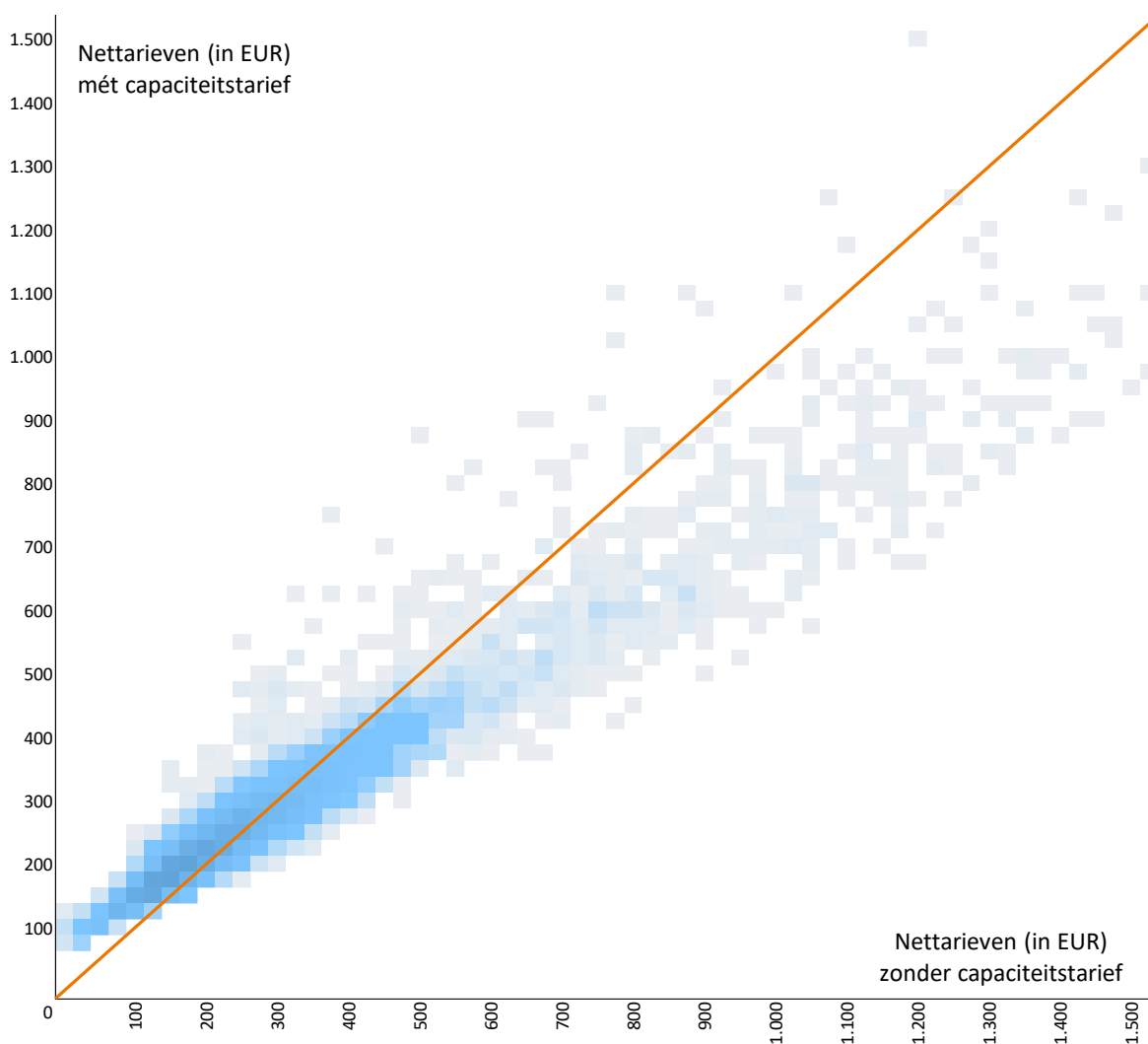
Figuur 39: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een referentiepersoon tussen 18 en 34 jaar oud naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

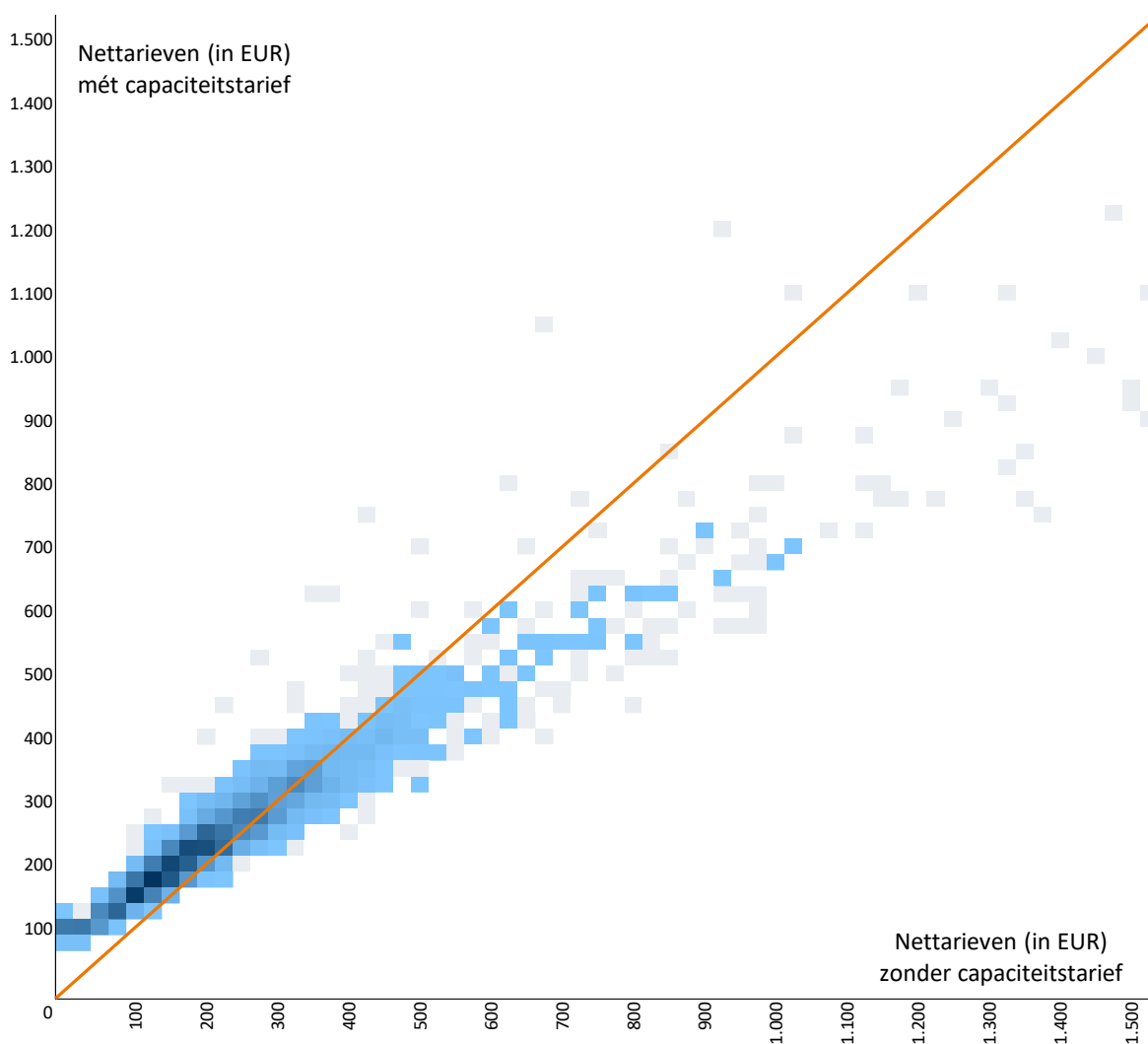
*Figuur 40: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en **een referentiepersoon tussen 35 en 54 jaar oud** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

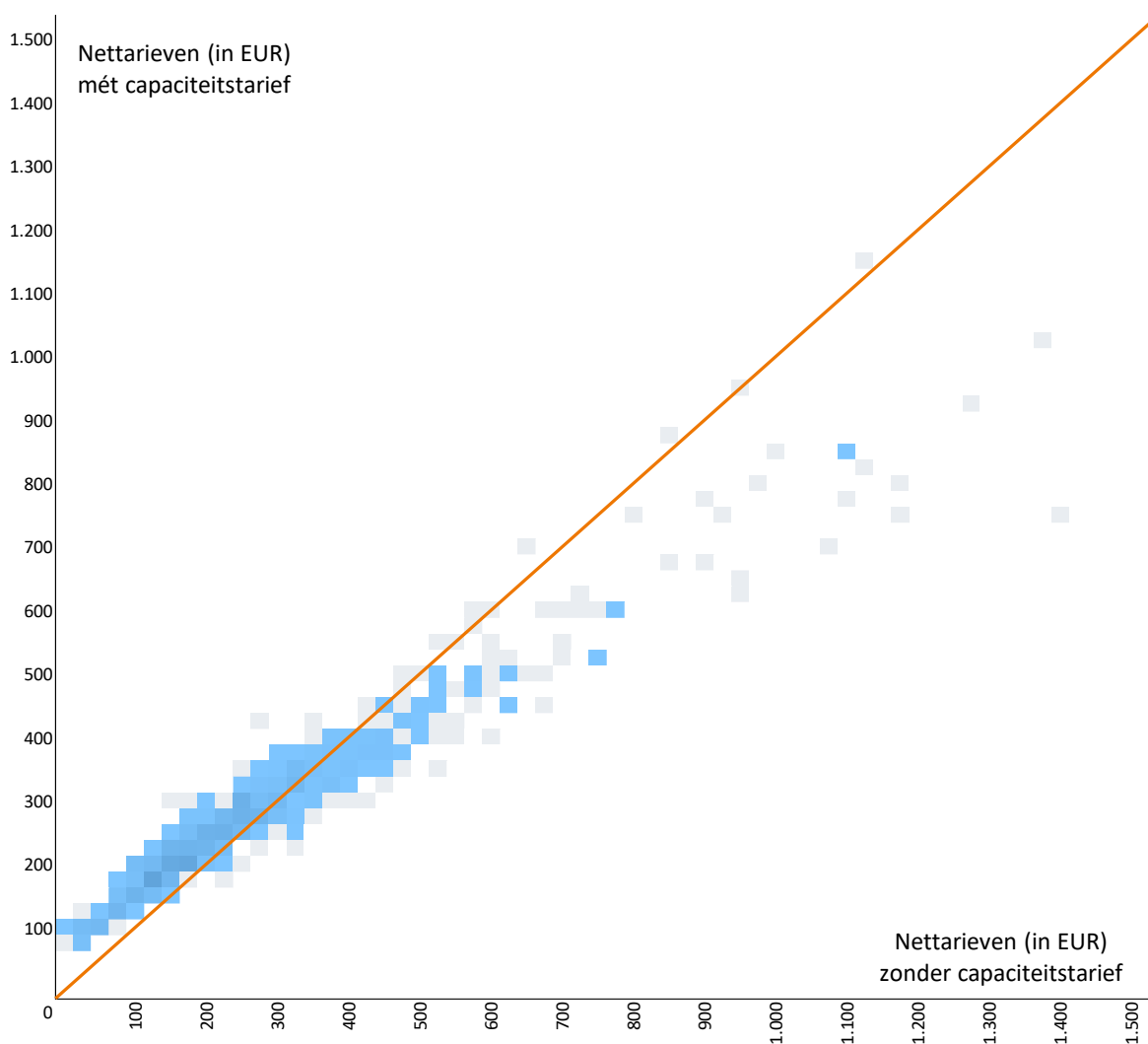
Figuur 41: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een referentiepersoon tussen 55 en 64 jaar oud naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

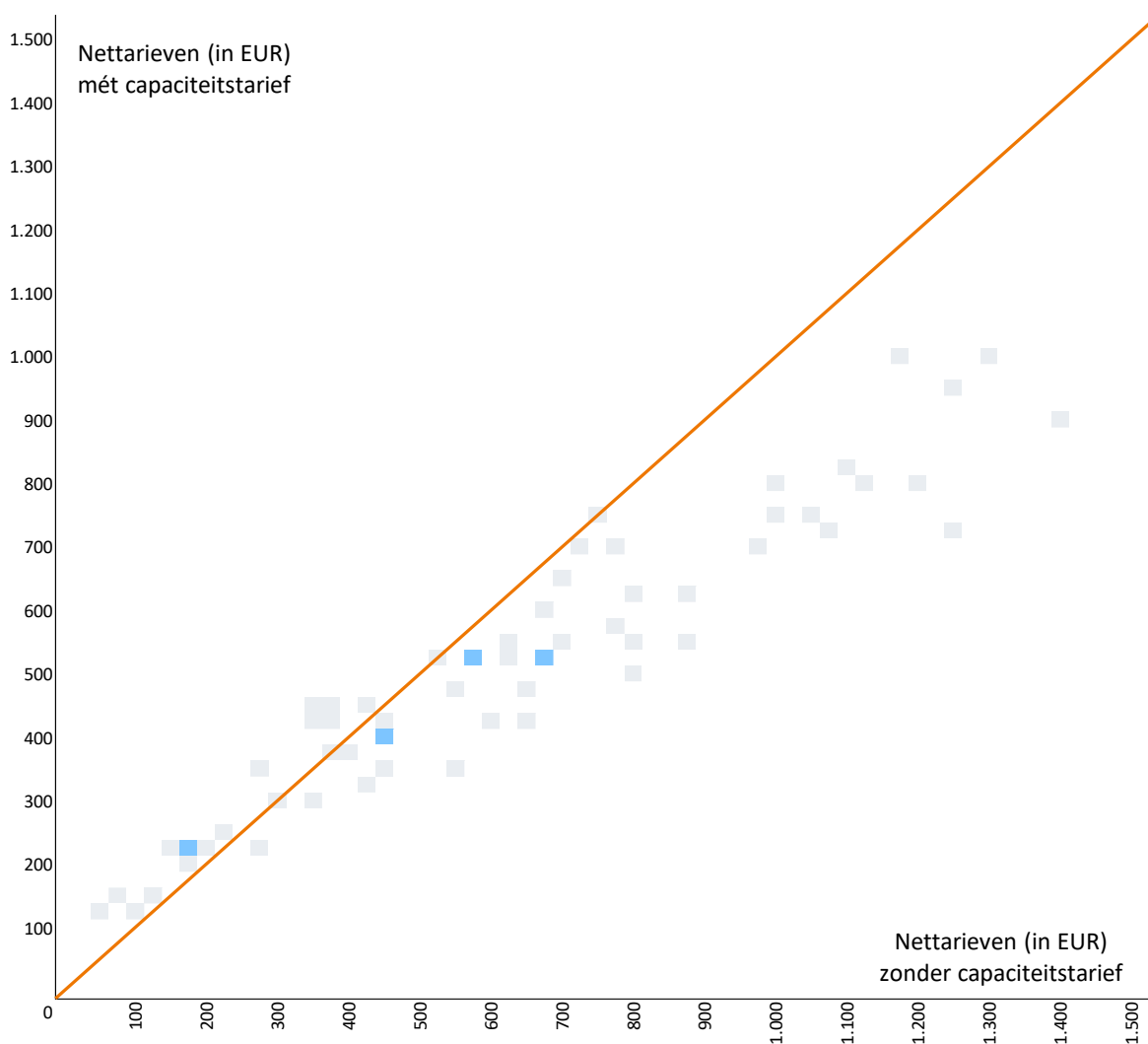
Figuur 42: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en een referentiepersoon ouder dan 65 jaar naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

Figuur 43: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter **die verwarmen op basis van aardgas** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.

*Figuur 44: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter **die verwarmen op basis van stookolie** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

*Figuur 45: Heat map van het aantal netgebruikers op laagspanning met een digitale meter en **een warmtepomp** naargelang de nettarieven die zij in 2022 betaalden zonder het capaciteitsstarief en de nettarieven die zij in 2022 zouden betalen met het capaciteitsstarief. Een donkerblauwe kleur duidt op het hoogste aantal netgebruikers ($\pm 3\%$ van de steekproef), een lichtgrijze kleur op één netgebruiker.*

Bijlage 2: Impactanalyse netgebruikers met zonnepanelen

1. Opzet van de oefening

De UGent berekende in zijn oefening de terugverdientijd van een zonnepaneelinstallatie, en hield daarbij o.a. rekening met de investeringskost, de mogelijke premies, de typische elektriciteitsproductie van een zonnepaneelinstallatie in België en de impact op de maandpiek, de kosten voor elektriciteitsafname, de opbrengsten voor elektriciteitsinjectie en de nettarieven. Ze vergeleken daarbij de situatie in 2021 en de situatie zoals ze in 2022 zou zijn geweest zonder het uitstel van het capaciteitstarief.

Deze vervolgoefening kijkt enkel en alleen naar 2022. Voor dat jaar hebben we tarieven met en zonder het capaciteitstarief ter beschikking. Merk op dat de elektriciteitsprijzen nu geen invloed meer hebben op de terugverdientijd, aangezien deze oefening maar één enkele periode bekijkt. De oefening herhalen voor 2022 heeft als bijkomend voordeel dat de twee sets nettarieven enkel verschillen qua tariefstructuur, maar voor de rest gebaseerd zijn op dezelfde tarifaire periode.

De definitie van terugverdientijd (T), uitgedrukt in aantal jaar, is de verhouding van de investeringskost (I), rekening houdend met eventuele premies, en de jaarlijkse winst (W) die kan gemaakt worden door te investeren in een zonnepaneelinstallatie. De oefening vergelijkt twee terugverdientijden, één met de nettarieven van 2022 zonder het capaciteitstarief (ref), en één met de nettarieven van 2022 zoals ze zouden geweest zijn met het capaciteitstarief (cap):

$$T_{ref} = \frac{I}{W_{ref}} \qquad T_{cap} = \frac{I}{W_{cap}}$$

De winst die kan gemaakt worden bij de nettarieven met het capaciteitstarief, verschilt als volgt van de winst die gemaakt kan worden bij de nettarieven zonder het capaciteitstarief:

$$W_{cap} = W_{ref} + E_{ZV} (n_{kWh, cap} - n_{kWh, ref}) + \Delta P_{gem MP} n_{gm MP, cap} = W_{ref} + \Delta W$$

De tweede en derde term in de bovenstaande formule geven de invloed van de zonnepaneelinstallatie op de nettarieven (ΔW) weer:

- Het zelfverbruik (E_{ZV}) van de productie van de zonnepanelen en de invloed daarvan op de kWh-nettarieven (n_{kWh}) die moeten betaald worden. Door de invoering van het capaciteitstarief zijn die kWh-nettarieven immers gedaald.
- De daling van de gemiddelde maandpiek ($\Delta P_{gem MP}$) door de introductie van zonnepanelen, en de resulterende winst die kan gemaakt worden bij het capaciteitstarief ($n_{gm MP}$). Voor de invoering van het capaciteitstarief had de maandpiek geen invloed op de hoogte van de nettarieven.

Door onderstaande vergelijking te herschrijven, moet W_{ref} niet uitgerekend worden en kunnen de elektriciteitsprijzen van 2022 volledig buiten beschouwing gelaten worden:

$$T_{cap} = \frac{I}{W_{cap}} = \frac{I}{W_{ref} + \Delta W} = \frac{I}{\frac{I}{T_{ref}} + \Delta W}$$

2. Gebruikte gegevens

We gebruiken dezelfde waarden als de UGent:

- Een zonnepaneelinstallatie kost in 2022 €1.261/kWp.
- De premie voor een zonnepaneelinstallatie bedroeg in 2022 €300/kWp tot en met 4 kWp, en €150/kWp van 4 tot en met 6 kWp. De premie is beperkt tot maximum €1.500, of tot 40% van de totale investeringskost van de installatie.
- Een zonnepaneelinstallatie produceert in België 900 kWh/kWp, en kan de maandpiek met 2,5%³⁷ verlagen.
- Het omvormervermogen bedraagt 90% van het piekvermogen van de zonnepanelen.

Daarnaast nemen we aan dat de terugverdientijd zonder het capaciteitstarief (T_{ref}) 10 jaar bedraagt.

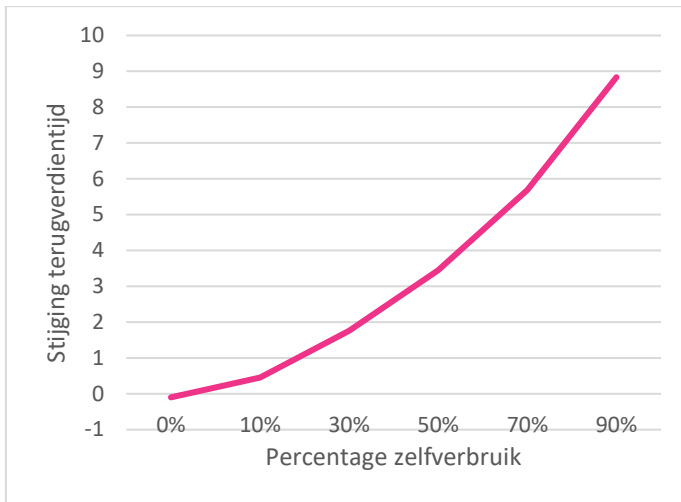
3. Impact zelfverbruik

Zoals eerder al gesteld door de UGent, wordt zelfverbruik door de introductie van het capaciteitstarief minder interessant. Figuur 46 toont hoe de terugverdientijd stijgt door het capaciteitstarief, en dit bij verschillende hoogtes van het zelfverbruik (uitgedrukt als een percentage van de totale productie van de zonnepaneelinstallatie), en dit voor een gezin met een installatie van 4 kWp.

De figuur toont dat bij een zelfverbruik van 0% het capaciteitstarief een positieve invloed heeft op de terugverdientijd. Dit komt door de beperkte, maar positieve impact die de zonnepaneelinstallatie heeft op de maandpiek. Bij hogere percentages verdwijnt de positieve impact al snel, bij een zelfverbruik van 100%, stijgt de terugverdientijd zelfs met 9 jaar.

Bij gezinnen bedraagt het zelfverbruik ongeveer 30% van de totale productie, ook al hangt het precieze percentage sterk af van de het gedrag van het gezin en de grootte van de zonnepaneelinstallatie. Bij 30% zelfverbruik zien we een toename van 1,7 jaar. Dat is vergelijkbaar met de resultaten die de UGent zelf ook verkreeg in zijn oefening.

³⁷ Deze waarde is een inschatting op basis van Figuur 3.17 van de studie van UGent.

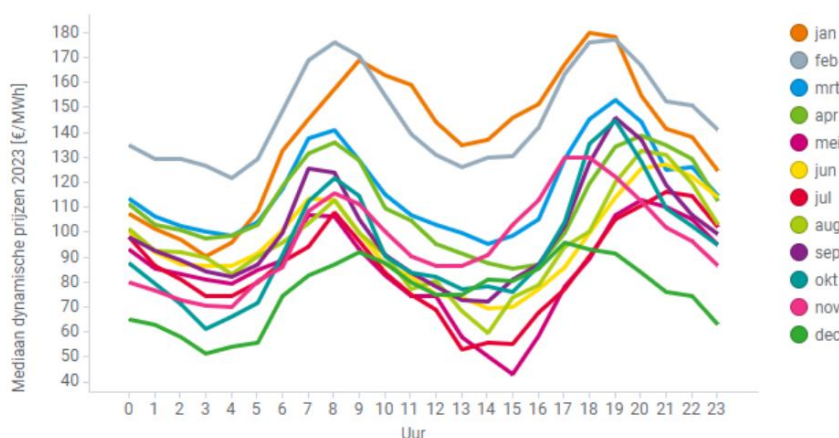

Figuur 46: Toename van de terugverdientijd van een zonnepaneelinstallatie in 2022 bij een stijgende hoeveelheid zelfverbruik

Bijlage 3: Impactanalyse netgebruikers met flexibiliteit

1. Impact op dynamische prijscontracten

De prijzen in een dynamisch contract volgen de uurprijzen op de 'day ahead' beurzen. Figuur 47 toont de mediaanprijzen op de Belgische day ahead beurs (Belpex/EPEX Spot Belgium) in 2023.³⁸ De duurste uren in een dag liggen typisch tussen 7u en 9u, en tussen 17u en 20u. De goedkoopste uren zijn 's nachts en overdag wanneer de zon schijnt.

Figuur 47: Mediaan van de day ahead uurprijzen op Belpex/EPEX Spot Belgium in 2023, per uur van de dag en per maand

Momenten met hogere dynamische prijzen vallen dus vaak 's ochtends en 's avonds. Dat zijn ook de momenten waarop gezinnen typisch een hoger verbruik hebben en dus hun maandpiek kunnen bereiken. We verwachten bijgevolg dat een gedragsaanpassing waarbij onnodige afname verschuift van duurdere naar goedkopere momenten kan leiden tot een dubbel voordeel voor gezinnen: lagere elektriciteitsprijzen én een lagere maandpiek.

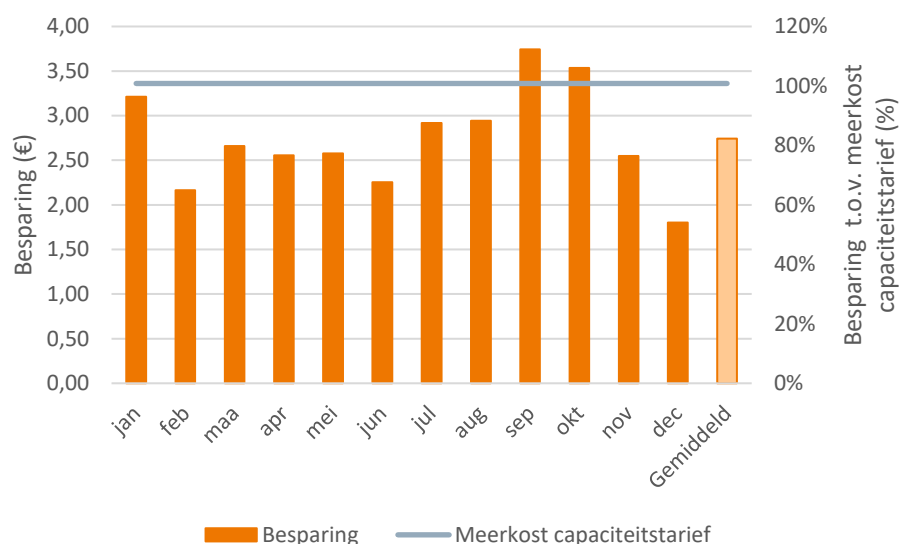
In het geval een afnameverschuiving wel leidt tot een hogere maandpiek, begint de onderlinge verhouding van dynamische prijzen en het capaciteitstarief een rol te spelen. Is de volatiliteit van dynamische prijzen voldoende om er een mogelijke meerkost van het capaciteitstarief mee te kunnen compenseren?

Door middel van een eenvoudige, theoretische oefening geven we een eerste antwoord op die vraag. De oefening baseert zich op de Belgische 'day ahead' prijzen in 2023 (zie Figuur 47). Het gemiddeld capaciteitstarief in Vlaanderen bedroeg op dat moment 40,33 €/kW_{gem}/jaar of 3,36 €/kW_{gem}/maand.

Stel: een netgebruiker met dynamische prijzen kan elke dag 1 kWh verplaatsen van het duurste naar het goedkoopste uur van die dag. Hierdoor verhoogt hij echter ook zijn maandpiek met 1 kW en creëert hij elke maand een extra kost van €3,36.

Figuur 48 toont de besparing die de dagelijkse verschoven afname creëert in een bepaalde maand in 2023. Ook toont het een vergelijking van die besparing ten opzichte van de meerkost veroorzaakt door het capaciteitstarief.

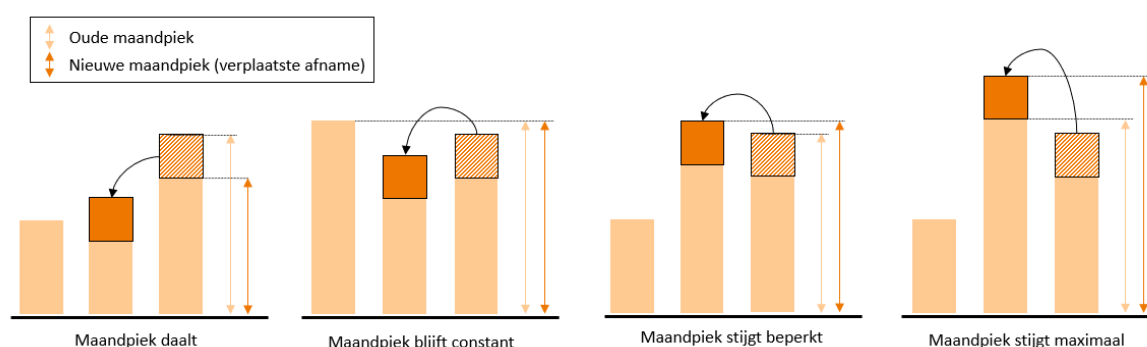
³⁸ Meer informatie hierover in het Marktrapport 2023 (paragraaf 3.5):
<https://www.vreg.be/sites/default/files/document/rapp-2024-13.pdf>

Figuur 48: De besparingen per maand en het bijkomende capaciteitsstarief wanneer 1 kWh wordt verplaatst van het duurste naar het goedkoopste uur van de dag, daarbij de maandpiek met 1 kW verhogend.

In de maanden september en oktober kan de netgebruiker de meerkost van het capaciteitsstarief volledig terugverdienen. In andere maanden heeft hij minstens 54% terugverdiend. Door nog een aantal keer ander verbruik te verplaatsen naar een goedkoper moment, zonder daarbij de maandpiek nog verder te verhogen, kan hij de rest terugverdienen.

Merk op: we nemen aan dat een dagelijkse verplaatsing van 1 kWh van een uur met hoge prijzen naar een uur met lage prijzen zorgt voor een toename van de maandpiek met 1 kW. Dat is een eerder conservatieve aanname, zoals geïllustreerd in Figuur 49. Een afnameverschuiving zal in de meeste gevallen de maandpiek niet één op één verhogen. De maandpiek kan immers enkel met 1 kW verhogen als de oorspronkelijke maandpiek al op dat goedkoop moment lag. In alle andere gevallen gaat de stijging van de maandpiek kleiner zijn dan 1 kW, of kan er zelfs sprake zijn van een daling van de maandpiek.

Figuur 49: een illustratie hoe de maandpiek kan veranderen wanneer een deel van de afname wordt verplaatst in de tijd.

De oefening toont dus aan dat, zelfs bij een conservatieve aanname (maximale stijging van de maandpiek), het niet onrealistisch lijkt dat een netgebruiker de meerkost van het capaciteitsstarief kan terugverdienen wanneer hij zijn afnameprofiel aanpast aan dynamische prijzen.